

2018

**Diagnoza skali
problemów
alkoholowych oraz
związanych z
używaniem
pozostałych
substancji
psychoaktywnych
na terenie Miasta
Rybnika**

tel. 12 333 77 61

tel. kom. 534301280

fax. 12 333 77 62

www.koka.org.pl

biuro@koka.org.pl

ul. Wielicka 44/45, 30-552 Kraków

Krajowy
Ośrodek
Kształcenia
Administracji

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	1
1.1. CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	2
1.2. PROBLEMATYKA BADANIA	2
2. METODOLOGIA BADANIA.....	4
2.1. UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ	4
2.2. DOBÓR PRÓBY	5
2.3. NARZĘDZIA BADAWCZE.....	6
3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	7
3.1. POŁOŻENIE GMINY	7
3.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	8
3.3. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I KULTURALNA.....	10
3.3.1. Infrastruktura edukacyjna.....	10
3.3.2. Infrastruktura kulturalna.....	12
3.4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY	16
3.4.1. Problemy społeczne z perspektywy instytucji pomocowych.....	16
4. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY	33
4.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	33
4.2. PROBLEM ALKOHOLOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	36
4.3. PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	42
4.4. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	49
5. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY	55
5.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	55
5.2. PROBLEM ALKOHOLOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY	56
5.3. PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY	65
5.4. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY.....	82
6. WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	85

1. WPROWADZENIE

Gwałtowne przemiany technologiczne, ekonomiczne oraz społeczno-kulturowe, jakie dokonały się w XX wieku doprowadziły do przeobrażeń niemal w każdej dziedzinie życia społecznego przyczyniając się do przeobrażenia starych oraz powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny: w definicji R. Marisa to: *ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić*¹. Według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru².

W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym;
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi;
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia;
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Priorytetem w polityce społecznej staje się zatem przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom oraz podjęcie działań prowadzących do ograniczenia izolacji społecznej oraz zwiększenie integracji społecznej grup i osób zagrożonych występowaniem wyżej wymienionych problemów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Badanie to ma na celu przede wszystkim zdiagnozowanie stanu społeczeństwa oraz wskazanie przyczyn obecnej sytuacji. Diagnoza społeczna bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych. Jej specyfiką jest fakt, iż koncentruje się ona na zidentyfikowaniu i opisanu takich zjawisk, które ograniczają zaspokojenie potrzeb społecznych lub stwarzają

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² Frysztacki K., Problemy społeczne, [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205

zagrożenie takiego ograniczenia. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

1.1. CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza społeczna realizowana na zlecenie Miasta Rybnik ma na celu ukazanie skali problemów uzależnień społecznych na terenie miasta. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców),
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenie skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

1.2. PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „*wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą*”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- **Problemu narkotykowego (narkomania)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta.

2. METODOLOGIA BADANIA

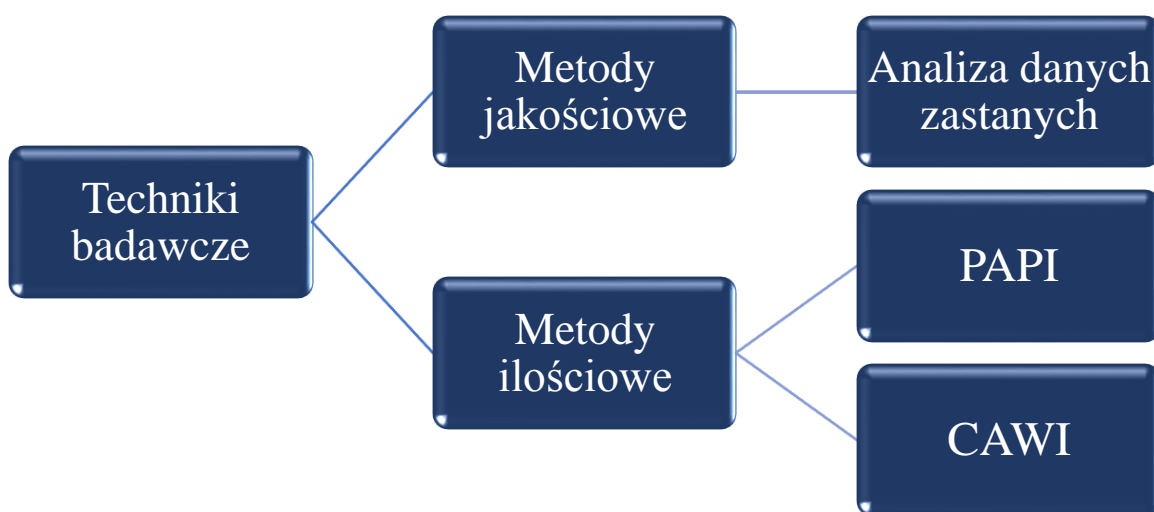
2.1. UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego i narkotykowego. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie dwóch komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej i ponadpodstawowej. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk.

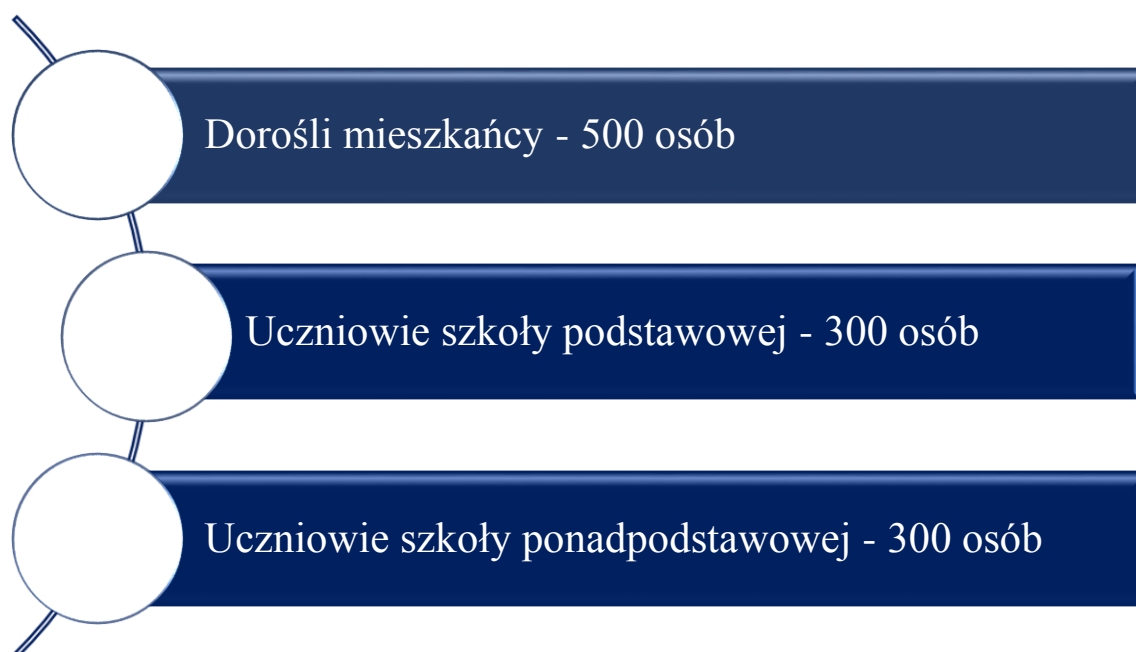
Diagnozę problemów społecznych na terenie Miasta Rybnik rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród dorosłych mieszkańców.

Zostały one wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.

2.2. DOBÓR PRÓBY

Badania zostały przeprowadzone we wrześniu 2018 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 1100 osób. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

2.3. NARZĘDZIA BADAWCZE

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

3. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

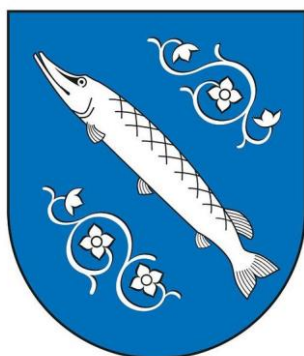
Punktem wyjścia przeprowadzonych badań była analiza danych zastanych, której celem było rozeznanie się w analizowanym temacie. Przed przystąpieniem do konstruowania narzędzi badawczych oraz realizacji badań, dokładnej analizie poddano informacje dotyczące problemów społecznych występujących w mieście Rybnik oraz instytucji funkcjonujących w mieście. Niniejszy rozdział stanowi podsumowanie zebranego materiału badawczego. Stanowi on wprowadzenie do głównej części diagnozy, tj. prezentacji wyników badań.

3.1. POŁOŻENIE GMINY

Rybnik położony jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w obrębie Kotliny Raciborsko-Oświęcimskiej na Płaskowyżu Rybnickim. Miasto położone jest na południowy zachód od Katowic. Sąsiaduje:

- na północy z Kuźnią Raciborską i Pilchowicami;
- na wschodzie z Żorami i Czerwionką-Leszczyny;
- na południu z Radlinem, Świerklanami i Markłowicami
- na zachodzie z Rydułtowami, Jejkowicami, Gaszowicami i Lyskami.

Powierzchnia miasta wynosi 148,4 km².

Herb Rybnika

Flaga Rybnika

3.2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Miasto Rybnik zamieszkuje ok. 139 129 mieszkańców, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni.

Tabela 1 Ludność w podziale na płeć

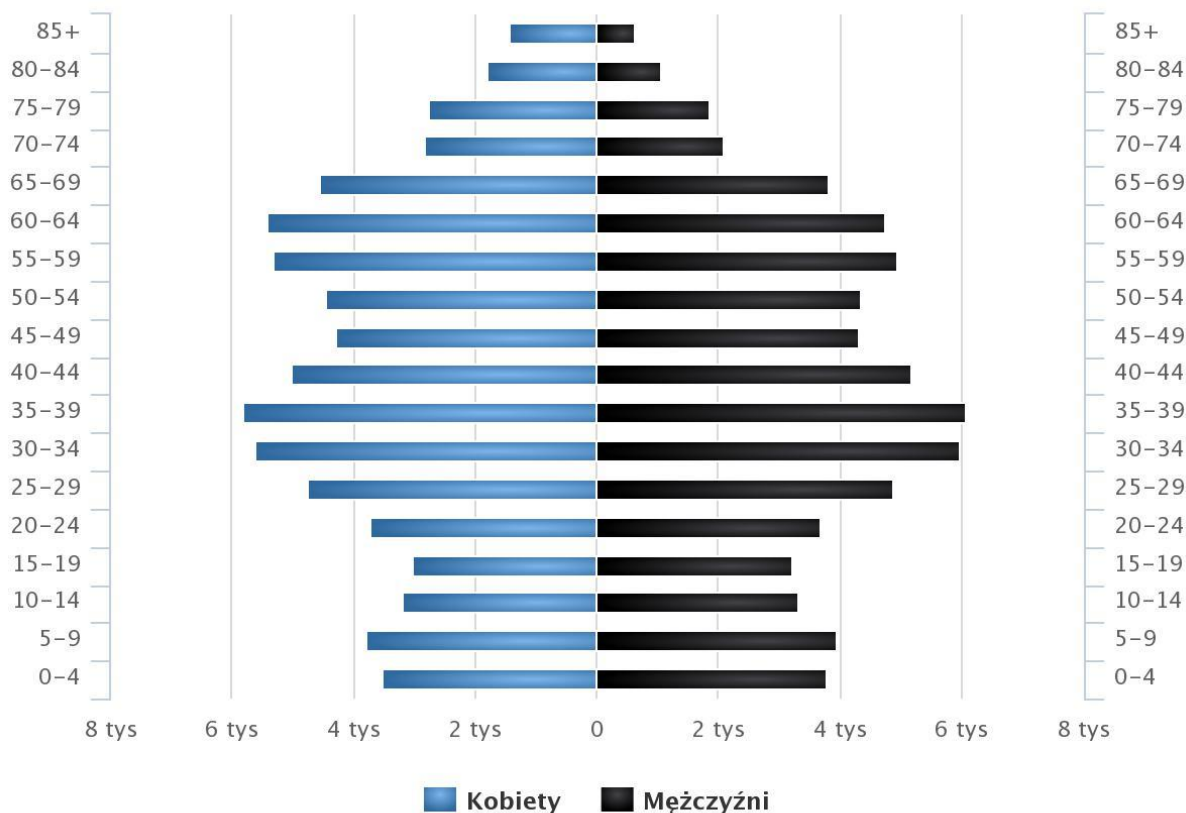
Płeć	Miasto
Kobiety	71234
Mężczyźni	67895

Szczegółowy rozkład liczebności mieszkańców w podziale na płeć przedstawia poniższa piramida wieku. Pokazuje ona, iż mniej więcej do 69 roku życia liczba kobiet i mężczyzn jest bardzo podobna, zaś po 70 roku życia wzrasta liczba kobiet, zaś spada liczba mężczyzn.

Rysunek 1 Piramida wieku mieszkańców Miasta Rybnika w roku 2017⁴

Piramida wieku mieszkańców Rybnika, 2017

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

W mieście Rybnik w 2017 roku średnie zaludnienie wynosiło 937,8 osób na km². Analizując dane demograficzne, należy zwrócić szczególną uwagę na wskaźnik przyrostu naturalnego – na jego wartość składają się zmiany w liczbie urodzeń oraz zgonów. Od roku 2015 można zauważyć wzrost przyrostu naturalnego, który na rok 2017 wynosił 1,55.

Tabela 2 Dane demograficzne dla Miasta Rybnik

	2015	2016	2017
Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia)	-	939	937,8
Zgony na 1000 ludności	9,9	9,2	9,2
Przyrosty naturalny na 1000 ludności	0,5	1,5	1,55
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,4	10,7	10,9

⁴ <http://www.polskawliczbach.pl/Rybnik#liczba-i-p-%C5%82e%C4%87-mieszka%C5%84c%C3%B3w>
 DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM
 POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

Analizując sytuację demograficzną miasta Rybnik należy również zwrócić uwagę na strukturę mieszkańców w podziale na wiek. W 2017 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,1% ludności miasta. Obywatele wieku produkcyjnego stanowią (przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się osoby zdolne do pracy, znajdujące się w wieku 18-64 lata w przypadku mężczyzn oraz 18-59 w przypadku kobiet) 61,6% ludności miasta.

Tabela 3 Ludność w podziale na wiek. Dane GUS na 2017 r.

Jednostka administracyjna	Wiek			
	Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny	Ogółem
Gmina	25 182	85 704	28 243	139 129

3.3. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I KULTURALNA

Analizując sytuację społeczno–ekonomiczną miasta należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną i kulturalną. W obszarze polityki społecznej na terenie miasta działa szereg instytucji, których głównym celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji.

3.3.1. Infrastruktura edukacyjna

Instytucjami realizującymi zadania w obszarze edukacyjnym są żłobki, przedszkola oraz szkoły: podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

Instytucje te nie tylko realizują zadania opiekuńcze i edukacyjne, ale również wdrażają programy profilaktyczne oraz w znaczący sposób mogą wpłynąć na przeciwdziałanie problemom społecznym.

W roku szkolnym 2017/2018 do rybnickich placówek oświatowych prowadzonych przez Miasto Rybnik uczęszcza 21478 uczniów, w tym do:

- 39 przedszkoli – 4885 dzieci, w 210 oddziałach, (w tym dwa przedszkola specjalne) - w stosunku do roku poprzedniego uruchomiono 5 nowych oddziałów;

- 34 szkół podstawowych – 9127 uczniów, w 466 oddziałach, (w tym dwie szkoły specjalne) w stosunku do roku poprzedniego jest więcej o 7 szkół podstawowych i należy pamiętać, że mamy już klasy siódme, w tym pierwszoklasistów – 1215 uczniów, w 62 oddziałach oraz 20 uczniów w 7 oddziałach rewalidacyjnych;
- w 15 szkołach są jeszcze prowadzone oddziały gimnazjalne – 2319 uczniów, w 107 oddziałach, (w tym dwie szkoły specjalne) - w stosunku do roku poprzedniego należy pamiętać, że nie ma już klas pierwszych;
- 6 liceów ogólnokształcących – 1675 uczniów, w 63 oddziałach, (w tym jedno liceum specjalne);
- 5 techników – 2867 uczniów, w 108 oddziałach;
- 4 zasadnicze szkoły zawodowe – 262 uczniów, w 12 oddziałach, (w tym jedna szkoła specjalna);
- 2 branżowe szkoły I stopnia – 97 uczniów, w 5 oddziałach, (w tym jedna szkoła specjalna) - w stosunku do roku poprzedniego należy pamiętać, że nie ma już klas pierwszych w szkołach zawodowych są one w szkołach branżowych;
- 1 szkoła przysposabiająca do pracy – 33 uczniów, w 9 oddziałach;
- 1 liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – 149 uczniów, w 5 oddziałach;
- 1 szkoła policealna dla dorosłych – 32 uczniów, w 2 oddziałach.⁵

Ponadto na terenie Miasta Rybnika działa oświatowa placówka „Młodzieżowy Dom Kultury”. Młodzieżowy Dom Kultury w Rybniku jest placówką wychowania pozaszkolnego, która zajmuje się organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez działalność artystyczną, sportowo-rekreacyjną i hobbystyczną. Pełni ona także funkcję organizatora i koordynatora imprez, inspiruje i ożywia życie kulturalne dzieci i młodzieży w czasie wolnym. Placówka kieruje do dzieci i młodzieży bogatą ofertę bezpłatnych zajęć w zakresie muzyki, plastyki, tańca, modelarstwa, rękodzieła, fotografii artystycznej, teatru i kabaretu, filmu oraz integracji europejskiej. Wychowankowie rozwijają swoje zainteresowania i zdolności oraz kształtują swoją osobowość poprzez różnorakie działania na terenie placówki. Swoje umiejętności i talenty prezentują w różnych międzynarodowych, ogólnopolskich i rejonowych festiwalach, konkursach, przeglądach czy zawodach, gdzie osiągają znaczące sukcesy. Miarą tych sukcesów są różne prestiżowe nagrody przyznawane nauczycielom oraz wychowankom. Nagrodę Ministra Edukacji i Nagrodę Kuratora Oświaty otrzymało

⁵ <https://edukacja.rybnik.eu/oswiata-w-liczbach>

9 nauczycieli, a Nagrodę Prezydenta Miasta Rybnika, aż 21 nauczycieli. Natomiast Medale Komisji Edukacji Narodowej przyznano 4 nauczycielom oraz 2 nauczycielom Złote Medale za Długoletnią Służbę i 1 Srebrny. Ponadto najzdolniejsi wychowankowie otrzymują co roku Nagrodę Dyrektora MDK, a najwybitniejsi z nich zostają wyróżnieni przez Prezydenta Miasta tytułem Rybnickiego Prymusa.⁶

3.3.2. Infrastruktura kulturalna

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Na terenie miasta Rybnika obecnie działają:

➤ **Teatr Ziemi Rybnickiej;**

Teatr Ziemi Rybnickiej jest największą samorządową instytucją kultury w południowo-zachodnim subregionie województwa śląskiego i jedną z największych w województwie śląskim działającą od 4 grudnia 1964 r. TZR jest organizatorem lub współorganizatorem ważnych wydarzeń artystycznych o zasięgu nie tylko miejskim, ale również regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Umożliwia kontakt publiczności z muzyką klasyczną i popularną oraz teatrem, zaprasza pisarzy, poetów i innych artystów z różnych dziedzin sztuki, prezentuje dorobek artystów i fotografów. Organizuje i wspiera ruch amatorski, jest wydawcą „Gazety Rybnickiej”, prowadzi Klub Kultury „Harcówka” w dzielnicy Ligota-Ligocka Kuźnia, włącza się w organizację imprez miejskich i świąt narodowych.⁷

➤ **Muzeum w Rybniku;**

Muzeum w Rybniku w swojej działalności skupia się na budowaniu kolekcji oraz upowszechnianiu wiedzy dotyczącej szeroko rozumianych dziejów Rybnika, regionu oraz Górnego Śląska.

Zbiory prezentowane są na wystawach stałych:

„Rybnik nasze miasto” – przedstawiającej historię miasta, elementy kultury jego mieszkańców, zarówno tych zamożnych jak i biednych;

„Cechy rzemieślnicze w miastach Górnego Śląska do 1939 r.” – skupia się na wybranych aspektach rozwoju rzemiosła cechowego, prezentuje narzędzia i wyroby rzemieślnicze, szczególnie ciekawa jest kolekcja zegarów wieżowych i manekinów sklepowych;

⁶ http://www.mdk.rybnik.pl/informacje,o_mlodzielowym_domu_kultury,5,1.html

⁷ <http://www.teatrziemirybnickiej.pl/o-nas.html>

„Wyrobisko górnicze” – prezentuje historyczną technikę górnictwa węglowego i elementy kultury górniczej; oraz wystawach zmiennych, o bardzo różnorodnej tematyce z zakresu sztuki, kultury, historii i etnografii. Upowszechnianiu dorobku naukowego pracowników Muzeum służą konferencje naukowe, wykłady oraz wydawnictwa, zwłaszcza seria „Zeszytów Rybnickich”. Szczególnie popularne wśród dzieci i młodzieży są lekcje muzealne, w trakcie których można, w oparciu o autentyczne przedmioty, uzupełnić wiedzę na temat obyczajów, kultury i historii oraz warsztaty. Dla melomanów, organizowane są koncerty kameralne, wykorzystujące specyficzną akustykę wnętrza. Szczególną popularnością cieszą się corocznie organizowane: Noc muzeów i Jarmark muzealny.⁸

➤ **Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna;**

Rybnicka biblioteka to przede wszystkim: wypożyczalnia, czyli bogaty księgozbiór przeznaczony do wypożyczania; publikacje popularnonaukowe, beletrystyka, literatura popularna. W bibliotece znajduje się doskonale zaopatrzona czytelnia naukowa, która udostępnia książki oraz prasę na miejscu. W bibliotece znajdują się również Oddział dla Dzieci i Młodzieży z wydawnictwami przeznaczonymi dla dzieci, podejmująca różnorodne typy animacji adresowanej do najmłodszej grupy użytkowników. W placówce dostępna jest też wypożyczalnia książki mówionej, dysponująca lektorem elektronicznym „Czytak” oraz kilkutysięcznym zbiorem audiobooków na różnych nośnikach, dostępnych dla każdego oraz Oddział Zbiorów Muzycznych; kasety, płyty CD i DVD, prasa muzyczna, książki.

Zapewnione jest również Informatorium oraz Elektroniczny katalog zbiorów www.opac.biblioteka.rybnik.pl, bezpłatny dostęp do Internetu i sieci bezprzewodowej, baza Systemu Informacji Prawnej LEX Omega.

Oferta imprez dla dorosłych; wystawy w galerii, ekspozycje tematyczne, wykłady, spotkania autorskie, kiermasze, koncerty, konkursy, Dyskusyjny Klub Książki, nieodpłatne kursy obsługi komputera. Sala wykładowa z nagłośnieniem konferencyjnym, na 107 miejsc siedzących (możliwość wynajmu).

Na terenie Miasta znajduje się 20 filii bibliotecznych.⁹

➤ **Dom Kultury w Rybniku-Chwałowicach;**

Od 1994 roku jest miejską instytucją kultury Miasta Rybnika. W ramach swojej działalności organizuje szereg stałych form edukacji artystycznej i kulturalnej: lekcje gry na instrumentach, zajęcia wokalne, zajęcia filmowe, plastyczne, taneczne, teatralne, rekreacyjne, hobbystyczne, sportowe. Swoje miejsce znalazły tutaj liczne zespoły i grupy, o których słyhać nie tylko

⁸ <https://kultura.rybnik.eu/pl/content/muzeum-w-rybniku>

⁹ <https://kultura.rybnik.eu/pl/content/powiatowa-i-miejska-biblioteka-publiczna-im-k-prusa-w-rybniku>
DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM
POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

w naszym regionie. Odbywają się tutaj także kursy językowe, wystawy plastyczne, koncerty, spotkania autorskie, zajęcia aerobiku. W okresie letnim mają miejsce liczne imprezy plenerowe - festyny, koncerty. Z tyłu Domu Kultury znajduje się park z zadaszoną sceną i amfiteatrem, który jest doskonałym miejscem do realizacji imprez plenerowych. Instytucja organizuje bądź współorganizuje z zaprzyjaźnionymi placówkami także liczne imprezy cykliczne o zasięgu lokalnym, regionalnym, lub ogólnopolskim¹⁰

➤ **Dom Kultury w Rybniku-Boguszowicach;**

Rybnicka placówka kulturalna, położona w dzielnicy Boguszowice – Osiedle. Oferuje zajęcia artystyczne, edukacyjne i rekreacyjne dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Organizuje imprezy, spektakle, koncerty oraz inne wydarzenia artystyczne i kulturalne.

➤ **Dom Kultury w Rybniku-Niedobczycach;**

Dom Kultury może poszczycić się organizacją wielu ważnych, interesujących wydarzeń kulturalnych, wśród których najważniejsze to: Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Dętych „Złota Lira”, Międzynarodowy Integracyjny Piknik Muzyczny, Jazzowa Zabijaczka, Zjazd Konfraterni, Koncerty Noworoczne w ramach Muzycznych Konfrontacji. Na uwagę zasługuje także coroczna impreza tylko dla pań – Babski Comber, przegląd „Kabaretowy Kopniak” oraz konkurs młodych talentów „Pokaż co potrafisz”.

Dom Kultury proponuje różnorodne formy spędzania czasu wolnego - funkcjonuje tu z powodzeniem m.in. kilka grup mażorettek, zespoły tańca nowoczesnego, rytmika dla najmłodszych, zajęcia plastyczne, nauka gry na instrumentach, zajęcia wokalne, klub szachowy oraz skata sportowego, Chór im. A. Mickiewicza czy Grupa Foto „Forum Obiektywne” (organizatorzy międzynarodowych konkursów fotograficznych). Warto wspomnieć o współpracy domu kultury ze Stowarzyszeniem MOD „Rybnik”.

Placówka w Niedobczycach prowadzi współpracę z instytucjami oraz stowarzyszeniami działającymi w obszarze kultury na pograniczu polsko-czeskim, czego efektem są umowy partnerskie m.in. z Ostrawą, Dolnym Benešovem czy Fulnekiem. Efektem tej współpracy jest organizacja m.in. takich wydarzeń jak Polsko-Czeskie Dni Kultury czy projekt „Muzyka ponad granicami”.¹¹

➤ **Industrialne Centrum Kultury w Rybniku-Niewiadomiu;**

Industrialne Centrum Kultury w Rybniku- Niewiadomiu swoją ofertę kieruje do rybniczian, a w szczególności do mieszkańców dzielnicy Niewiadom.

¹⁰ <http://www.dkchwalowice.pl/o-nas.html>

¹¹ <https://kultura.rybnik.eu/pl/content/dom-kultury-w-rybniku-niedobczycach>

W ofercie każdy znajdzie „coś” dla siebie. Do stałych propozycji w kalendarzu imprez należą: „Ferie i wakacje na Ignacym”, Bal Etno, warsztaty artystyczne, wystawy plastyczne, „Czas Na Kino”, spotkania z podróżnikami, wyjazdy na spektakle/ opery/ operetki, zabawy taneczne, obchody Dnia Dziecka i Międzynarodowego Dnia Sprzątania Świata, Spotkanie z Mikołajem itp.

Najbardziej interdyscyplinarnymi ośrodkami kulturalnymi funkcjonującymi na terenie miasta są **Domy Kultury**. Ośrodki prężnie działają w kierunku kształtowania zainteresowań mieszkańców miasta, ich wszechstronnemu rozwojowi i nawiązywaniu nowych kontaktów. Do zadań realizowanych przez DK należą:

- udostępnianie i popularyzacja dóbr kultury poprzez organizację różnorodnych form masowego przekazu twórczości artystycznej jak: koncerty, spektakle, wystawy, spotkania z twórcami kultury,
- organizowanie czasu wolnego miejscowej społeczności poprzez tworzenie sekcji, pracowni i kół zainteresowań, a także organizowanie masowych imprez okolicznościowych i środowiskowych, stwarzających możliwości czynnego wypoczynku i integracji społeczeństwa, inspirowanie amatorskiej twórczości artystycznej,
- obsługa instruktorsko-metodyczna oraz pomoc organizacyjna terenowym placówkom kulturalnym nie podlegającym DK; koordynowanie przedsięwzięć kulturalnych na terenie miasta,
- gromadzenie i udostępnianie informacji repertuarowych, propagowanie aktualności kulturalnych,
- ochrona i dokumentacja dóbr kultury,
- propagowanie miejscowych wydarzeń i osiągnięć kultury we współpracy ze szkołami i zakładami pracy,
- informowanie o walorach turystycznych miasta, ich propagowanie oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami turystycznymi.

Na terenie miasta organizowane są również imprezy o zasięgu ponadregionalnym, takie jak:

- Festiwal Filmów Niezależnych RePeFeNe;
- RYJEK – impreza kabaretowa;
- OFPA – Ogólnopolski Festiwal Piosenki Artystycznej;

- Turniej Legend Rybnickiego Żużla;
- MFJT - Międzynarodowy Festiwal Jazzu Tradycyjnego.

Zadania z obszaru sportu i rekreacji realizuje miasto wraz z organizacjami pozarządowymi.

Obecnie MOSiR zarządza blisko 40 obiektami w 17 dzielnicach miasta Rybnika.

Niektóre z nich, to:

- Boisko "ORLIK";
- Boiska trawiaste;
- Boisko wielofunkcyjne w Niedobczycach;
- Boisko Treningowe ze sztuczną nawierzchnią przy ul. Gliwickiej w Rybniku;
- Centrum Rekreacji i Rehabilitacji BUSHIDO;
- Hala widowiskowo - sportowa w Boguszowicach;
- Kąpielisko Chwałowice;
- Lodowisko;
- Miejski stadion lekkoatletyczny;
- Ośrodek Rekreacyjno - Sportowy RUDA;
- Ośrodek w Kamieniu z boiskiem z nawierzchnią syntetyczną i siłownią zewnętrzną;
- Pływalnia kryta i sala gimnastyczna w Rybniku;
- Pływalnia Kryta w Boguszowicach;
- Sala gimnastyczna w Rybniku Niedobczycach;
- Sale konferencyjne;
- Stadion miejski.

3.4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY

Oprócz instytucji kulturalnych, edukacyjnych i sportowych w mieście Rybnik funkcjonują również instytucje, których celem jest pomoc mieszkańcom w przypadku trudnej sytuacji życiowej. Na potrzeby diagnozy problemów uzależnień zebrano dane zastane z instytucji na terenie miasta.

3.4.1. Problemy społeczne z perspektywy instytucji pomocowych

Miasto Rybnik realizuje Miejski Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach tego Programu podejmowane są działania ukierunkowane na grupy osób uzależnionych od alkoholu i ich rodziny, jak i te, które zmierzają do zmniejszania rozmiarów i dotkliwości problemów,

DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM
POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu. **Realizatorem programu jest Urząd Miasta Rybnika wraz z jednostkami organizacyjnymi Miasta i innymi podmiotami, w tym organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Głównym celem programu jest ograniczenie spożywania alkoholu i używania środków psychoaktywnych.**

W Rybniku osoby z problemem alkoholowym oraz członkowie ich rodzin mogą korzystać z usług instytucji, których zadaniem jest wsparcie nie tylko osób uzależnionych, ale także ich rodzin.

Miejsca w których można szukać pomocy:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pomarańczowa Linia – ogólnopolski telefon zaufania dla rodzin z problemem alkoholowym i rodziców pijących nastolatków oraz zażywających narkotyki;
- Niebieska Linia – ogólnopolski telefon dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii;
- Oddział Dzienny Terapii Uzależnień od Alkoholu w SPZPZ Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych;
- Oddział Odwykowy dla Kobiet Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych;
- Ośrodek Leczenia Uzależnień, Opieki Psychiatrycznej i Pomocy Rodzinie „INTEGRUM”;
- Ośrodek Pomocy Psychologicznej i Psychoedukacyjnej oraz Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia;
- Telefon Zaufania;
- Komenda Miejska Policji;
- Poradnia Zdrowia Psychicznego i Psychologicznego.

Z danych MKRPA wynika, iż w roku 2017 wszczęto 7 procedur „Niebieskich Kart” w związku z podejrzeniem stosowania przemocy przez uczestnika postępowania.

Wsparcia osobom uzależnionym oraz ich rodzinom udziela również **Ośrodek Pomocy Społecznej**. W roku 2017 osób, którym udzielono pomocy i wsparcia było 5123, z kolei osób, którym przyznano świadczenie było 3591. Pomoc pieniężną otrzymało łącznie 2045 rodzin. Natomiast 1124 rodzin uzyskało pomoc niepieniężną.

Tabela 4 Liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2017.

	Liczba osób, którym przyznano świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia pieniężne	2 106	2 045	4 776
Świadczenia niepieniężne	1 729	1 124	3 365

Jak wynika z danych Ośrodka Pomocy Społecznej, w roku 2017 głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 1594 rodzin. Kolejnym powodem przyznawania pomocy było bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, narkomania oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Tabela 5 Powody przyznawania pomocy społecznej za rok 2017.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	1 594	3 470
Bezrobocie	1 094	2 817
Niepełnosprawność	1 041	2 094
Długotrwała lub ciężka choroba	971	1 863
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	920	2 820
Alkoholizm	361	586
Narkomania	31	46
Potrzeba ochrony macierzyństwa	253	-

W roku 2017, do MKRPA wpłynęły 372 wnioski o podjęcie procedury zmierzającej do leczenia odwykowego, z tego 47 wniosków zostało połączonych ze wcześniejszymi z lat ubiegłych. Analizując pozyskane dane, można zauważyć, że liczba wniosków przesłanych w roku 2017 był większa, niż w poprzednich dwóch latach.

Tabela 6 Liczba przyjętych wniosków w latach

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba wniosków o podjęcie procedury zmierzającej do leczenia odwykowego przyjętych przez MKRPA	336	323	372

MKRPA w roku 2017 skierowała do biegłych 238 spraw uczestników postępowania. Biegli przeprowadzają badania celem uzyskania diagnozy ewentualnego występowania uzależnienia od alkoholu u uczestników postępowania i wydają opinię dotyczącą trybu w jakim powinno odbywać się leczenie odwykowe.

Tabela 7 Liczba spraw skierowanych do biegłych w celu uzyskania diagnozy występowania zjawiska uzależnienia od alkoholu.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba spraw skierowanych do biegłych w celu uzyskania diagnozy występowania zjawiska uzależnienia od alkoholu.	270	236	238

Ponadto, w roku 2017, Komisja wystąpiła z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w stosunku co do 220 osób. Liczba ta jest większa, niż w latach poprzednich, w których wynosiła odpowiednio 235 w roku 2015 i 195 w 2016 (wg SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI).

Tabela 8 Liczba osób, wobec których Komisja wystąpiła z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba osób, wobec których Komisja wystąpiła z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	235	195	220

Spośród działań przeprowadzonych przez Miasto, możemy wyróżnić pomoc ofiarom przemocy. Liczba osób, którym została zaoferowana pomoc z roku na rok bardzo wzrastała, osiągając w roku 2017 pułap 901. Tak duża różnica, w porównaniu z poprzednimi latami, może wskazywać na coraz to większe działania Komisji w udzielaniu pomocy osobom będącym ofiarami przemocy.

Tabela 9 Liczba ofiar przemocy, którym udzielono pomocy

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba ofiar przemocy, którym udzielono pomocy	149	493	901

Dodatkowo, zauważalny jest wzrost prowadzonych procedur NK w stosunku do roku 2016, jednakże jest on mniejszy niż w roku 2015. Również liczba wszczętych procedur zwiększyła się w stosunku do poprzednich lat. Proporcjonalnie do w/w wskaźników, powiększyła się także liczba procedur zamkniętych, których w roku 2017 było, aż 368. Uwagę należy zwrócić na wzrost skuteczności przeprowadzania spotkań grup roboczych z osobami potencjalnie doświadczającymi przemocy „Niebieskiej Karty – C” oraz z osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy „Niebieskiej Karty – D”.

Tabela 10 Realizacja procedury "Niebieskiej Karty"

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”	482	436	470
Liczba procedur wszczętych w danym roku	356	348	389
Liczba procedur zamkniętych w danym roku	395	355	368
Liczba spotkań grup roboczych w ramach „Niebieskiej Karty – C”	213	332	391
Liczba spotkań grup roboczych w ramach „Niebieskiej Karty – D”	190	297	349

Corocznie w budżecie Miasta Rybnika zabezpiecza się na realizację zadań wynikających z Programu kwotą 3.000.000,00 zł, a w 2017 roku kwotą 3.150.000 zł. Łączny przychód uzyskany przez Miasto z tytułu wydania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży wynosił odpowiednio: 3.107.560,40 zł w 2015 r., 3.149.002,17 zł w 2016 r. oraz 3.129.457,22 zł w 2017 r.

Tabela 11 Wykorzystanie środków Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w latach 2015-2017.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Wysokość środków wykorzystanych na realizację Programu, w tym m.in.:			
- zlecenie realizacji zadań publicznych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym	1.345.090,00 zł	1.598.575,84 zł	1.582.010,00 zł
- zadania realizowane przez jednostki organizacyjne Miasta	913.524,39 zł	827.408,46 zł	1.085.600,02 zł
- udział Miasta w kampaniach profilaktycznych	4.182,00 zł	7.687,50 zł	7.265,00 zł
- dofinansowanie warsztatów profilaktycznych i spektakli	8.280,00 zł	10.224,00 zł	1.800,00 zł
- dofinansowanie udziału w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy rodzinie	1.650,00 zł	6.192,00 zł	3.500,00 zł
- dofinansowanie superwizji	3.000,00 zł	3.500,00 zł	3.500,00 zł

Miasto Rybnik objęło swoim patronatem wiele projektów, które przyczyniły się przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz narkomanii w mieście. Takich projektów, zleconych w celu realizacji zadań publicznych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, było odpowiednio: 33 w 2015 r., 22 w 2016 r. oraz 27 w 2017 r.

Szczegółowa lista projektów z podziałem na lata, na podstawie „SPRAWOZDANIA Z REALIZACJI MIEJSKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI”:

Tabela 12 Wykaz projektów objętych wsparciem Miasta w latach 2015-2017

2015		
L.p.	Nazwa podmiotu	Nazwa programu
1.	Bombowa Fundacja	reaguj.rybnik.pl
2.	Fundacja Fenix – „Powstań do życia”	Życie bez promili
3.	Fundacja „Superfundacja”	„Równam w górę”. Pilotażowy program zajęć rozwijających dla dzieci i młodzieży
4.	Górnicy Klub Sportowy „Pierwszy” Chwałowice w Rybniku	Tylko słabi gracze biorą procentowe dopalacze
5.	Miejski Koszykarski Klub Sportowy „Rybnik” w Rybniku	Rybnicka Basketmania – sport, nauka, przyszłość
6.	Miejskie Towarzystwo Piłki Nożnej	Można inaczej – 0% alkoholu = 100% zdrowia
7.	Parafia Rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rybniku - Niedobczycach	„Trafiony – zatopiony”. O tym, jak nie ulec pandemii alkoholizmu
8.	Regionalne Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej w Rybniku	Konferencje dla profesjonalistów i spotkania profilaktyczne
9.		TRATWA
10.		Akademia Dojrzałości
11.	Rybnicki Klub Ju Jitsu Sportowego	Sport? Tak!!! Alkohol? Nie!!! VI edycja
12.	Rybnicki Klub Piłkarski - Szkółka Piłkarska ROW w Rybniku	NA PEŁNY GAZ – TYLKO Z PIŁKĄ
13.	Rybnicki Klub Taekwon-Do Feniks-Arete	Na zimowo, na sportowo 2015 – wypoczynek zimowy bez alkoholu
14.	Rybnickie Stowarzyszenie	Trzeźwość – sposób na życie
15.	Abstynenckie „ZGODA”	Przyroda, historia i my – wypoczynek bez alkoholu

16.	Stowarzyszenie na Rzecz Psychoprofilaktyki	Nastolatki i alkohol – naucz się mówić „nie”
17.	i Promocji Zdrowia Psychicznego „VALIDUS”	Trening Asertywnych Zachowań Abstynenckich – Program profilaktyczny dla osób chorujących psychicznie
18.	Stowarzyszenie „17-tka”	Klub „17-tka” – 2015
19.		Klub „17-tka” – zima 2015
20.		Klub Integracji Społecznej „SR” - 2015
21.		Maszkeciarnia - 2015
22.		Program pedagogiki ulicznej: „Ekipa z placu 2015”
23.		Program pedagogiki ulicznej: „Zimowa ekipa z placu”
24.		„Piąta strona Świata” – letni program profilaktyczny
25.	Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „INTEGRUM” w Rybniku	Program rozwojowy dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym
26.		Program terapeutyczny dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin
27.	Stowarzyszenie Przyjaciół i Wychowanków Zespołu Szkół Nr 6 w Rybniku – DLA DOBRA	Z rodziną razem – profilaktyka z integracją w tle
28.		Nałogom NIE, turystyka TAK! Wyjazdy integracyjno-profilaktyczne
29.	Strefa WZW, wolnych z wyboru	Błokowisko to nie wszystko edycja III
30.		POZYTYWKA 2015

31.	Uczniowski Klub Sportowy "OSIEMNASTKA"	Rybnik – pozytywna młodzież (VI edycja)
32.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Ziemi	Czas na zdrowy styl życia bez nałogów
33.	Rybnickiej	Czas na zdrowy styl życia bez nałogów
2016		
L.p.	Nazwa podmiotu	Nazwa programu
1.	Fundacja Puls-Med Blisko Ciebie	Akademia odpowiedzialnej ciąży
2.	Górnicy Klub Sportowy „Pierwszy” Chwałowice	Łączy nas piłka, nie narkotyki
3.	Klub Sportowy „Rymer” Rybnik	Na sportowo, bez alkoholu, narkotyków i dopalaczy świat jest lepszy – my to wiemy
4.	Miejski Koszykarski Klub Sportowy „Rybnik” w Rybniku	Rybnicka Basketmania – sport, nauka, przyszłość
5.	Parafia Rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rybniku-Niedobczycach	Nie piję. Lubię to!
6.	Regionalne Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej w Rybniku	Tratwa
7.		Konferencja dla profesjonalistów
8.		Tarcze obronne
9.	Rybnickie Stowarzyszenie Abstynenckie „ZGODA”	Żyjmy w Zgodzie z trzeźwością
10.	Stowarzyszenie	Klub Integracji Społecznej „SR” 2016
11.	„17-tka”	Klub Integracji Społecznej „SR”
12.		XIV Urodziny „17-tki”
13.	Stowarzyszenie Na Rzecz	Pozytywna energia

	Pomocy i Wspierania Dzieci i Młodzieży „Uskrzydleni”	bez narkotyków
14.	Stowarzyszenie Instytut Społeczny Silesia	Narkotyki? STOP!
15.	Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „INTEGRUM” w Rybniku	Program rozwojowy dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym
16.		Program terapeutyczny dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin
17.		Grupa terapeutyczna dla osób niesłyszących
18.	Stowarzyszenie Przyjaciół i Wychowanków Zespołu Szkół Nr 6 w Rybniku - DLA DOBRA	Przygoda górską bez prochów
19.	Strefa WZW, wolnych z wyboru	Blokowisko to nie wszystko - edycja IV
20.		POZYTYWKA 2016, interdyscyplinarny obóz profilaktyczny
21.	Towarzystwo Lekkoatletyczne „ROW” Rybnik	Obóz wakacyjny z profilaktyki uzależnień
22.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska Hufiec Ziemi Rybnickiej	Czas na zdrowy styl życia bez nałogów
2017		
L.p.	Nazwa podmiotu	Nazwa programu
1.	Fundacja EDF Polska	K.A.C. Kreatywni Anty Chlaniu
2.	Fundacja Piątka	Weź nie bierz - cykl spektakli profilaktycznych
3.	Fundacja Puls-Med Blisko Ciebie	TRZEŻWYMI BĄDŹMY

DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

4.	Klub Sportowy „Rymer” Rybnik	NARKOTYKOM I DOPALACZOM STOP - to sport nas łączy nie narkotyki
5.	Klub Sportów Walki „Baca” K-1 Rybnik	Alkohol nie rozwiąże problemu, Sport Tak
6.	Parafia Rzymskokatolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rybniku-Niedobczycach	Nie piję. Lubię to!
7.	Regionalne Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej	Konferencja, szkolenia i spotkania profilaktyczne z zakresu uzależnienia od alkoholu
8.	w Rybniku	TRATWA
9.	Rybnicki Klub Ju Jitsu Sportowego	Wakacje na sportowo bez alkoholu
10.	Rybnickie Stowarzyszenie	W Zgodzie z trzeźwością
11.	Abstynenckie „ZGODA”	„Przyroda, Historia i My” - integracja bez alkoholu.
12.	Stowarzyszenie Instytut Społeczny Silesia	Nie piję - żyję
13.	Stowarzyszenie na rzecz krzewienia abstynencji	Kiszone Ogórki
14.	i promocji zdrowego stylu życia „Pro- Vita”	Dopalacze, czyli Być albo brać?
15.	Stowarzyszenie na rzecz psychoprofilaktyki i promocji zdrowia psychicznego „VALIDUS”	ALKOHOL - trudne wybory adolescentów
16.	Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „INTEGRUM” w Rybniku	Program terapeutyczny dla osób szkodliwie używających i uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin
17.		Program rozwojowy dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób pochodzących z rodzin

		z problemem alkoholowym
18.	Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Trzeźwości „INTEGRUM”	Program motywacyjny dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem od substancji psychoaktywnych
19.	w Rybniku	Trening zapobiegania nawrotom uzależnienia od substancji psychoaktywnych
20.	Stowarzyszenie Przyjaciół i Wychowanków Zespołu Szkół Nr 6 w Rybniku -	Porozmawiaj ze mną! Pomóż mi odmawiać! Komunikacja jako forma profilaktyki
21	DLA DOBRA	Przygoda górską bez nałogów
22.	Strefa WZW, wolnych z wyboru	Blokowisko to nie wszystko - edycja V
23.		POZYTYWKA 2017, interdyscyplinarny obóz promujący zdrowy styl życia
24.		Strategie działań interwencyjnych i alternatywnych wobec zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży
25.	Górnicy Klub Sportowy „Pierwszy” Chwałowice	Sztuka dorastania bez „procentowego” wspomaganie
26.	Miejski Koszykarski Klub Sportowy „Rybnik” w Rybniku	Rybnicka Basketmania - sport, nauka, przyszłość
27.	Stowarzyszenie „17-tka”	XV Urodziny „17-tki”

Ponadto jednostki organizacyjne Miasta zrealizowały następujące zadania:

Rok 2015:

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji - letnia akcja „Lato Dzieciom 2015”
- Centrum Rekreacji i Rehabilitacji „Bushido” zorganizowało imprezy cykliczne – półkolonie letnie i zimowe dla dzieci i młodzieży.
- Zespół Ognisk Wychowawczych zrealizował program profilaktyczny dla wychowanków placówki oraz podopiecznych Placówek Wsparcia Dziennego.
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku – sfinansowano część etatów terapeutów.
- Dom Dziecka – przeprowadzono spotkania profilaktyczne dotyczące zapobiegania skłonności do używania substancji psychoaktywnych. Zrealizowano również program promujący zdrowy tryb życia.

Rok 2016:

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji – w ramach działań zorganizowano „Akcję ZIMA na Nowinach”, „Akcję LATO na Nowinach”, Akcja Lato „UMIEM PŁYWAĆ” oraz kolonie w Międzybrodziu Żywickim.
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych zrealizował program profilaktyczny dla podopiecznych. W ramach programu odbywały się spotkania prowadzone metodami socjoterapeutycznymi, na których uczestnicy mogli na bieżąco komentować i korygować przebieg programu w ich indywidualnym wymiarze.
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku – sfinansowano część etatów terapeutów.
- Dom Dziecka – przeprowadzono spotkania profilaktyczne dotyczące zapobiegania skłonności do używania substancji psychoaktywnych. Zrealizowano również program promujący zdrowy tryb życia.

Rok 2017:

- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji – w ramach działań zorganizowano „Akcję Zima na Nowinach”, „Akcję Lato na Nowinach”, „Ferie z Mosirem”, „Półkolonie z Akwariem”, kolonie „LATO DZIECIOM” w Międzybrodziu Żywieckim oraz zajęcia „Aktywna Ruda” i „Ruda Na Zdrowie”.

- Obsługiwane przez Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Rybniku placówki zrealizowały następujące działania profilaktyczne dla swoich podopiecznych:
 - program profilaktyczny „Wywinięci” w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej
 - Przystań w Rybniku,
 - warsztaty profilaktyczne „Wakacje z Włóczykijem” w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej – Mieszkanie Nr 1 w Rybniku,
 - warsztaty profilaktyczne „Dobrze się bawię bez nałogów 2017” w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej – Mieszkanie Nr 2 w Rybniku.
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku – pokryto koszty funkcjonowania jednostki,
- Dom Dziecka – przeprowadzono spotkania profilaktyczne, dotyczące zapobiegania skłonności do używania substancji psychoaktywnych. Zrealizowano również program promujący zdrowy tryb życia.

Ponadto Miasto Rybnik przy współpracy z MKRPA w 2017 r. realizowało następujące działania profilaktyczne:

- Prowadzenie szkolenia dla sprzedawców pn. *„Alkoholu nieletnim nie sprzedajemy”* (dla 22 osób). Tematyka dotyczyła roli sprzedawcy w zakresie ograniczenia dostępu do alkoholu osobom poniżej 18 r.ż. na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dn. 26.10.82 r. z późn.zm., zasada dot. reklamy alkoholu oraz procedury wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
- Prowadzenie szkolenia dla seniorów pn. *„Życie jest warte tego, by je przeżyć w zdrowiu i trzeźwości – więcej zdrowia, więcej życia”*. Tematyka spotkania miała charakter profilaktyczny, ponadto zwrócono uwagę na problemy starzejącego się społeczeństwa. Przedsięwzięcie realizowano we współpracy z Komendą Policji w Rybniku.
- We współpracy z Regionalnym Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej w dn. 11.05.2017 r. uczestnictwo w konferencji dot. problemów uzależnień i możliwości pomocy osobom uzależnionym.
- W ramach Rybnickich Dni Promocji Zdrowia w dn. 21-23.05.2017 r. – rozprowadzanie ulotek i edukacja dot. możliwości leczenia odwykowego i wsparcia osób uzależnionych na terenie Kampusu, ZUS, Puls-Med.-u.

- We współpracy z Regionalnym Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej i Sanepidem w dn. 22.06.2017 r. współorganizacja Turnieju Komunikacyjno-Zdrowotnego dla dzieci rybnickich szkół podstawowych na terenie Szkoły Podstawowej nr 34 w Rybniku. W zespole Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Rybniku oraz w Gimnazjum dla Młodzieży i Gimnazjum dla Dorosłych w Rybniku zorganizowano prelekcję dotyczącą bezpiecznych wakacji, wolnych od alkoholu, narkotyków i przemocy.

Istotną rzeczą, której należy się przyjrzeć podczas analizy problemu alkoholowego w mieście Rybnik, jest dostępność alkoholu oraz liczba punktów w których można go nabyć. Analizując dane z ostatnich 3 lat można zauważyć, że liczba punktów sprzedaży alkoholu utrzymuje się na stałym poziomie, jednakże widać niewielki spadek liczby punktów w ostatnim roku.

Tabela 13 Dostęp ludności do punktów sprzedaży alkoholu.

Wskaźnik	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	296	295	277
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	214	217	204
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	253	254	246
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	145	146	132
Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Rybniku	222	225	223

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych, warunkowana jest uchwałą rady gminy. Stan na 31.12.2017r. wskazuje, że liczba punktów sprzedaży alkoholu nie przekraczają wartości uchwalonych przez radę gminy.

Tabela 14 Limit punktów sprzedaży alkoholu.

Łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych (z wyjątkiem piwa), uchwalony przez radę gminy (sklepy i lokale gastronomiczne)	600
w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	300
i przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	300

Oprócz zarejestrowanych punktów sprzedaży wyrobów alkoholowych, wydanych zostało 155 jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, z czego 2 wydane zostały dla OSP.

Tabela 15 Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży w latach 2015-2017.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba kontroli punktów sprzedaży przeprowadzonych przez MKRPA	2	27	34
Liczba kontroli punktów sprzedaży przeprowadzonych przez Straż Miejską	0	29	36

Na podstawie sprawozdania z Realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki za rok 2015, liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wynosiła 2.

W 2016 r. MKRPA przeprowadziła 27 kontroli placówek handlowych. Zaplanowanych było 33 kontrole oraz 3 kontrole dodatkowe, w 9 przypadków kontrola nie została przeprowadzona z powodu zaprzestania działalności punktów. Z kolei dodatkowo Straż Miejska przeprowadziła 29 kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W 2017 r. zaplanowanych było do przeprowadzenia 51 kontroli placówek handlowych. Ostatecznie przeprowadzono 34 kontrole oraz 1 dodatkową. 18 kontroli zostało zawieszonych z powodu zakończenia prowadzenia działalności gospodarczej przez właściciela. Ujawniono 4 przypadki braku informacji o szkodliwości alkoholu, gdzie: funkcjonariusze Straży Miejskiej nałożyli 2 MKK, sporządzono 1 wniosek o ukaranie do Sądu Rejonowego w Rybniku, w 1 przypadku zobowiązano do umieszczenia takiej informacji. Dodatkowo Straż Miejska w 2017 r. przeprowadziła 36 kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W poniższej tabeli została również przedstawiona sytuacja nietrzeźwości w miejscach publicznych na terenie Rybnika.

Tabela 16 Nietrzeźwość w miejscach publicznych na terenie Rybnika.

Wskaźnik	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych	139	88	51
Liczba nietrzeźwych osób nieletnich zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych	56	6	16
Liczba osób nietrzeźwych przewiezionych (przez Policję lub Straż Miejską) do izby wytrzeźwień w innej gminie	825	756	744

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli, można założyć, że sytuacja związana z nietrzeźwością w miejscach publicznych, z roku na rok ulega poprawie. Przykładowo liczba osób nietrzeźwych, które zostały zatrzymane w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych, zmalała ze 139 do jedynie 51 na przestrzeni lat 2015-2017 r. Jest to znacząca różnica. Rekordowo niską liczbę osób nieletnich zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych odnotowano w roku 2016. W roku 2015, liczba ta wynosiła aż 56, natomiast w 2017 r. jedynie 16. Analizując dane z tabeli, zauważamy również powolny spadek osób nietrzeźwych przewiezionych (przez Policję lub Straż Miejską) do izby wytrzeźwień w innej gminie. Liczba takich osób wynosiła 825 w roku 2015, 756 w roku 2016, natomiast 744 w roku 2017.

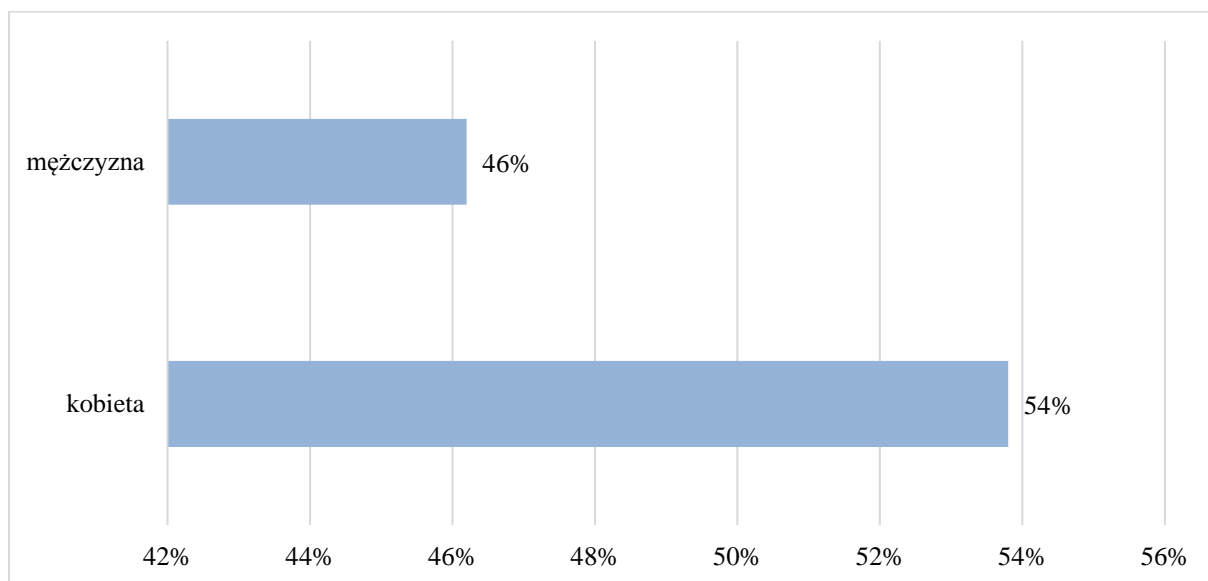
Zgromadzony materiał badawczy pozwolił na zapoznanie się z sytuacją społeczną Miasta Rybnika. Zebrane dane stanowiły wstęp do przeprowadzenia badań własnych, których wyniki zostały zaprezentowane w kolejnych rozdziałach.

4. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY

4.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

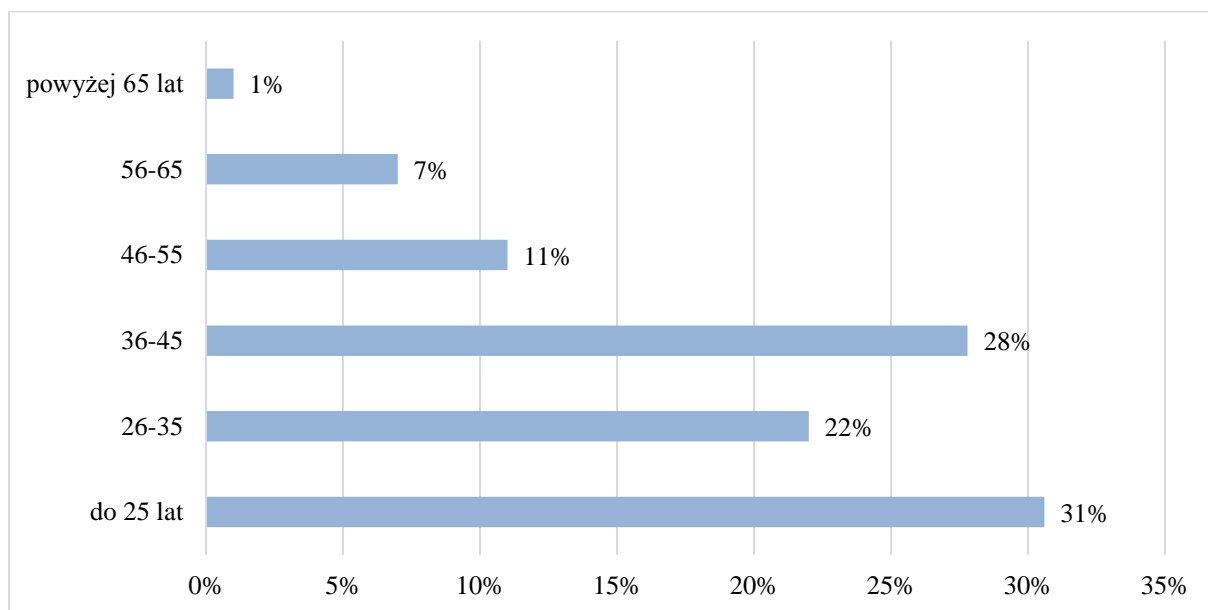
W badaniu diagnozującym problemy społeczne w mieście Rybnik wzięło udział 500 dorosłych mieszkańców. 46% badanej grupy stanowiły mężczyźni, a 54% kobiety.

Wykres 1 Płeć:

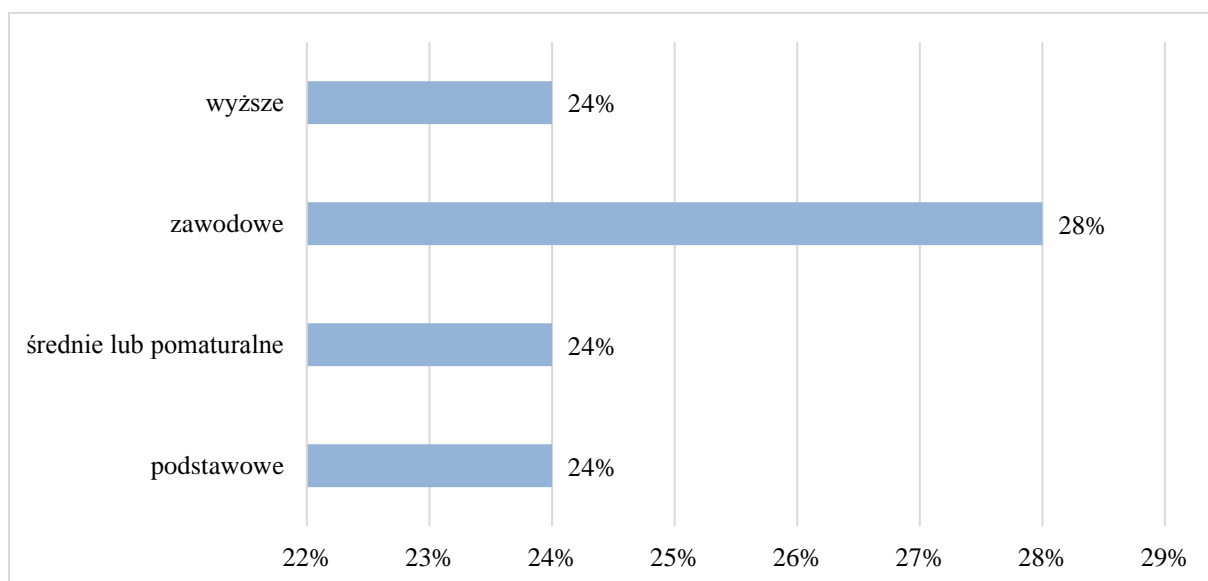
Największą część badanej grupy stanowiły osoby w wieku do 25 lat (31%). 28% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 36-45 lat. 22% ankietowanych to osoby w wieku 26-35 lat. 11% respondentów to osoby w wieku 46-55 lat, z kolei 7% ankietowanych to osoby w wieku 56-65 lat. 1% to osoby powyżej 65 roku życia.

Wykres 2 Wiek:

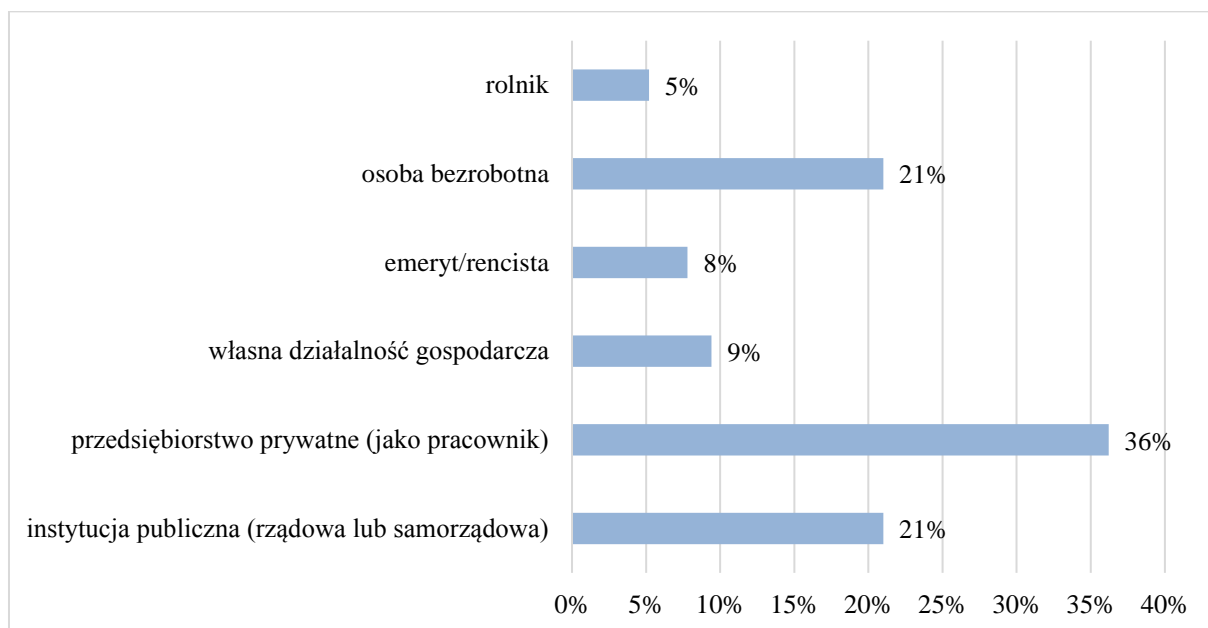
28% ankietowanych posiada wykształcenie zawodowe. Wykształcenie wyższe, średnie lub pomaturalne oraz podstawowe posiada po równo 24% respondentów.

Wykres 3 Wykształcenie:

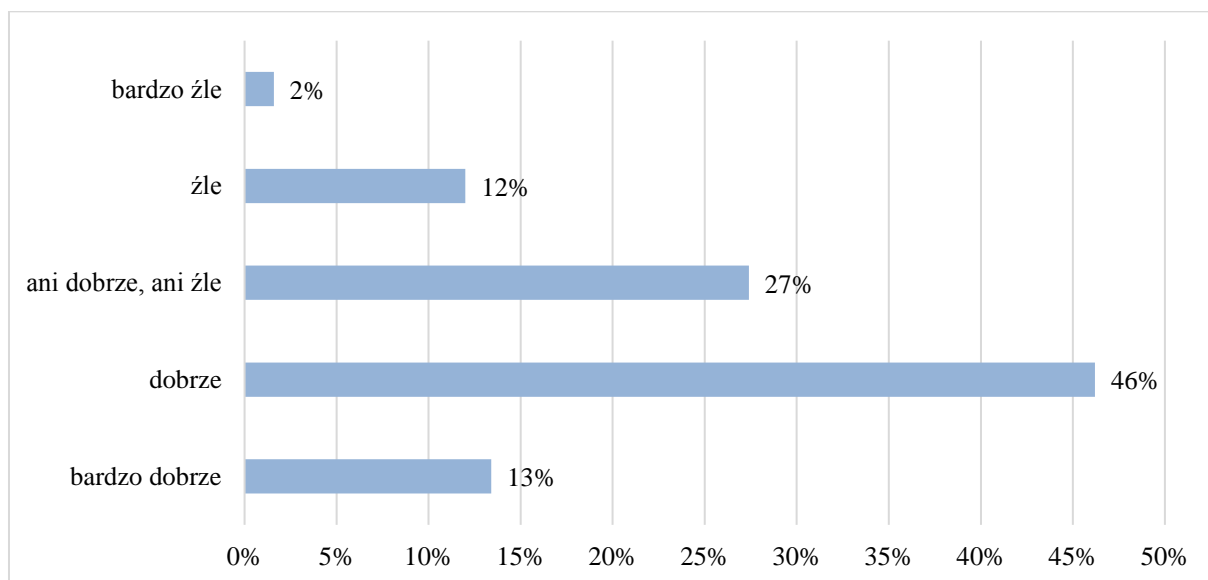
Największa część ankietowanych pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych (36%). 21% ankietowanych to osoby bezrobotne. Również 21% badanych pracuje w instytucjach publicznych. 9% osób prowadzi własną działalność gospodarczą, 8% to emeryci/renciści, a 5% badanej próby to rolnicy.

Wykres 4 Miejsce zatrudnienia:

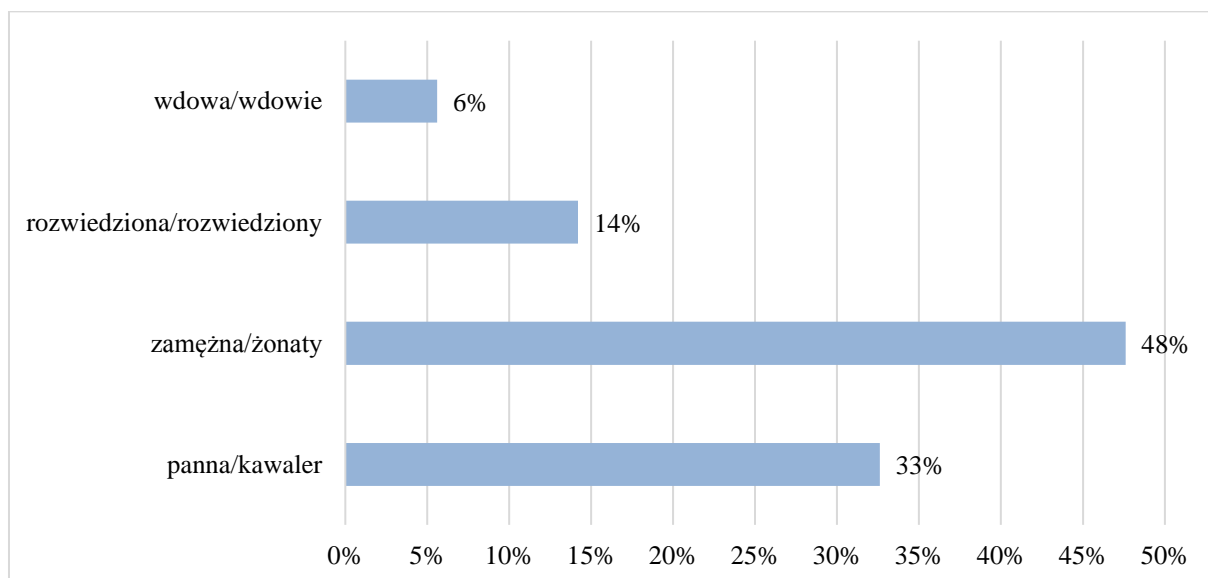
Dodatkowo, prawie połowa respondentów oceniła swoją sytuację jako dobrą (46%). 27% badanych nie określiło jednoznacznie czy ich sytuacja materialna jest dobra czy zła. 13% badanych stwierdziło, że ich sytuacja jest bardzo dobra. W opozycji stanęło 14% badanych, z czego 12% oceniło swoją sytuację źle, a 2% bardzo źle.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Większość badanych to osoby zamężne/żonate (48%). Osoby stanu wolnego stanowiły 33% badanej społeczności, 14% to osoby rozwiedzione, a 5% to wdowcy/wdowy.

Wykres 6 Stan cywilny:

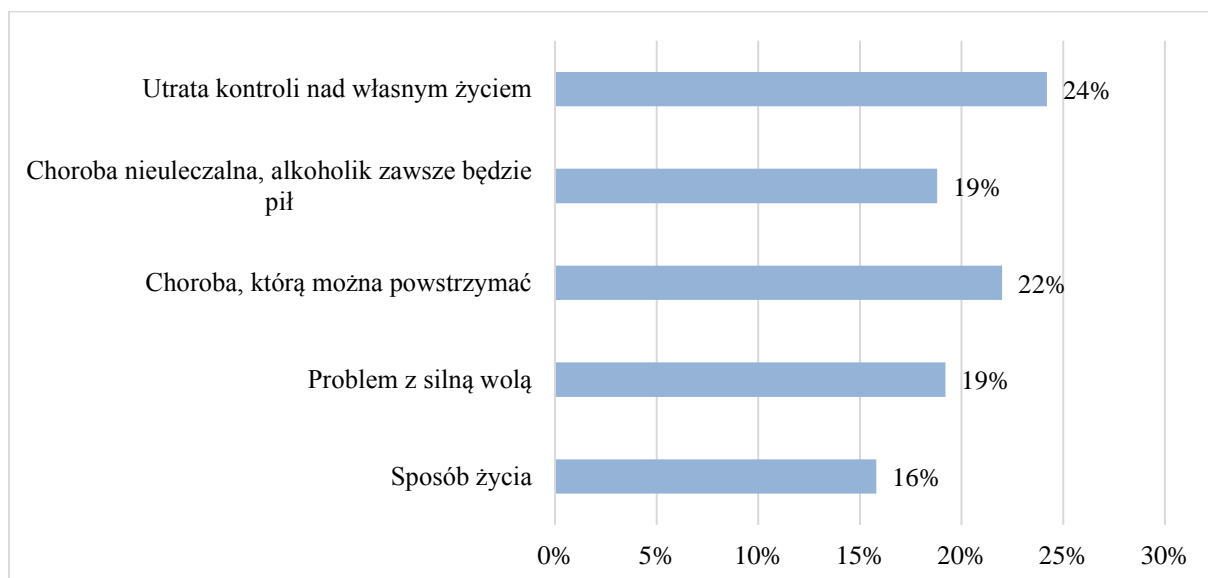

4.2. PROBLEM ALKOHOLOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w mieście Rybnik był problem alkoholowy. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także próby oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu.

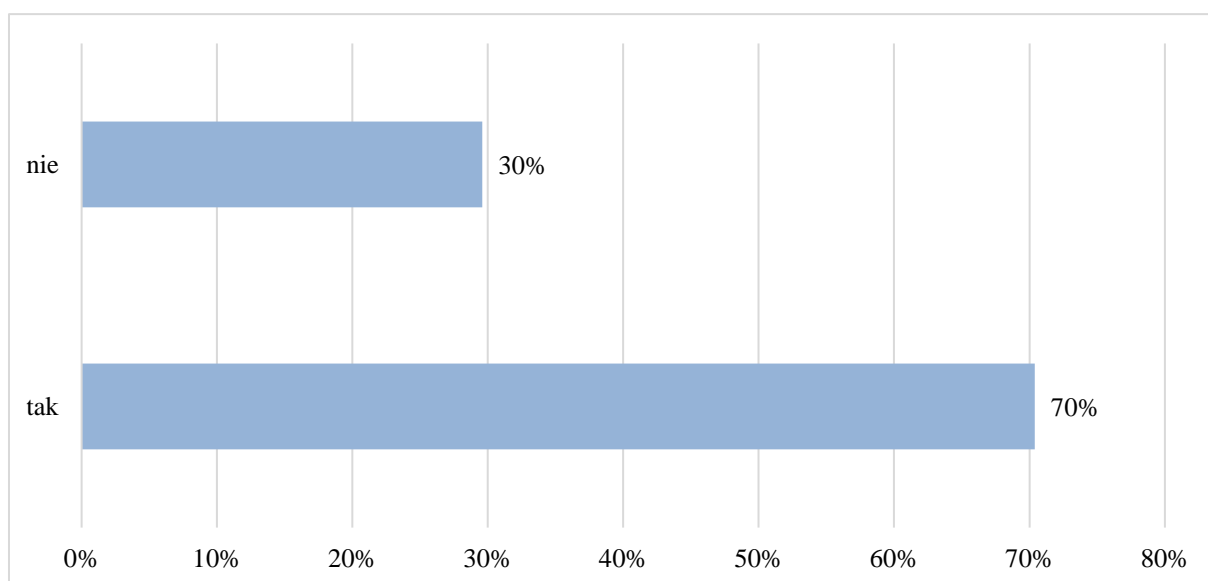
Na początek ankietowanych poproszono o wskazanie czym jest alkoholizm. 24% badanej próby stwierdziło, że alkoholizm jest utratą kontroli nad własnym życiem. 22% ankietowanych stwierdziło, że jest to choroba, którą można powstrzymać. Według 19% respondentów alkoholizm jest zarówno nieuleczalną chorobą oraz problemem z silną wolą.

Wykres 7 Czym jest alkoholizm?

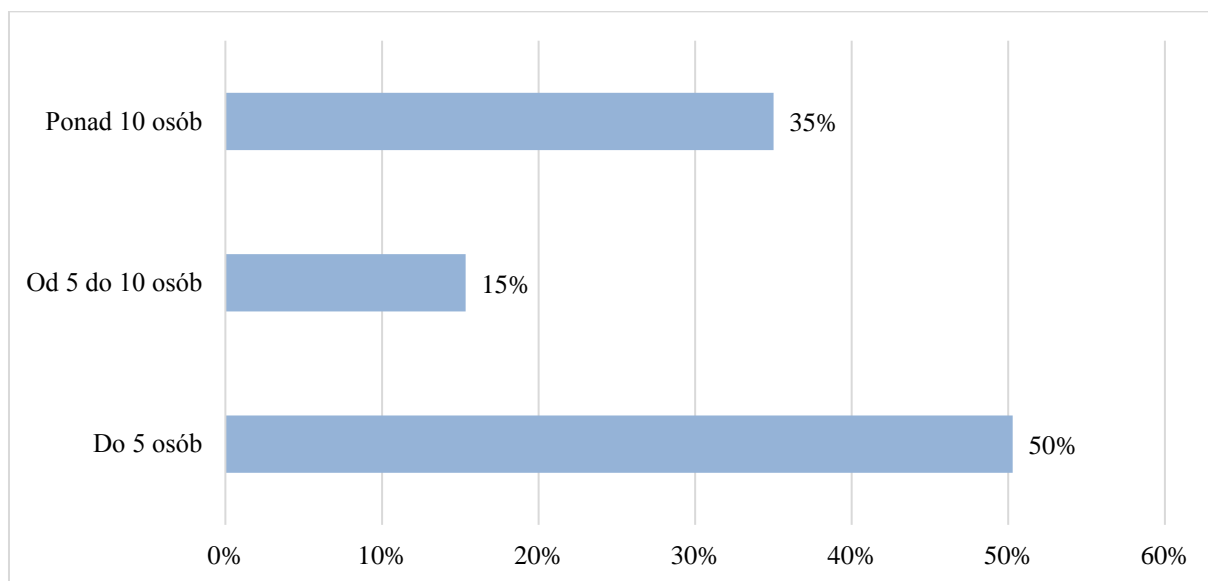
Dodatkowo, aż 70% badanych przyznało, że w ich środowisku są osoby, które nadużywają alkoholu. Tak znaczący procent osób, którzy odpowiedzieli twierdząco na postawione pytanie, wskazuje na powszechność problemu alkoholowego w mieście Rybnik.

Wykres 8 Czy zna Pan/i w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

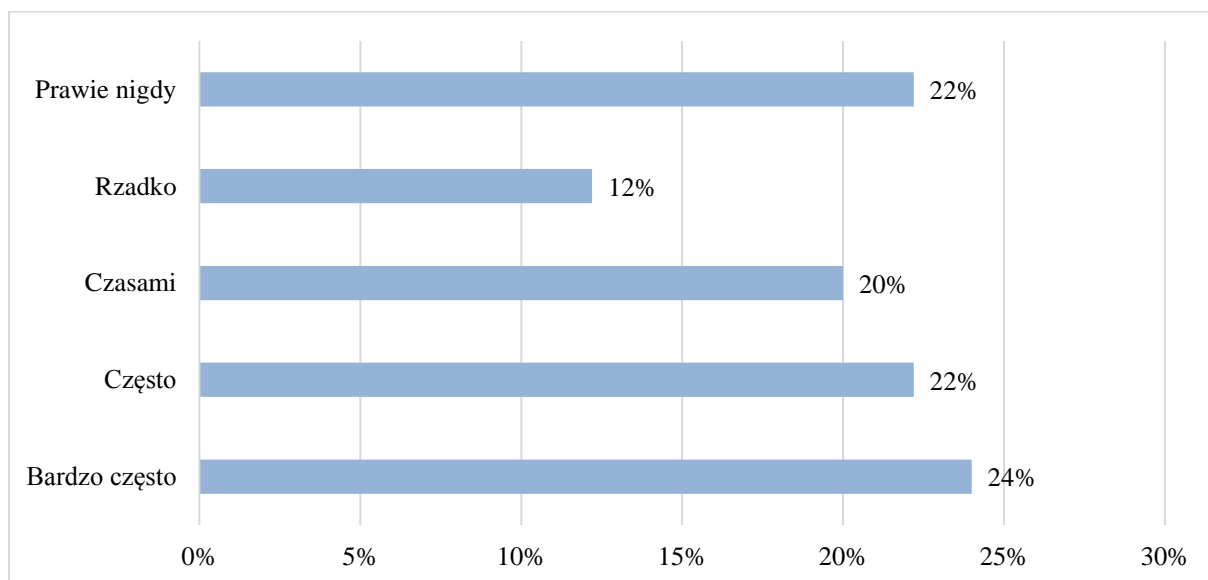
Ankietowani, którzy przyznali, że w ich środowisku są osoby nadużywające alkoholu, najczęściej zaznaczali, iż takich osób jest do 5 (50%). 35% ankietowanych odpowiedziało, że znają ponad 10 osób. Z kolei 15% badanych zaznaczyło, że zna od 5 do 10 osób w swoim środowisku, które nadużywają alkoholu.

Wykres 9 Ile osób w Pana/i otoczeniu ma problem z nadużywaniem alkoholu?

Kolejne pytanie odnosiło się do tego, jak często ankietowani widują osoby spożywające alkohol. Najwięcej, bo 24% osób odpowiedziało, że widuje takie osoby bardzo często. Przeciwnego zdania było 22% osób. Stwierdziły one, że prawie nigdy nie widują osób nadużywających alkoholu. Kolejne najczęściej wybierane odpowiedzi to: często (22%), czasami (20%) oraz rzadko (12%).

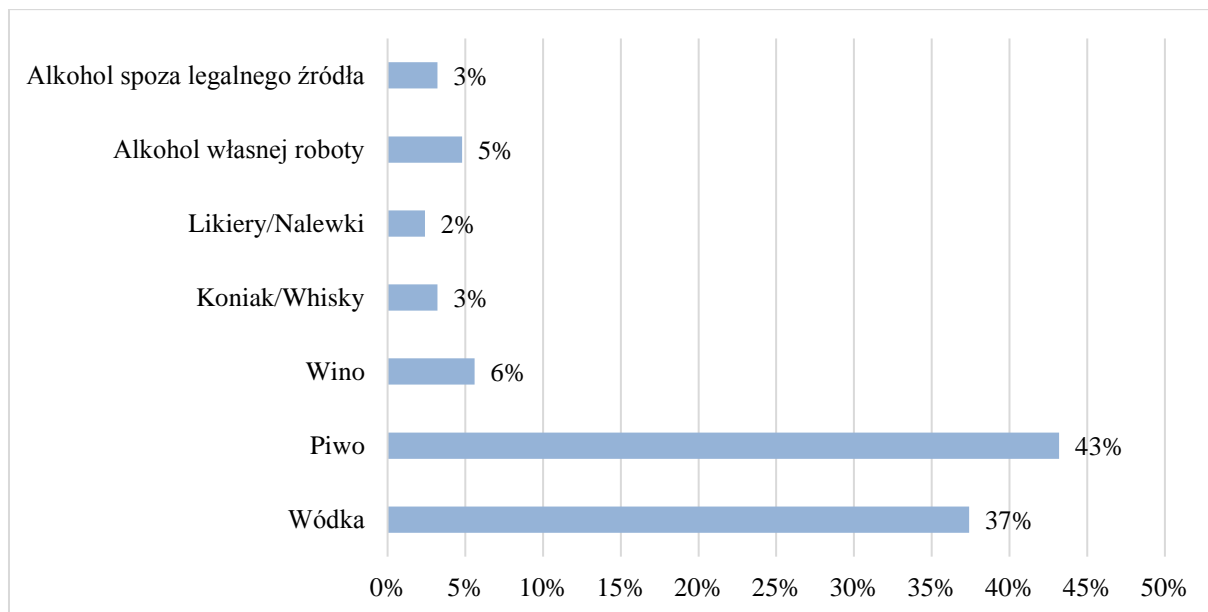
Wykres 10 Jak często widuje Pan/i osoby spożywające alkohol?

Dodatkowo zapytano badanych o to jaki alkohol najczęściej spożywają mieszkańcy. Według ankietowanych, alkoholem najczęściej spożywanym przez mieszkańców jest piwo (43%). Kolejną najczęściej wymienianą odpowiedzią jest wódka (37%). Rzadziej zaznaczanymi

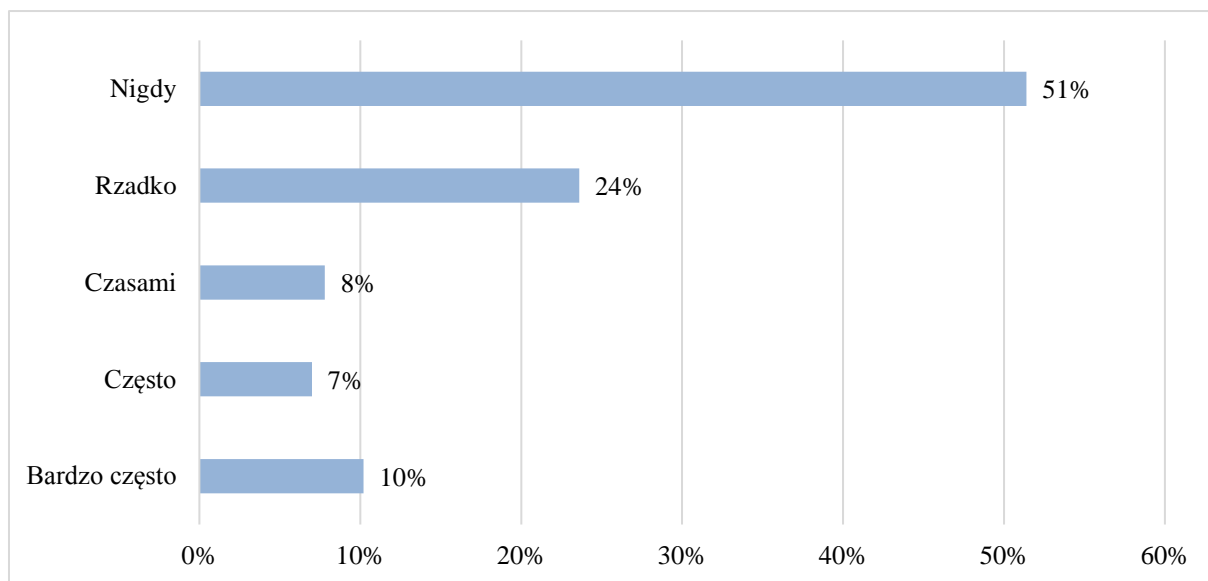
odpowiedziami było wino (6%), alkohol własnej roboty (5%), koniak/whisky (3%), alkohol spoza legalnego źródła (3%) oraz likiery/nalewki (2%).

Wykres 11 Jaki alkohol jest najczęściej spożywany przez mieszkańców?

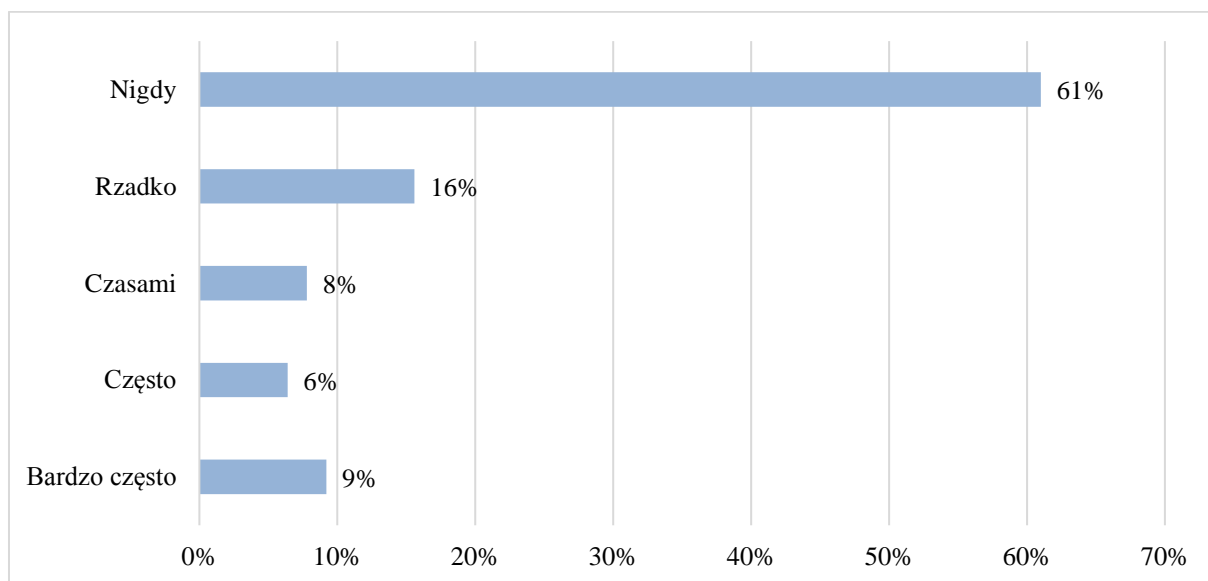
51% respondentom nigdy nie zdarzyło się być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pod wpływem alkoholu. 24% badanych rzadko widuje takie sytuacje. Niepokojący jest fakt, że 8% ankietowanych widuje sytuacje prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu czasami, 7% często, a 10% bardzo często. Ankietowani, którzy brali udział w badaniu, w prawie 50% przypadków zadeklarowali, że w mniejszym lub większym stopniu spotykają się ze zjawiskiem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Aby zmniejszyć zjawisko prowadzenia samochodu przez osoby nietrzeźwe, sugeruje się zwiększenie kontroli drogowych wykonywanych przez Policję, w celu ograniczenia wyżej wymienionego zjawiska.

Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

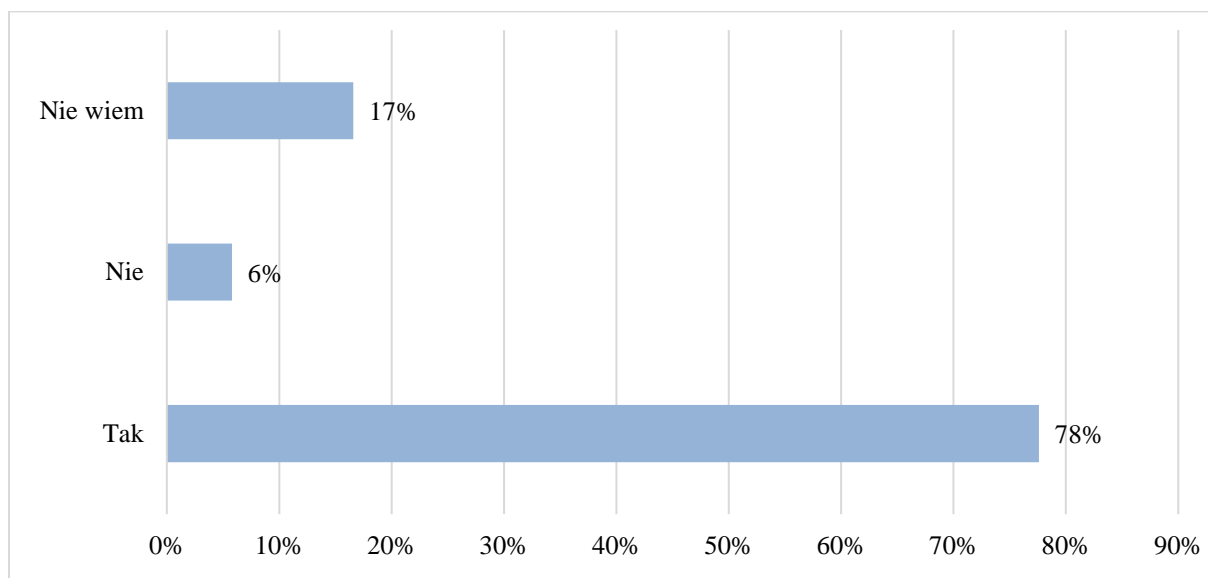
61% ankietowanych, odpowiedziało przecząco na to, czy widzieli kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie miasta. 9% ankietowanych stwierdziło, że widuje takie przypadki bardzo często, 6% często, 8% czasami oraz 16% rzadko.

Wykres 13 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pan/i miejscowości?

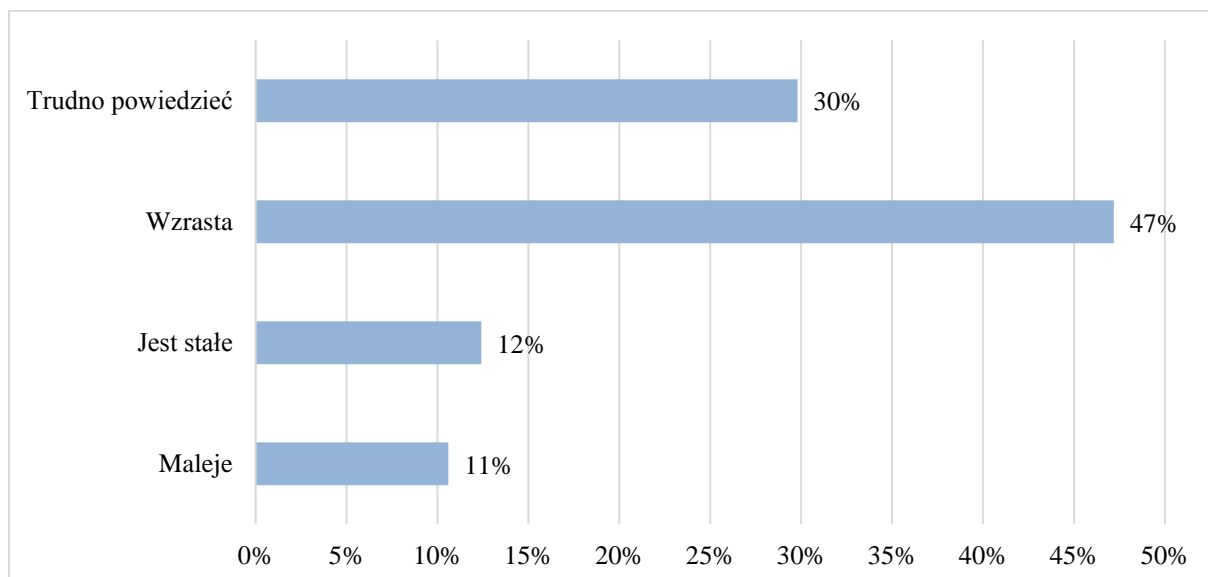
Dobłą wiadomością jest fakt, iż 78% mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Z tą opinią nie zgadza się 6% osób, zaś 17% ankietowanych nie potrafi udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 14 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w gminie, to 47% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu wzrasta. 12% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu jest stałe, zaś 11%, że maleje. 30% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Wzrost spożycia alkoholu na terenie miejscowości, w opinii respondentów, może być związany z niewystarczającymi działaniami podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie alkoholizmowi na terenie miasta.

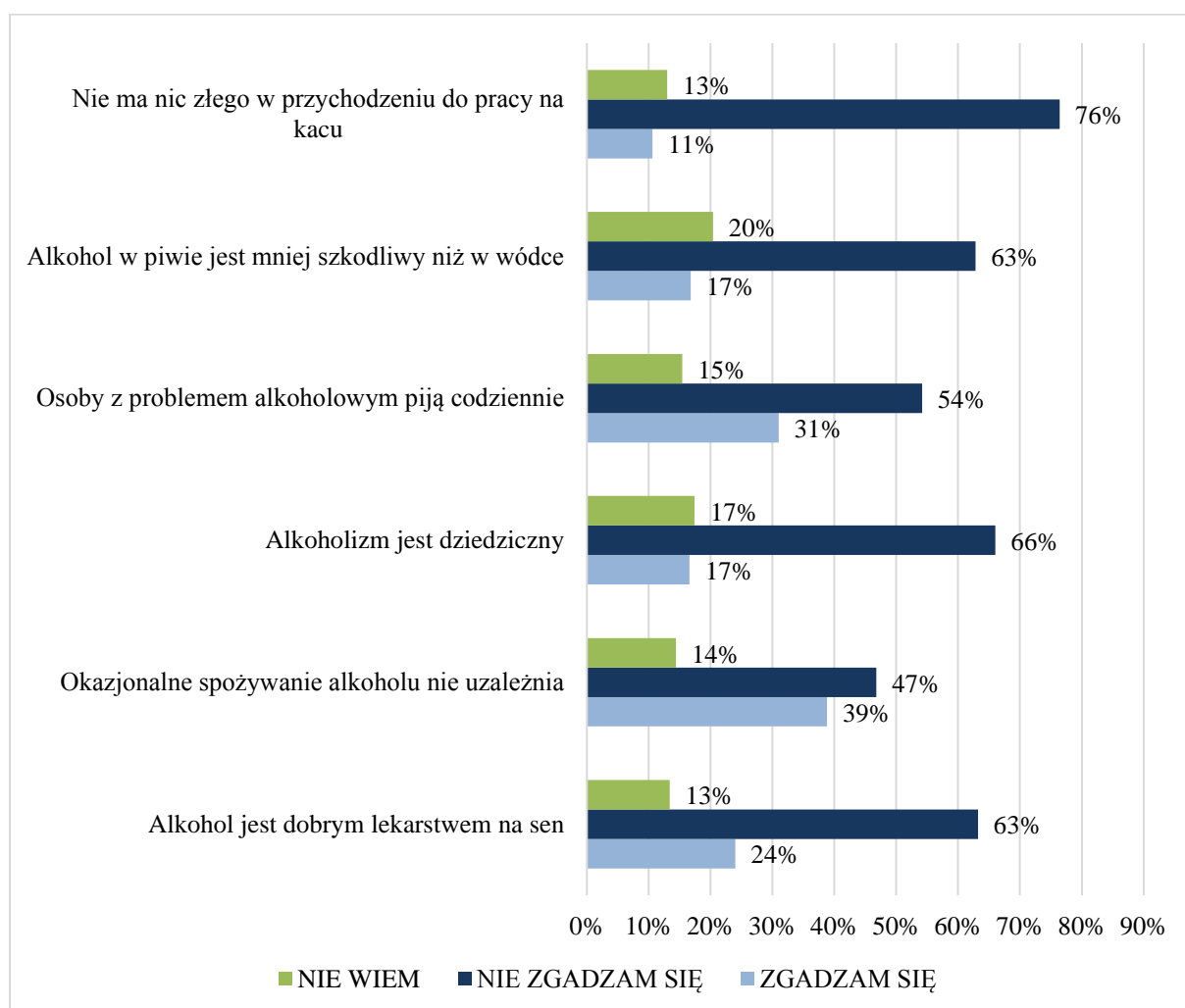
Wykres 15 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:

Celem sprawdzenia wiedzy mieszkańców, dotyczącej problemu alkoholowego, poproszono ich o ustosunkowanie się do kilku wybranych stwierdzeń. Niepokojący jest fakt, iż 17% osób sądzi, że alkoholizm jest dziedziczny, zaś 39% dorosłych mieszkańców uważa, że okazjonalne

spożywanie alkoholu nie uzależnia. 31% osób uważa, że osoby z problemem alkoholowym piją codziennie, zaś 24% respondentów uważa, że alkohol jest dobrym lekarstwem na sen. 63% badanej próby nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż w wódce. 11% ankietowanych odpowiedziało, że nie ma nic złego w przychodzeniu do pracy na kacu. Dane te pokazują, że mieszkańcy nie posiadają odpowiedniej wiedzy na temat konsekwencji sięgania po alkohol.

Wykres 16 Proszę ocenić, czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami?

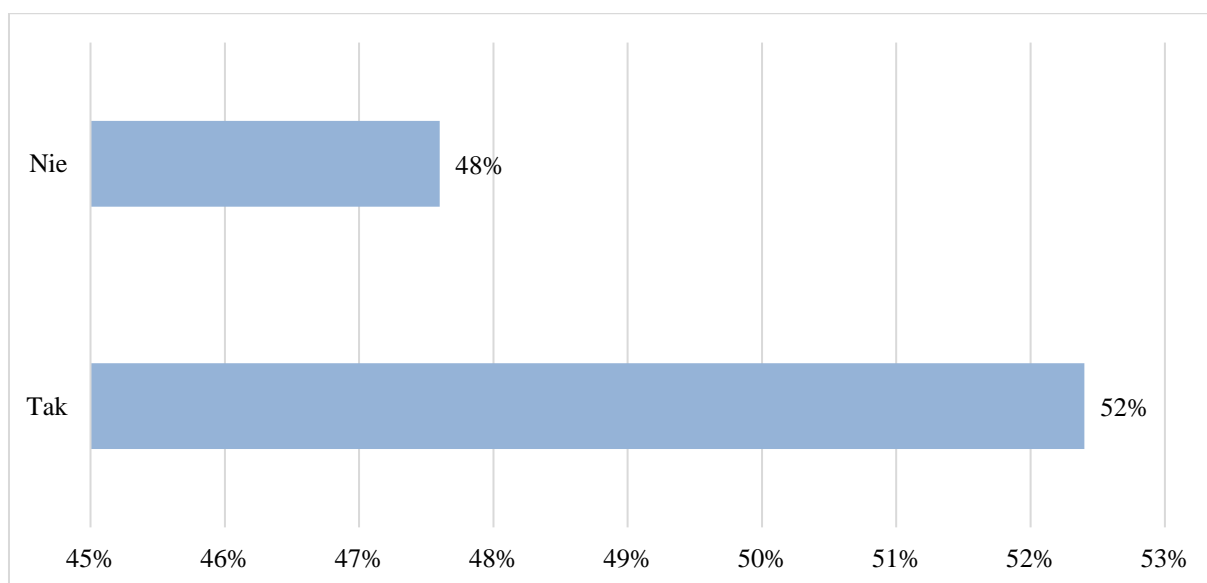
4.3. PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu było oszacowanie skali zjawiska w mieście Rybnik oraz sprawdzenia stanu wiedzy społeczności dotyczącej tego zjawiska.

DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

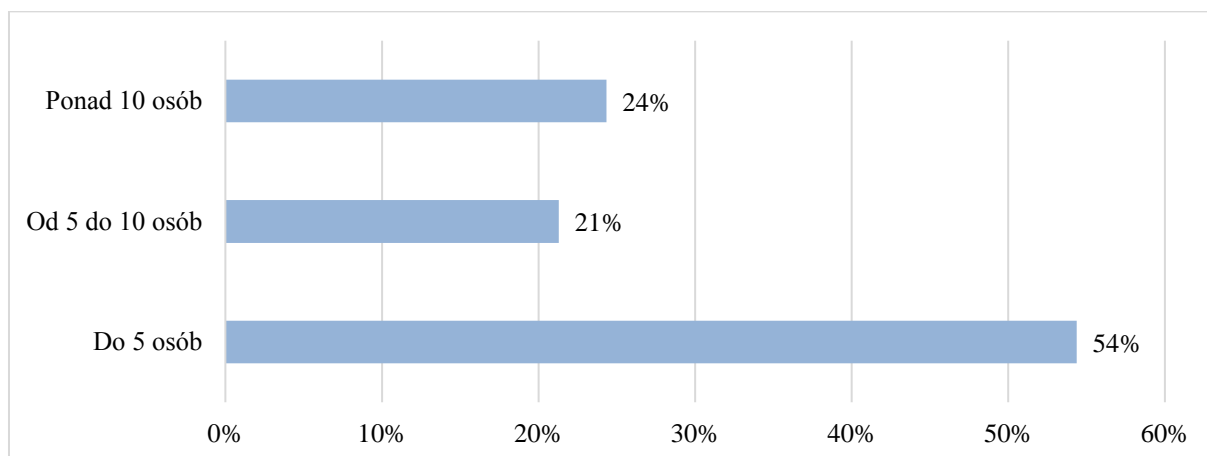
Ankietowanych mieszkańców zapytano, czy znają osoby, które zażywają substancje psychoaktywne. Ponad połowa respondentów, która wynosiła 52%, odpowiedziała twierdząco. Analizując odpowiedzi ankietowanych mieszkańców, można wywnioskować, że problem związany z zażywaniem środków psychoaktywnych jest zjawiskiem dosyć powszechnym w mieście Rybnik. Wysoki procent odpowiedzi mieszkańców, którzy deklarują znajomość osób zażywających narkotyki lub dopalacze, powiązany jest bezpośrednio z dostępnością tych substancji w ich miejscowości.

Wykres 17 Czy zna Pan/i osoby zażywające narkotyki/dopalacze w swoim środowisku?

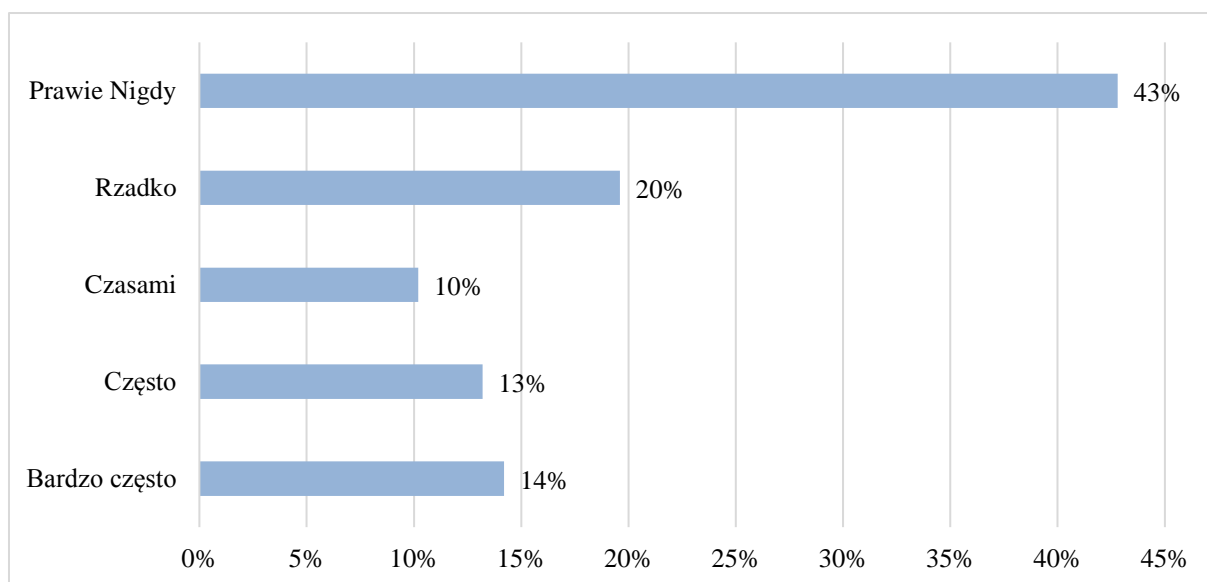
Chcąc oszacować skalę problemu, mieszkańców którzy potwierdzili znajomość osób zażywających narkotyki lub dopalacze, poproszono o wskazanie liczby takich osób. Ponad połowa respondentów deklaruje, że zna do 5 takich osób, natomiast 21% od 5 do 10. Prawie ¼ mieszkańców przyznała, że wśród ich znajomych znajduje się ponad 10 osób mających problemy z narkotykami lub dopalaczami.

Wykres 18 Ile osób w Pana/i otoczeniu ma problem z nadużywaniem środków psychoaktywnych?

Z racji, że problem narkotykowy jest rzeczą dość powszechną w dzisiejszych czasach, zapytano mieszkańców Rybnika o to, jak często widują osoby zażywające substancje psychoaktywne. Zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, że prawie nigdy nie widuje takich osób. Tak uważa, aż 43% badanych. Kolejne 20% mieszkańców widuje takich ludzi rzadko, natomiast 10% spotyka się z takimi zachowaniami czasami. Grupa stanowiąca 13% badanych mieszkańców widuje osoby zażywające narkotyki lub dopalacze często, natomiast 14% respondentów nawet bardzo często.

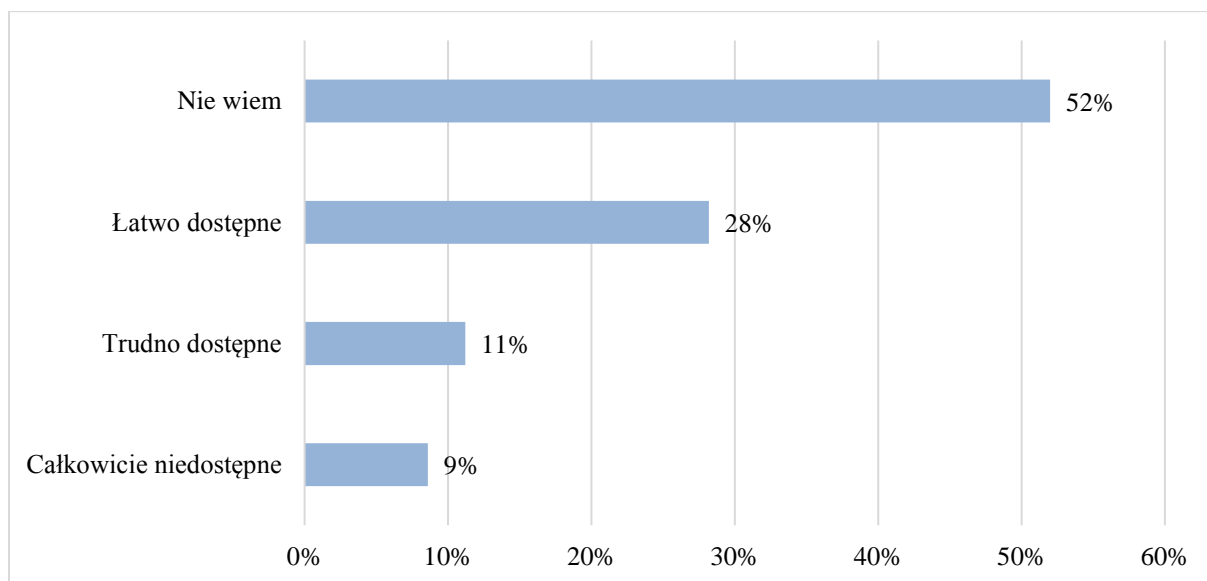
Wykres 19 Jak często widuje Pan/i osoby spożywające środki psychoaktywne?

Widok osób zażywających środki psychoaktywne wiąże się bezpośrednio z powszechną dostępnością tych substancji. Mieszkańców zapytano o to, jak oceniają łatwość uzyskania narkotyków lub dopalaczy w ich najbliższym otoczeniu. Większość z osób nie ma wiedzy na temat dostępności substancji psychoaktywnych (52%). 28% badanych twierdzi, że środki

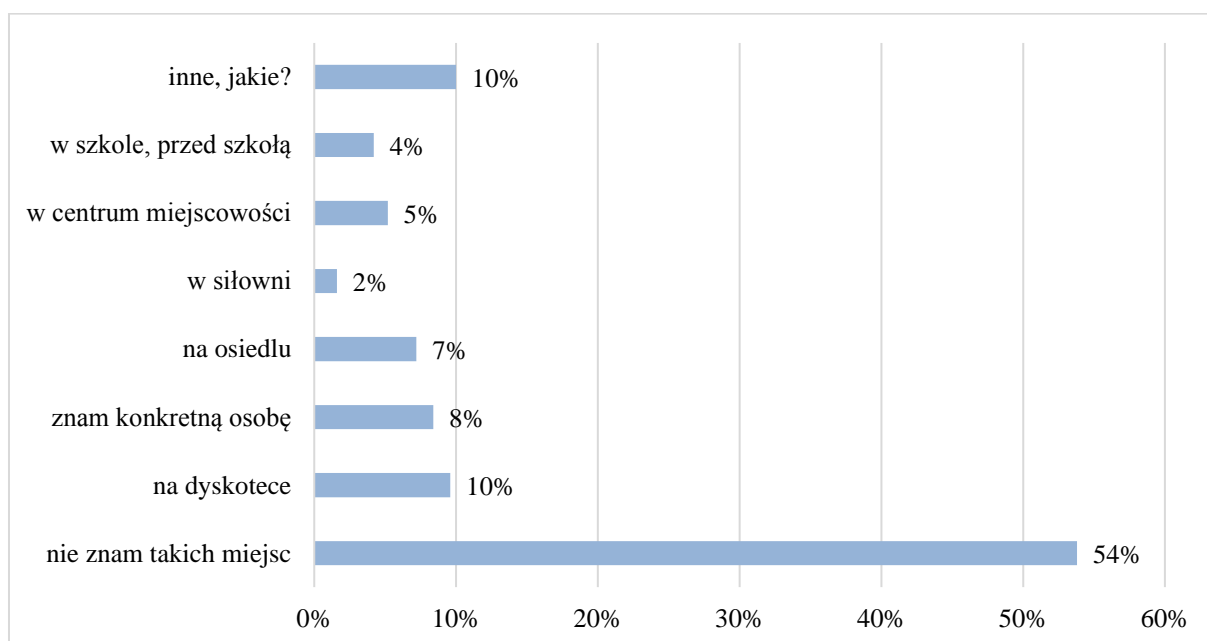
te są łatwo dostępne, 11% uważa, że są trudno dostępne. 9% osób odpowiedziało, że narkotyki na terenie miasta są całkowicie niedostępne.

Wykres 20 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

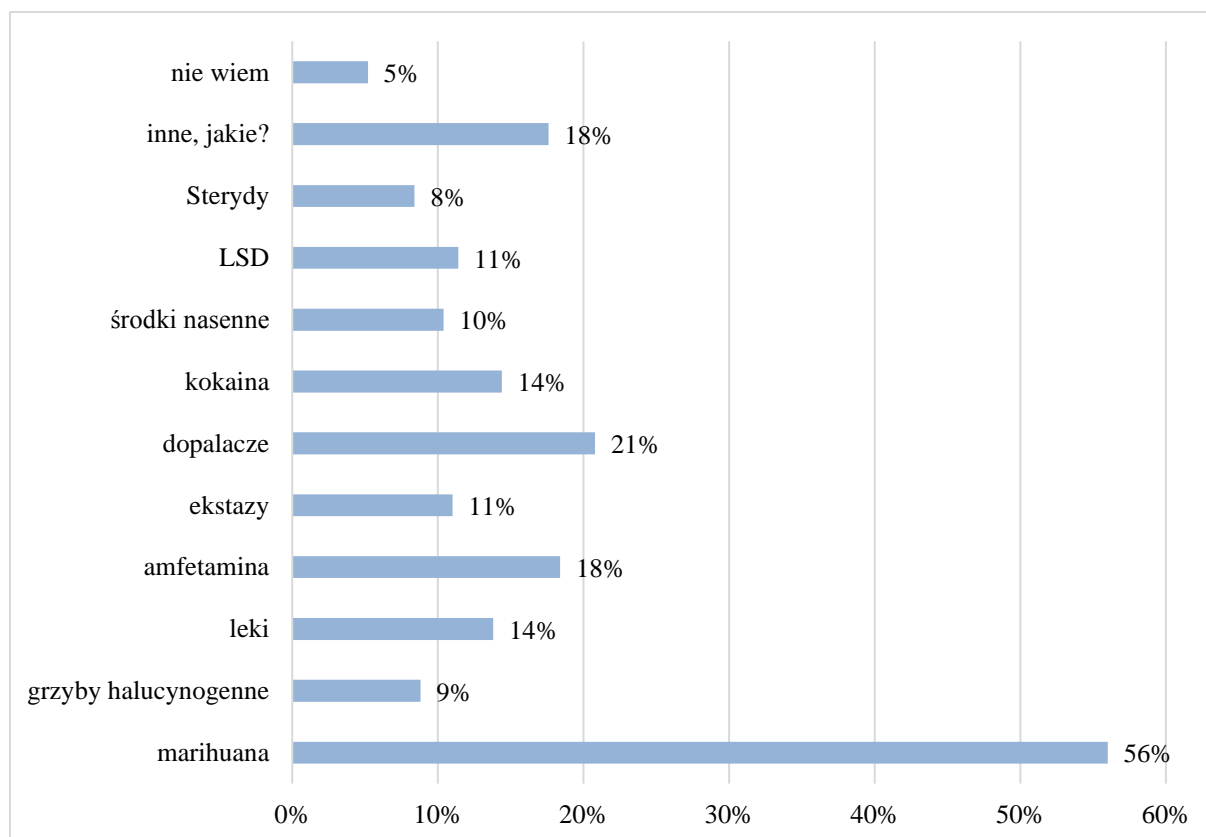
Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (54%). Osoby, które znają takie miejsca wskazywały dyskotekę (10%), konkretną osobę (8%), osiedle (7%), centrum miejscowości (5%), szkołę, przed szkołą (4%). Bardzo niepokojący jest fakt, iż wśród odpowiedzi inne, znalazła się informacja od jednego z badanych, który podał dokładny adres w którym mieszkańcy Rybnika mogą zakupić dopalacze lub narkotyki.

Wykres 21 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

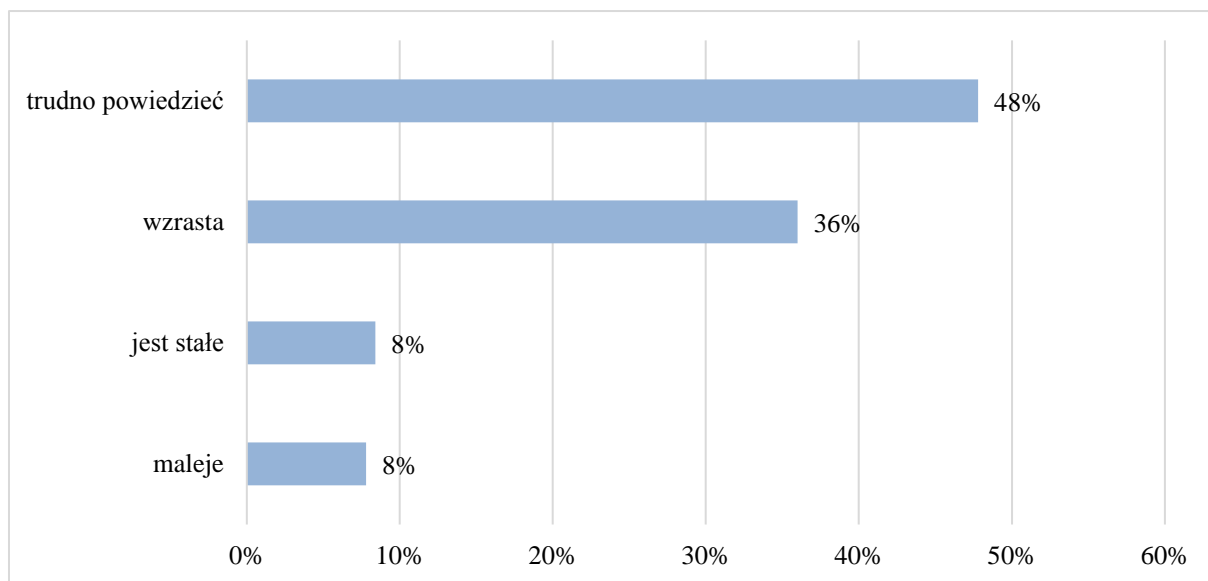
Większość ankietowanych stwierdziła, że na terenie miasta, mieszkańcy najczęściej zażywają marihuanę (56%). Kolejnymi odpowiedziami są: dopalacze (21%), amfetamina (18%), kokaina (14%), leki (14%), LSD (11%), ekstazy (11%), środki nasenne (10%), grzyby halucynogenne (9%), sterydy (8%). W odpowiedzi inne znalazły się takie substancje jak: haszysz czy mefedron. 5% ankietowanych nie ma wiedzy na temat substancji zażywanych przez mieszkańców.

Wykres 22 Jakie substancje psychoaktywne są najczęściej spożywane przez mieszkańców?

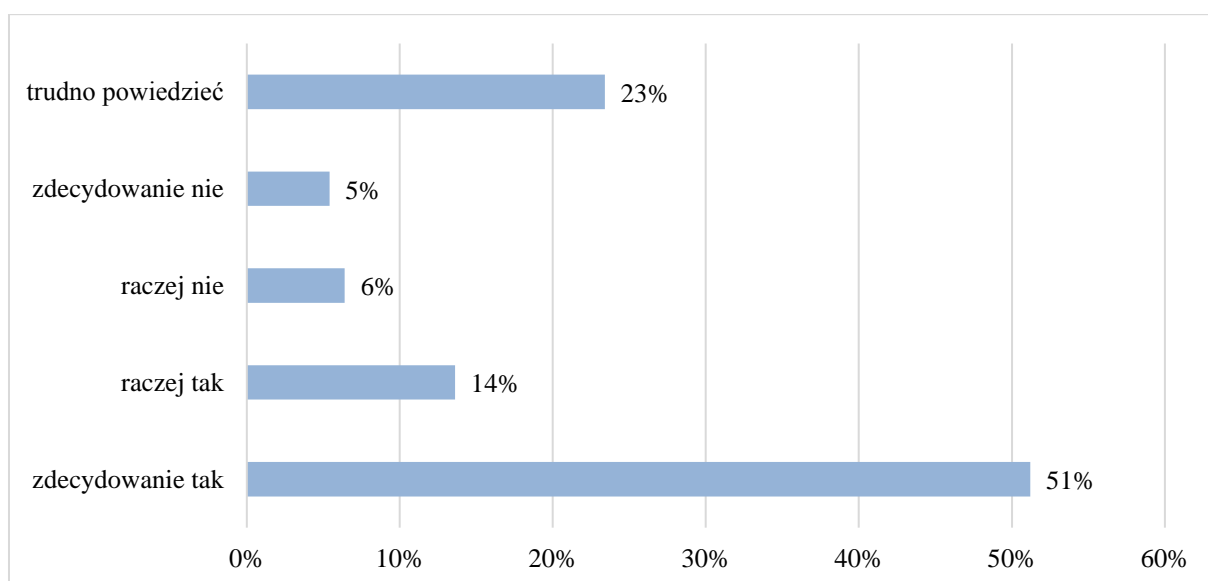
Jeśli chodzi o skalę spożycia substancji psychoaktywnych w mieście, to 36% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat spożycie substancji psychoaktywnych wzrasta. 8% ankietowanych stwierdziło, że spożycie substancji psychoaktywnych jest stałe, podobnie jak 8% stwierdziło, że maleje. 48% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Fakt, iż ponad 1/3 ankietowanych opowiedziała się za wzrostem spożycia środków psychoaktywnych przez mieszkańców, może wskazywać na konieczność poszerzenia działalności profilaktycznej na terenie miasta, związanej z uświadamianiem oraz walką z problemami narkotykowymi wśród mieszkańców.

Wykres 23 Proszę ocenić czy spożycie środków psychoaktywnych na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości:

Zadawalający wydaje się fakt, iż 65% ankietowanych twierdzi, że zażywanie narkotyków czy też dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia, z czego 51% uważa, że są zdecydowanie szkodliwe, a 14%, że raczej szkodliwe. Przeciwnego zdania jest 11% badanych. 23% badanej próby nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Pomimo, iż ponad połowa ankietowanych opowiedziała się za szkodliwością środków psychoaktywnych, należy zwrócić uwagę na mieszkańców, którzy nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi lub opowiedzieli się za nieszkodliwością tychże substancji. Taka statystyka może wskazywać na brak wiedzy na temat negatywnych konsekwencji działania narkotyków i dopalaczy wśród mieszkańców miejscowości.

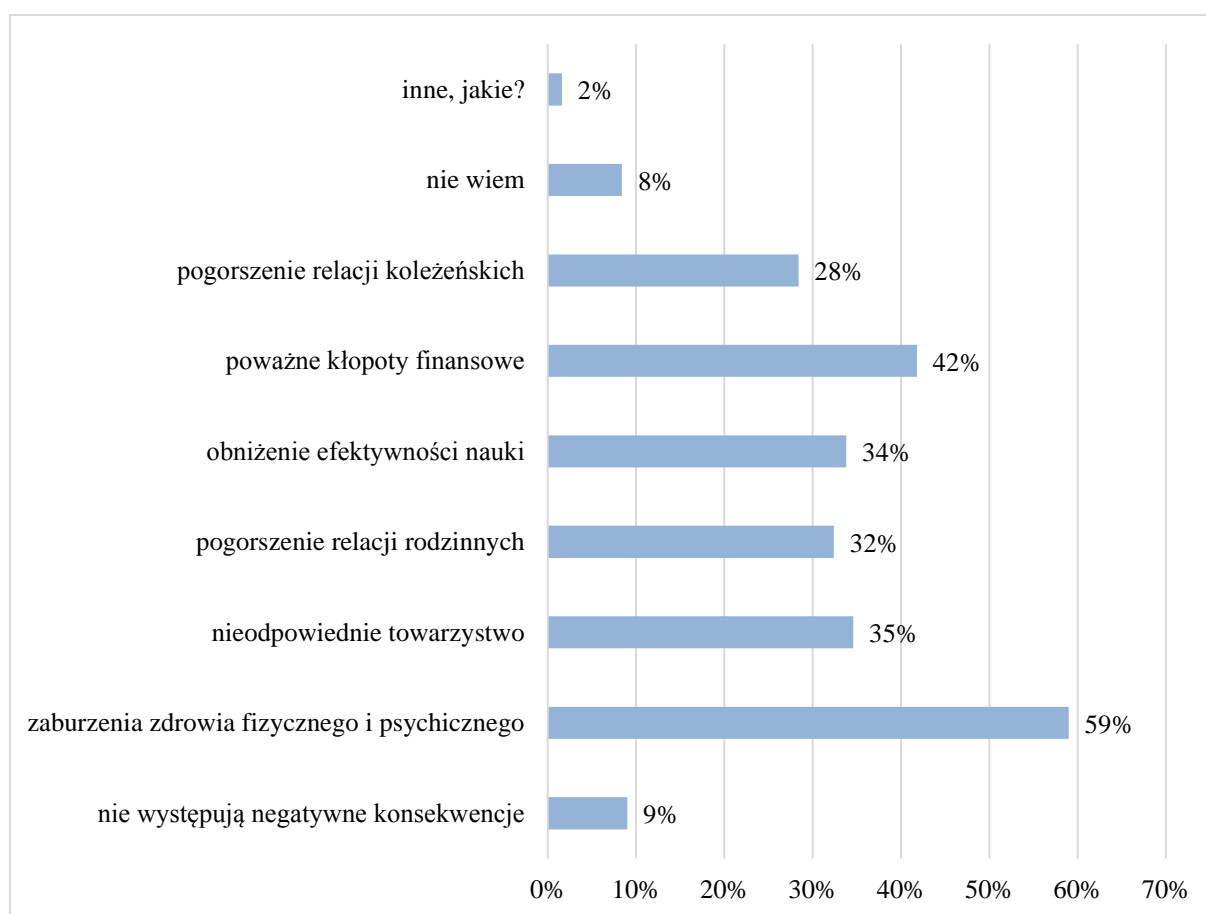
Wykres 24 Czy uważa Pan/i, że zażywanie narkotyków/dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

Ankietowanych poproszono o wskazanie jakie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od narkotyków/dopalaczy. 59% respondentów odpowiedziało, że główną konsekwencją jest zaburzenie zdrowia psychicznego i fizycznego. Kolejne odpowiedzi to poważne kłopoty finansowe (42%), nieodpowiednie towarzystwo (35%), obniżenie efektywności nauki (34%), pogorszenie relacji rodzinnych (32%), pogorszenie relacji koleżeńskich (28%). 9% badanej próby uważa, że nie występują żadne negatywne konsekwencje związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

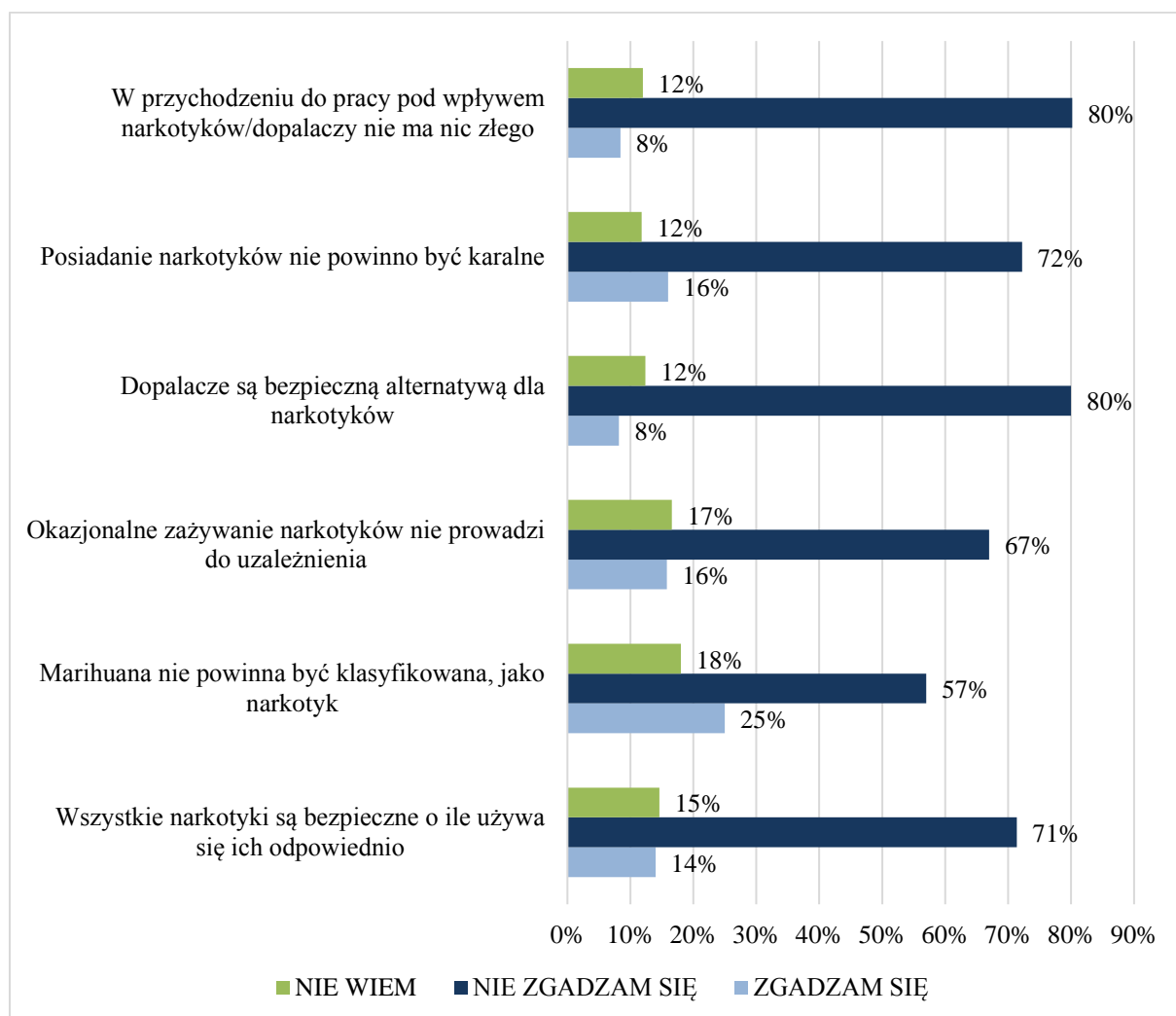
Wykres 25 Jakieg według Pana/i mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od narkotyków/dopalaczy?

Celem sprawdzenia wiedzy ankietowanych na temat konsekwencji sięgania po substancje psychoaktywne, poproszono ich, aby ustosunkowali się do kilku stwierdzeń. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, mieszkańcy w większości posiadają wiedzę o tych substancjach. 80% osób uważa, że nie należy przychodzić do pracy pod wpływem narkotyków. 80% sądzi, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków, 16% ankietowanych twierdzi, że posiadanie narkotyków nie powinno być karalne. 71% zdaje sobie sprawę, że narkotyki nie są bezpieczne, 67% ankietowanych uważa, że okazjonalne zażywanie narkotyków również

prowadzi do uzależnienia, zaś 25% ankietowanych sądzi, że marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk.

Wykres 26 Proszę ocenić, czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami:

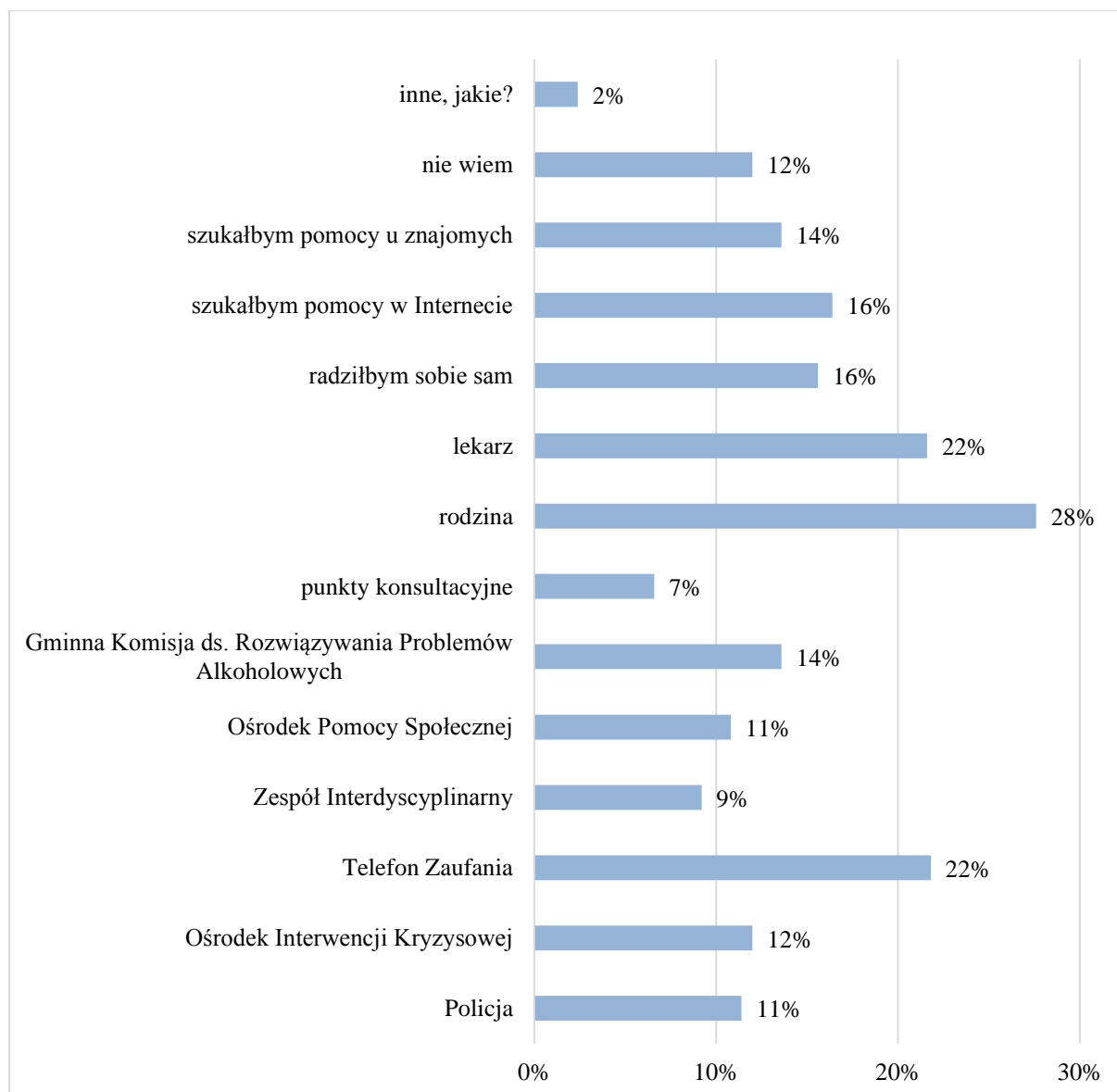
4.4. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Niniejszy rozdział poświęcony będzie działaniom profilaktycznym prowadzonym przez miasto Rybnik. Jego celem jest również przedstawienie wiedzy mieszkańców na temat kwestii związanych z uzależnieniami.

Na początek poproszono mieszkańców o wskazanie instytucji, w której można uzyskać pomoc. W opinii większości mieszkańców w przypadku problemów można uzyskać pomoc w: rodzinie (28%), Telefonie Zaufania (22%), u lekarza (22%), w Internecie (16%), radziłbym sobie sam (16%), GKRPA (14%), u znajomych (14%), w OIK (12%), w OPS (11%), na Policji

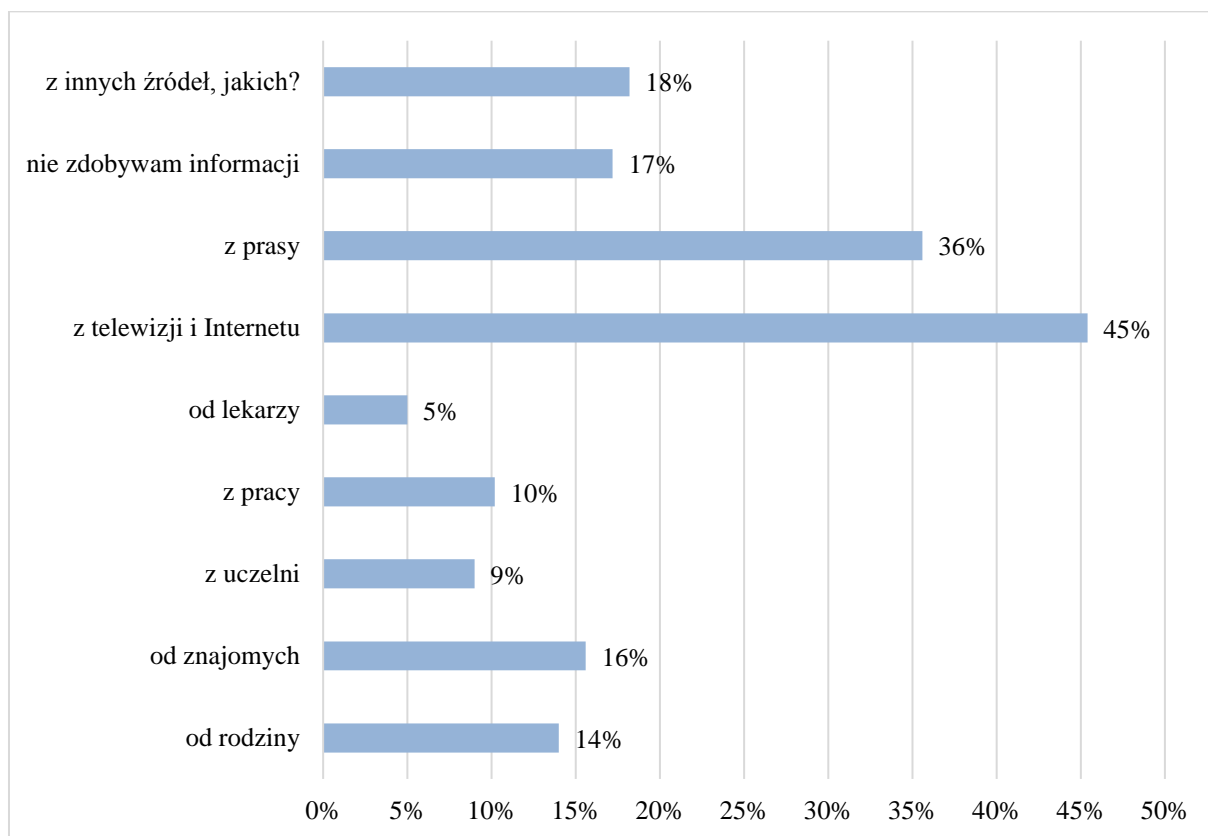
(11%), w ZI (9%), w punktach konsultacyjnych (7%). 12% ankietowanych nie wie, gdzie szukać pomocy w razie problemu uzależnień.

Wykres 27 Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień?

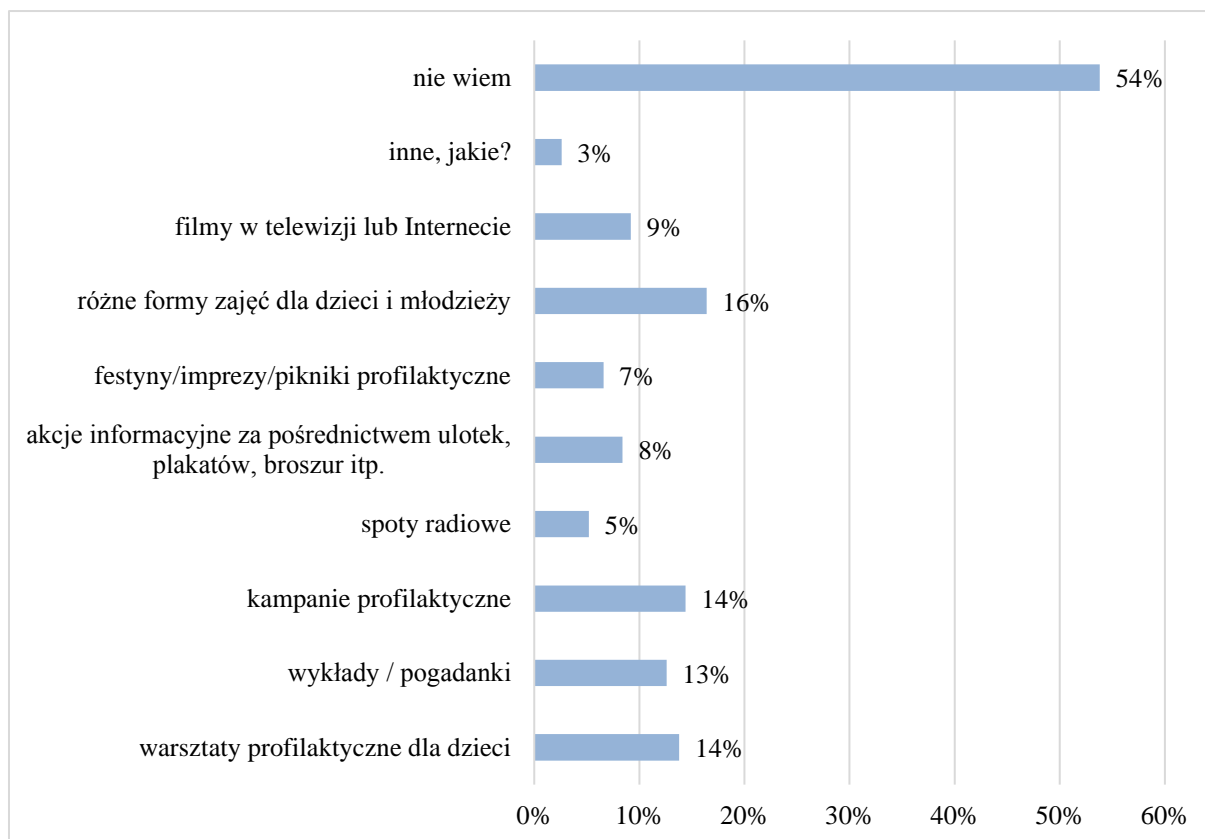
Głównym źródłem wiedzy dotyczącej konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych jest dla mieszkańców: telewizja i Internet (45%). W dalszej kolejności wskazywali oni na: prasę (36%), znajomych (16%), rodzinę (14%), pracę (10%), uczelnię (9%), lekarza (5%). 17% osób nie czerpie wiedzy na ten temat.

Wykres 28 Skąd czerpie Pan/i informację o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

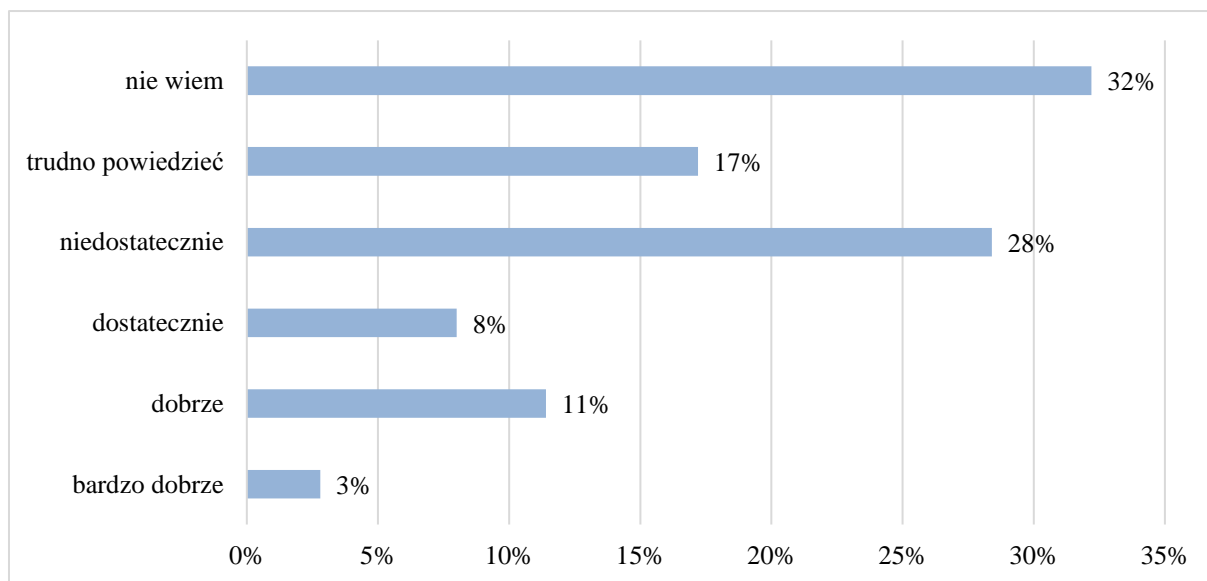
Zdaniem ankietowanych, miasto aby ograniczyć popyt na zażywanie substancji psychoaktywnych organizuje: różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (16%), kampanie profilaktyczne (14%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (14%), wykłady/pogadanki (13%), filmy w telewizji lub Internecie (9%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur itp. (8%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (7%), spoty radiowe (5%). Niepokojącym jest fakt, iż 54% ankietowanych nie wie jakie działania podejmuje miasto, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 29 Jakie działania podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

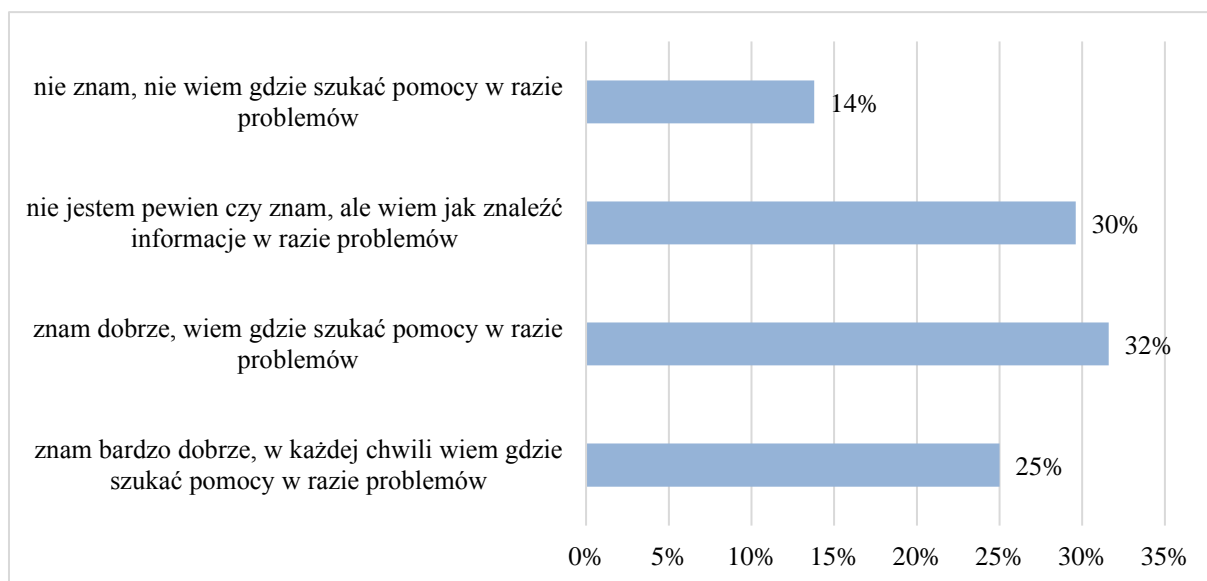
Na pytanie dotyczące zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców, aż 28% badanych odpowiedziało, że jest ono niedostateczne. Odmiennego zdania było 8% osób, które oceniło stopień zaangażowania władz lokalnych jako dostateczny. 11% ankietowanych twierdzi, że stopień zaangażowania jest dobry, a 3%, że bardzo dobry. 32% mieszkańców nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na to pytanie, co może wskazywać na zbyt mało zauważalne działania miasta lub brak wiedzy mieszkańców o działaniach profilaktycznych wykonywanych przez miasto.

Wykres 30 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

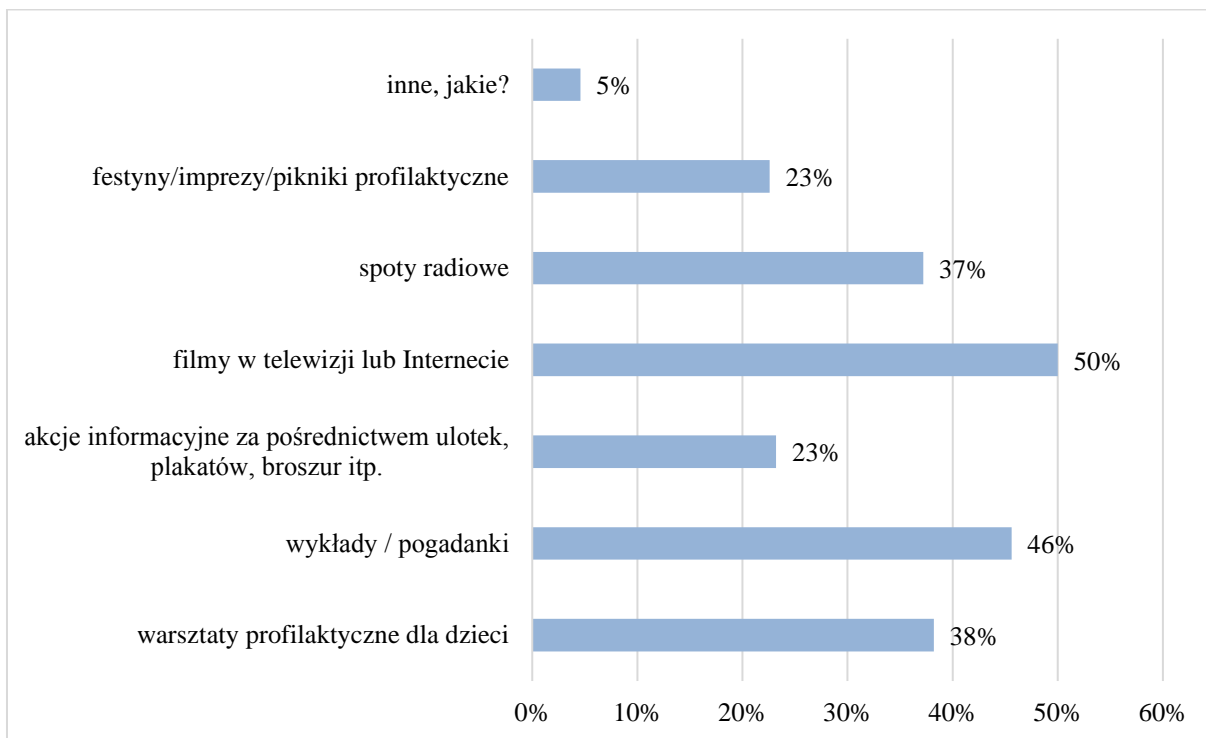
W kolejnym pytaniu mieszkańcy zostali zapytani o to, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można zgłosić się w razie problemów. 30% ankietowanych uznało, że nie są pewni czy znają takie miejsca, ale wiedzą jak znaleźć informacje w razie problemów. 32% mieszkańców zna dobrze wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów. 25% zna bardzo dobrze, w każdej chwili wiedzą, gdzie szukać pomocy w razie problemów. 14% mieszkańców nie zna takich miejsc, nie wie gdzie szukać pomocy w razie problemów.

Wykres 31 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Większość ankietowanych uważa, iż najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych przynoszą filmy w telewizji lub Internecie (50%). Kolejne najczęstsze odpowiedzi to: wykłady/pogadanki (46%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (38%), spoty radiowe (37%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (23%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur itp. (23%).

Wykres 32 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?

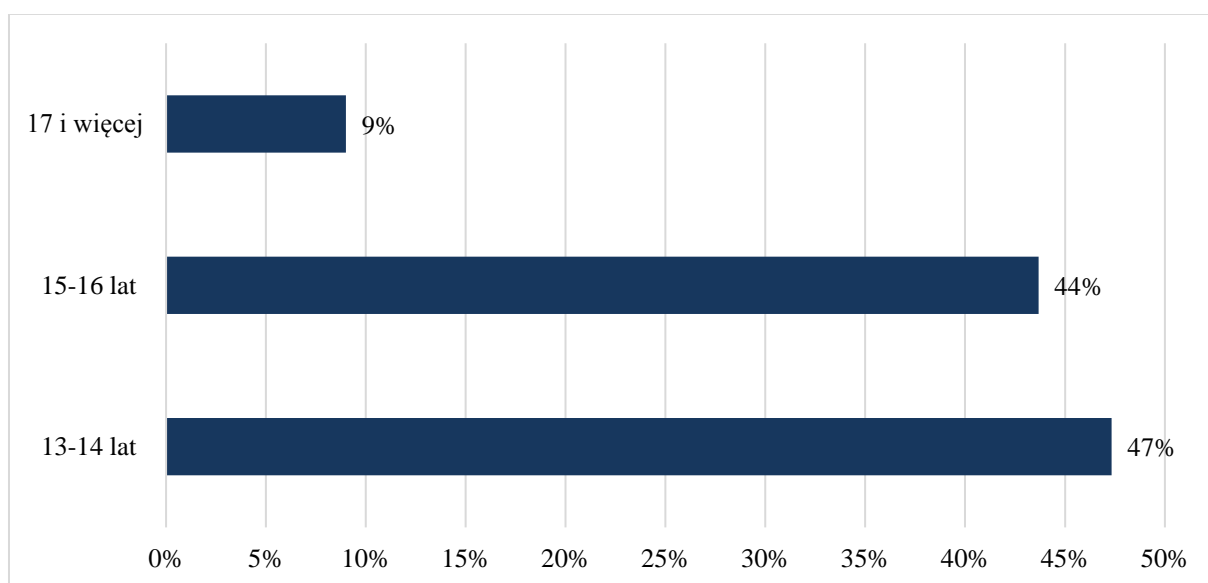

5. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY

5.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

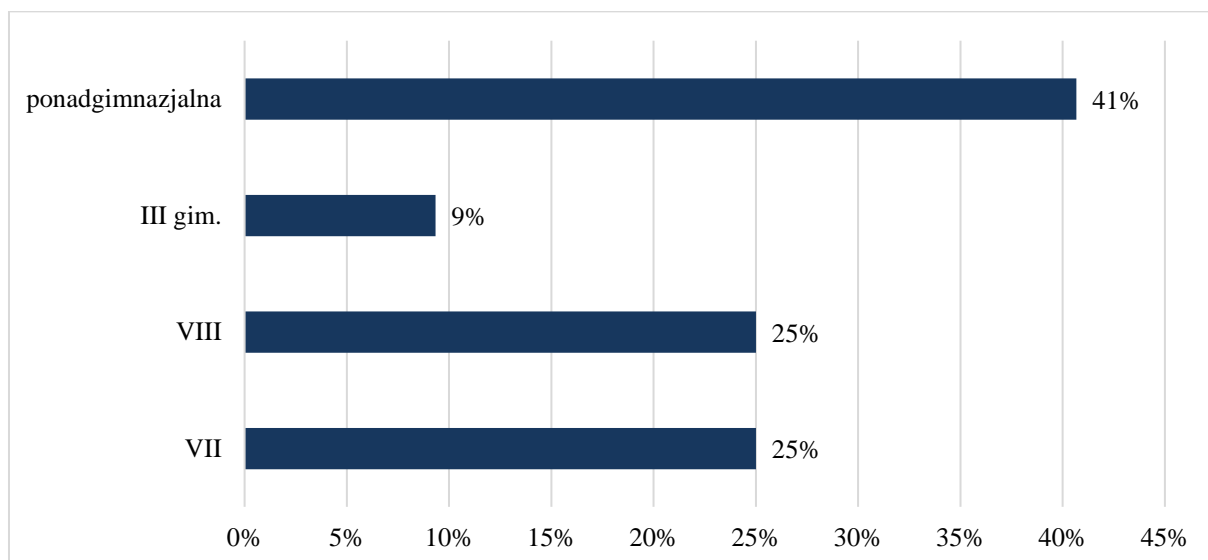
W badaniu diagnozującym problemy społeczne w mieście Rybnik wzięło udział 600 uczniów, z czego w grupie wiekowej 13-14 lat, znajdowało się 284 badanych. Kolejną najliczniejszą grupą wiekową była młodzież w wieku 15-16 lat, którą reprezentowało 262 uczniów. Wśród najstarszych uczestników ankiety, klasyfikujących się w przedziale wiekowym 17 i więcej lat, możemy znaleźć 54 respondentów.

Wykres 33 Wiek:

Z poniższego wykresu wynika, że najmniejszymi z badanych grup byli uczniowie uczęszczający do klasy III gimnazjum, którzy stanowili 9% ogółu ankietowanych. Kolejnymi grupami, stanowiącymi po 25% wszystkich respondentów, byli uczniowie klas VII oraz VIII. Najliczniejszą z badanych grup byli uczniowie klas ponadgimnazjalnych, stanowiąc, aż 41% wszystkich diagnozowanych.

Wykres 34 Klasa:

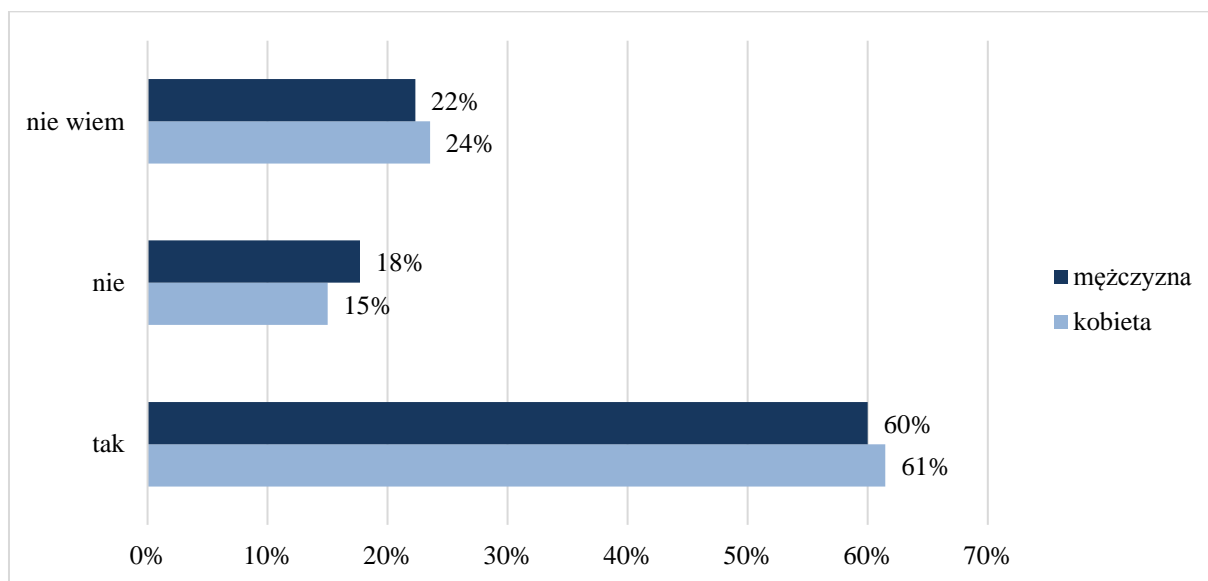

5.2. PROBLEM ALKOHOLOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży był problem alkoholowy. Miało on na celu oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy uczniów dotyczącej problemu alkoholowego.

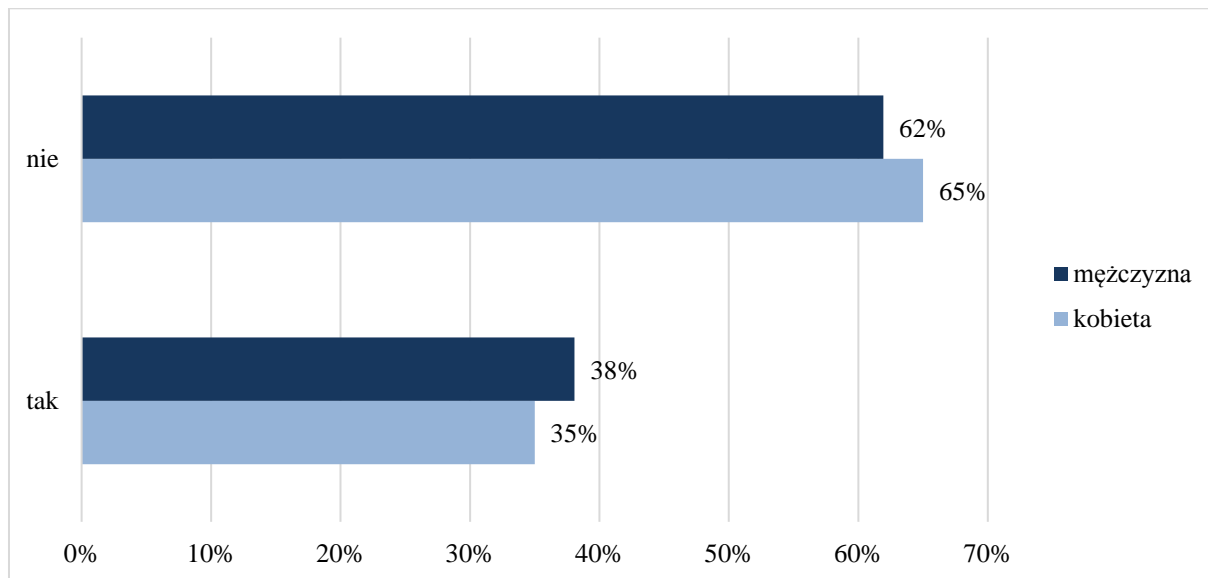
Na początek uczniom obu płci zadano pytanie, czy ich zdaniem ich rówieśnicy piją alkohol. Zdaniem uczniów płci męskiej, aż 60% ich rówieśników pije alkohol, 18% jest niepijącą, natomiast 22% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dziewczynki w 15% stwierdziły, że ich koledzy i koleżanki nie piją alkoholu. Aż 61% dziewczynek uważa, że picie alkoholu przez ich rówieśników jest zjawiskiem powszechnym. Uczennice w 24% przypadków nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi. Powszechność zjawiska spożywania alkoholu przez uczniów może wskazywać na niewystarczającą świadomość uczniów, związaną ze spożywaniem alkoholu przez osoby nieletnie. Aby zapobiec temu zjawisku, należałoby zwrócić szczególną uwagę na kwestie działań profilaktycznych w placówkach oświatowych.

Wykres 35 Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Następnie uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 38% oraz dziewczynki w 35% przypadków, próbowali już alkoholu. Do spożywania napojów wysokokowych przyznało się, aż 62% uczniów oraz 65% uczennic.

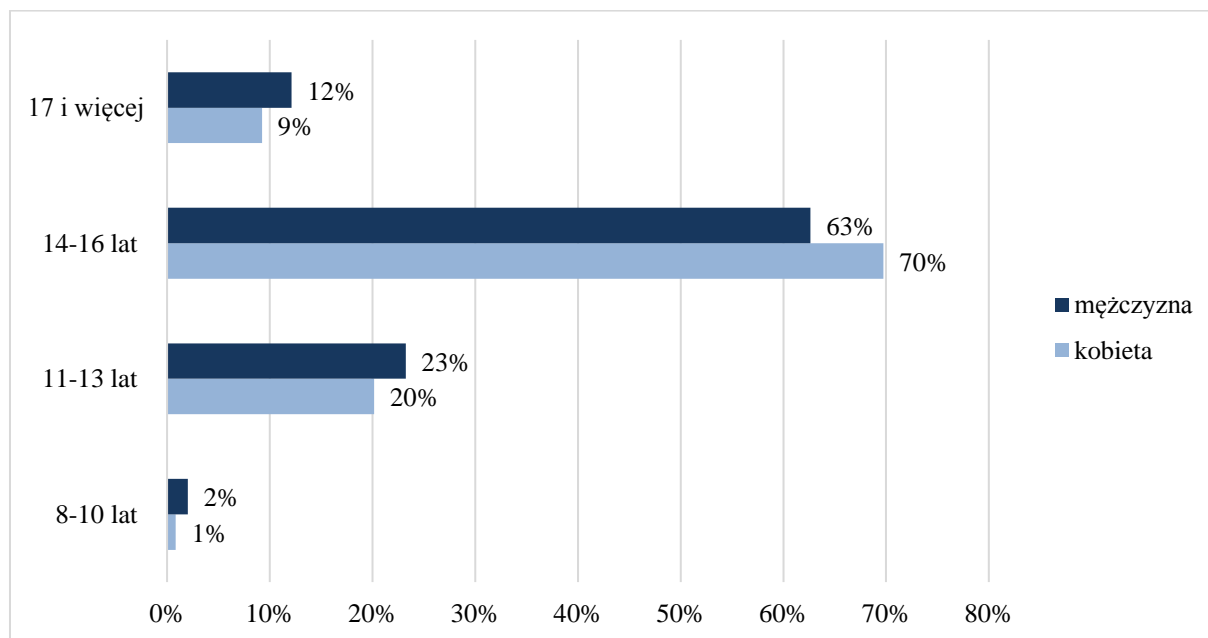
Wykres 36 Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż najczęściej po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 14-16 lat (70%) oraz w wieku 11-13 lat (20%). Nieliczne z uczennic spożywały alkohol w wieku 17 lat i więcej (9%). Chłopcy, aż w 63% przypadków zadeklarowali, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu w wieku 14-16 lat. Prawie ¼ uczniów przyznaje, że pierwszy kontakt z napojami alkoholowymi miała między 11, a 13 rokiem życia,

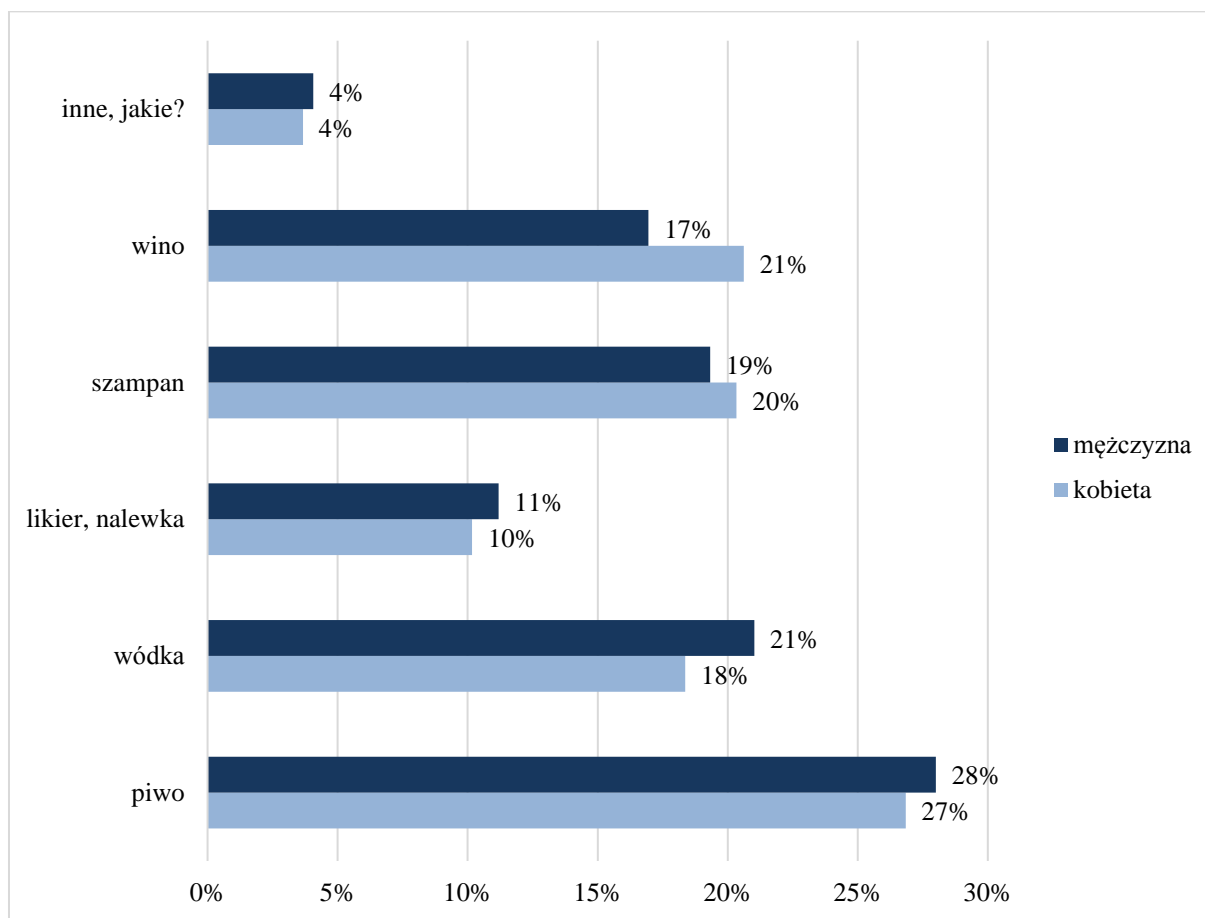
natomiast 12% dopiero po ukończeniu 17 lat. Dzieci, które spożyły alkohol w wieku 8-9 lat, stanowiły niewielki procent wszystkich ankietowanych. Analizując odpowiedzi respondentów, szczególną uwagę na działania profilaktyczne należałoby zwrócić na dzieci w przedziale wiekowym od 14-16 lat, ponieważ to właśnie w tym wieku najczęściej sięgają one po alkohol.

Wykres 37 W jakim wieku zaczęłeś/zaczęłaś pić alkohol?

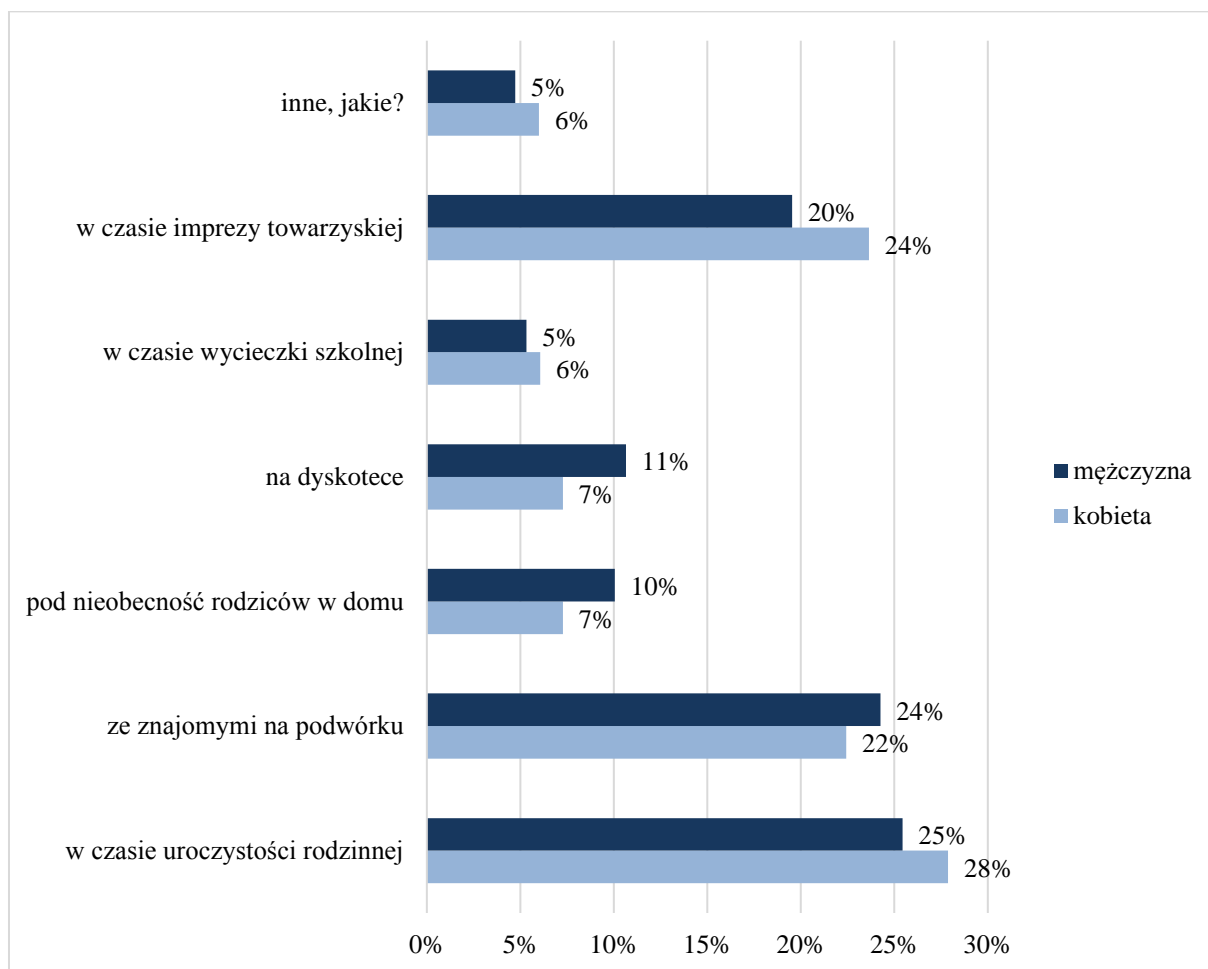
Uczniów zapytano jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią, zarówno wśród chłopców jak i dziewczynek, było piwo. Takiej odpowiedzi udzieliło 28% uczniów oraz 27% uczennic. Kolejnymi odpowiedziami, których udzielili uczniowie, były: wódka (21% chłopców i 18% dziewczynek), szampan (19% chłopców i 20% dziewczynek), wino (17% chłopców i 21% dziewczynek) oraz likier lub nalewka (11% chłopców i 10% dziewcząt). Równo po 4% uczniów oraz uczennic przyznało, że piło inne alkohole, którymi były np. whisky lub bimbler.

Wykres 38 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

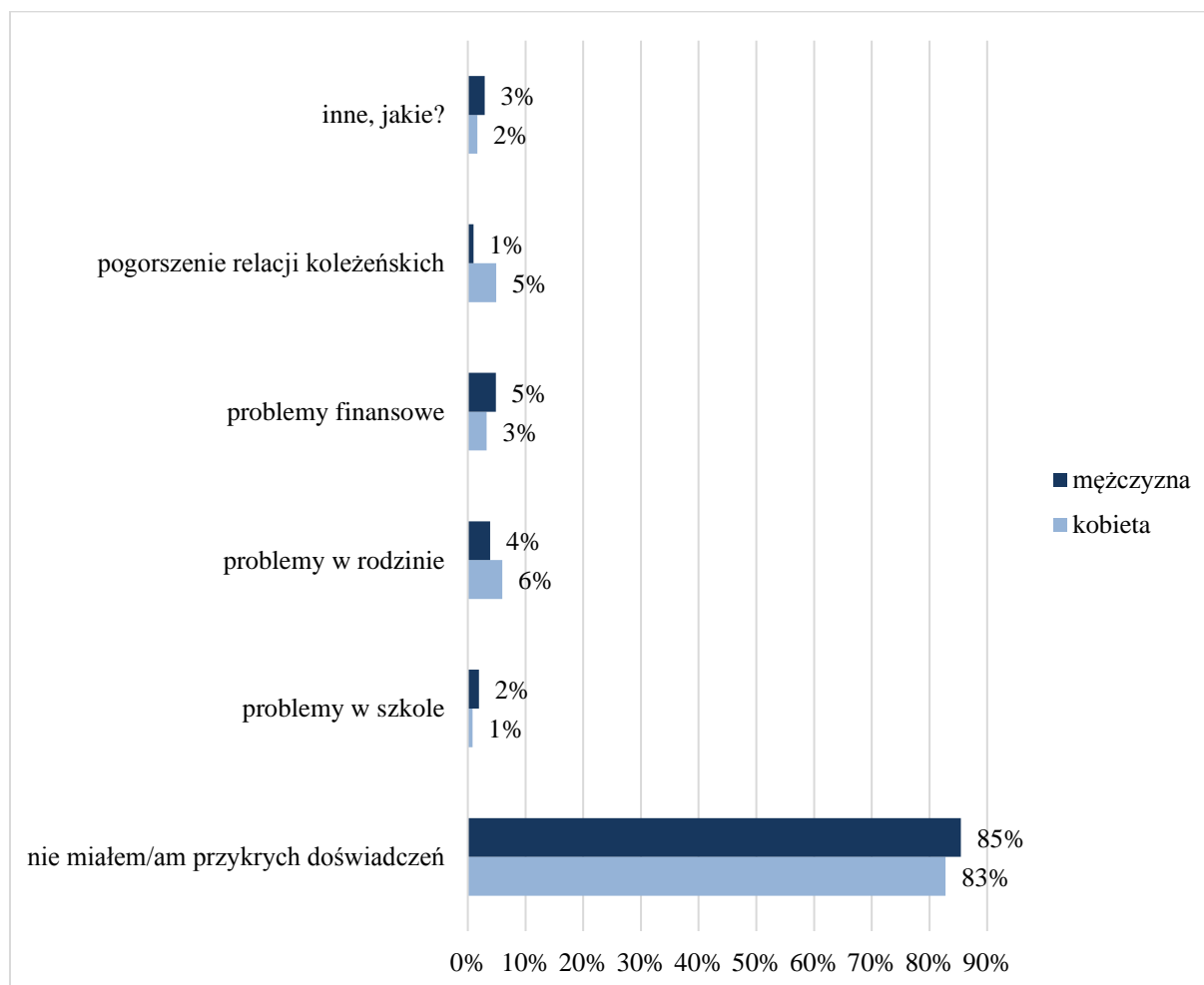
Ankietowani deklarują, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu podczas uroczystości rodzinnej. Takiej odpowiedzi udzieliło 25% chłopców oraz 28% dziewczynek. Aż 24% chłopców oraz 22% dziewczynek deklaruje, że pierwszy kontakt z alkoholem miało ze znajomymi na podwórku. Dla prawie 1/4 dziewczynek oraz 1/5 chłopców, impreza towarzyska była pierwszą okazją do spożycia napojów wysokowych. Uczniowie odpowiadali kolejno, że po raz pierwszy pili alkohol: na dyskotecę (11% chłopców i 7% dziewczynek), pod nieobecność rodziców w domu (10% chłopców i 7% dziewczynek) oraz podczas wycieczki szkolnej (5% chłopców i 6% dziewczynek). Za innymi okolicznościami opowiedziało się 5% uczniów oraz 6% uczennic, wymieniając m. in. Sylwester.

Wykres 39 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

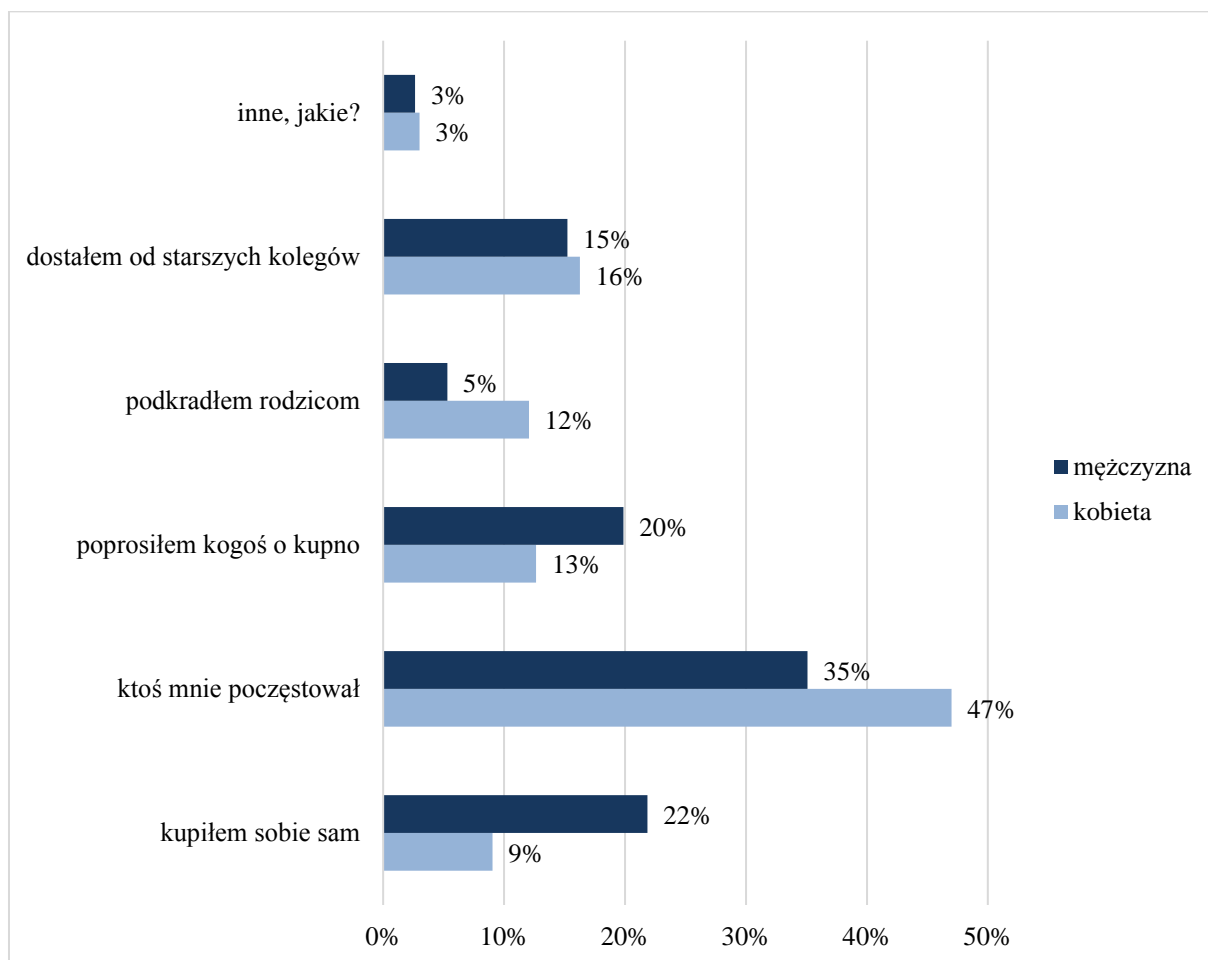
Uczniowie zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, w większości przypadków odpowiedzieli negująco. Problemy finansowe zadeklarowało 5% chłopców oraz 3% dziewczynek, natomiast problemy w rodzinie miało 4% uczniów i 6% uczennic. Pozostałe odpowiedzi stanowiły niewielki procent ogółu.

Wykres 40 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

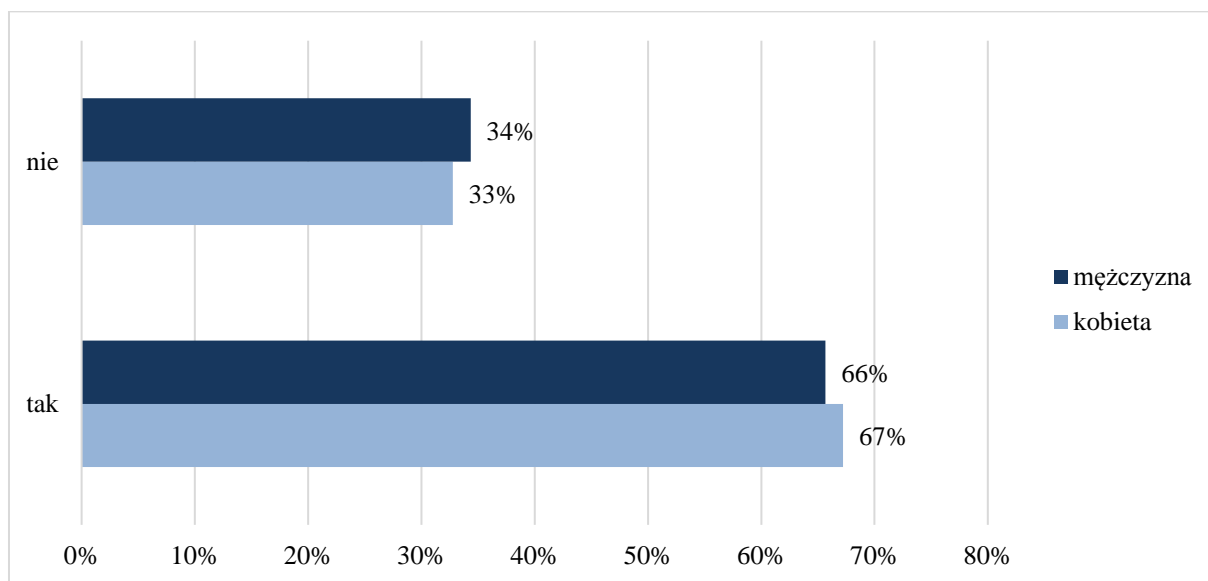
Na pytanie w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, większość z nich, bo, aż 47% dziewczynek i 35% chłopców, odpowiedziało, że zostało przez kogoś poczęstowane. Kolejno 16% dziewczynek oraz 15% chłopców zostało poczęstowanych przez starszych kolegów, natomiast 20% uczniów oraz 13% uczennic poprosiło obcą osobę o kupno napojów wysokowych. Aż 12% dziewczynek oraz 5% chłopców podkrađało alkohol rodzicom. Niepokojącym jest fakt, że 22% uczniów oraz 9% uczennic zadeklarowało, że zakupiło alkohol samodzielnie. Wskazuje to na występowanie problemu sprzedaży alkoholu nieletnim w ich najbliższym otoczeniu. Wśród badanych dziewczynek oraz chłopców, wystąpiły odpowiedzi wybiegające poza te sprecyzowane w ankiecie. Aż 3% chłopców oraz dziewczynek zadeklarowało, że uzyskali alkohol w inny sposób. Pomimo, iż procent uczniów którzy zakupili alkohol samodzielnie jest niewielki, należałoby zwrócić uwagę na fakt, że został on sprzedany bez weryfikacji dokumentu tożsamości przez sprzedawcę. W celu uniknięcia takich sytuacji, należałoby skupić się na szkoleniach sprzedawców oraz kontrolach punktów sprzedaży alkoholu w mieście Rybniku.

Wykres 41 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

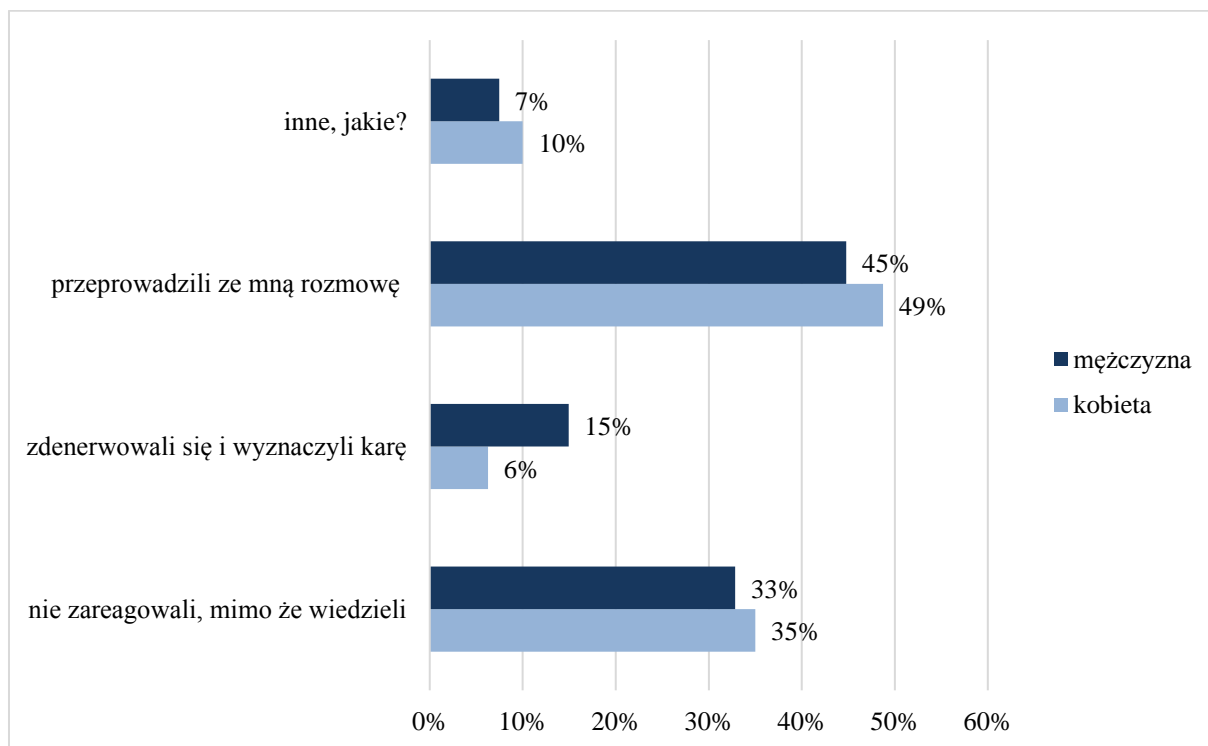
Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 66% uczniów oraz 67% uczennic przyznało, iż ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Jednak 33% dziewczynek oraz 34% chłopców uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

Wykres 42 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

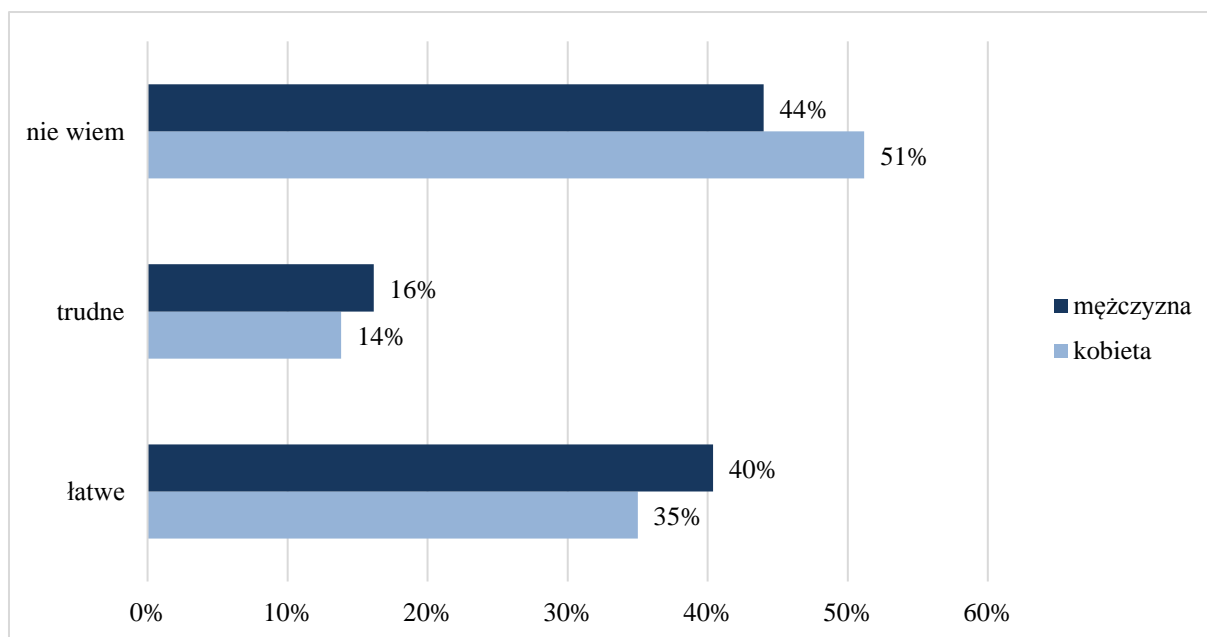
Uczniom, mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcje rodziców. Niepokojącym zdaje się być fakt, iż w dużej ilości przypadków (33% chłopców oraz 35% dziewczynek) rodzice nie zareagowali na wiadomość o tym, że ich dziecko piło alkohol, pomimo tego, że dobrze o tym wiedzieli. Chłopcy w 45% przyznali, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę. Taką samą formę wybrało 49% rodziców dziewczynek. Rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli karę w przypadku 15% uczniów oraz 6% uczennic.

Wykres 43 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

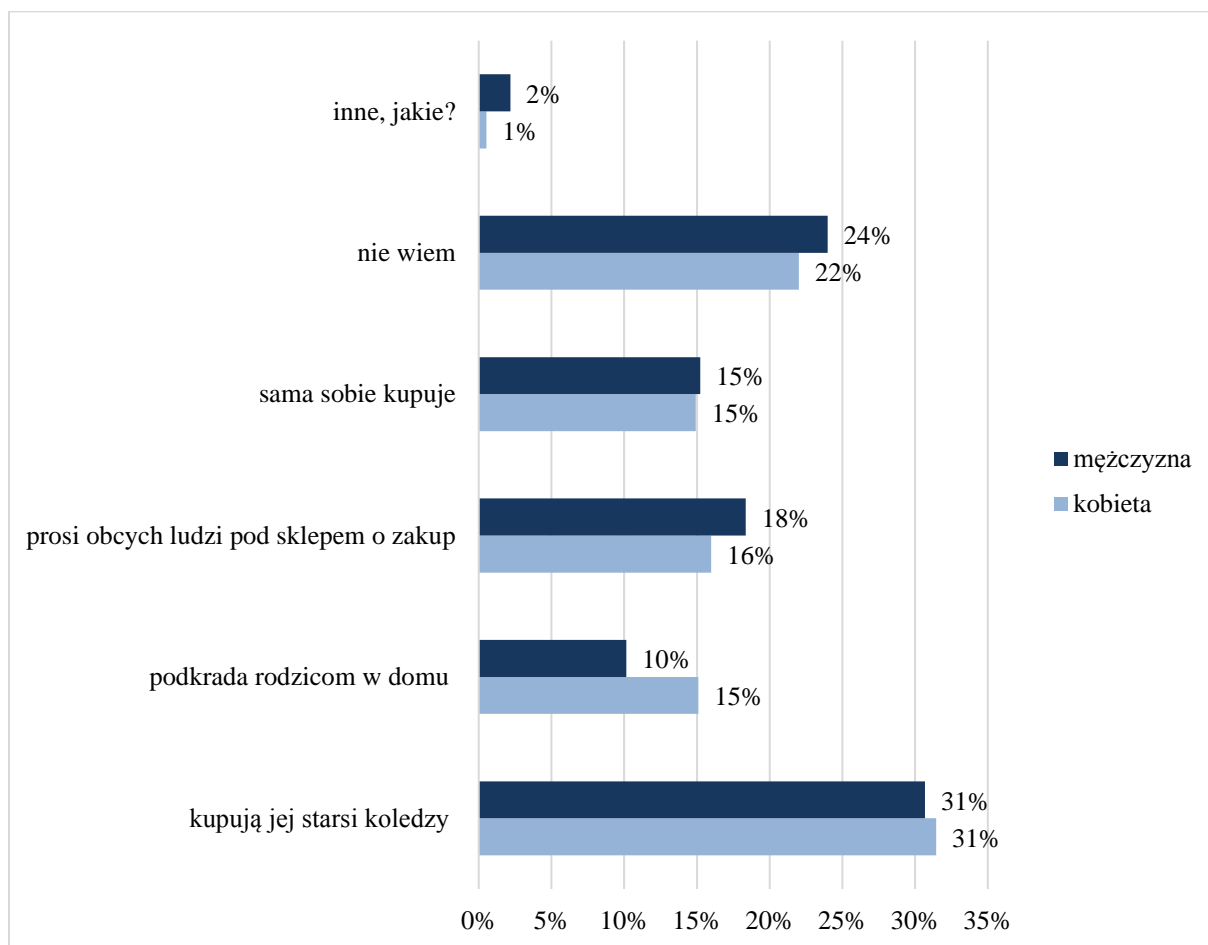
Zdania uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. Spośród ankietowanych, 51% dziewczynek oraz 44% chłopców, nie potrafiła jednoznacznie stwierdzić, czy zdobycie alkoholu w ich najbliższym otoczeniu jest trudne czy łatwe. Najmniej liczną grupą respondentów okazały się osoby, które uważają, że alkohol w ich otoczeniu jest trudny do zdobycia. Takiej odpowiedzi udzieliło 16% chłopców oraz 14% dziewczynek. Alkohol łatwy do zdobycia jest dla 35% uczennic oraz 40% uczniów.

Wykres 44 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

Ankietowanych zapytano, w jaki sposób młodzież może pozyskać alkohol. Uczniowie najczęściej odpowiadali, że kupują go starsi koledzy. Tak deklaruje 31% chłopców oraz dziewczynek. Uczniowie przyznają, że dosyć częstą sytuacją jest proszenie obcych ludzi pod sklepem o zakup napojów wysokokowych. Takiej odpowiedzi udzieliło 18% uczniów oraz 16% uczennic. Równy po 15% chłopców i dziewczynek przyznaje się do samodzielnego kupowania alkoholu, natomiast 10% uczniów oraz 15% uczennic przyznaje, że podkrađa alkohol rodzicom.

Wykres 45 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

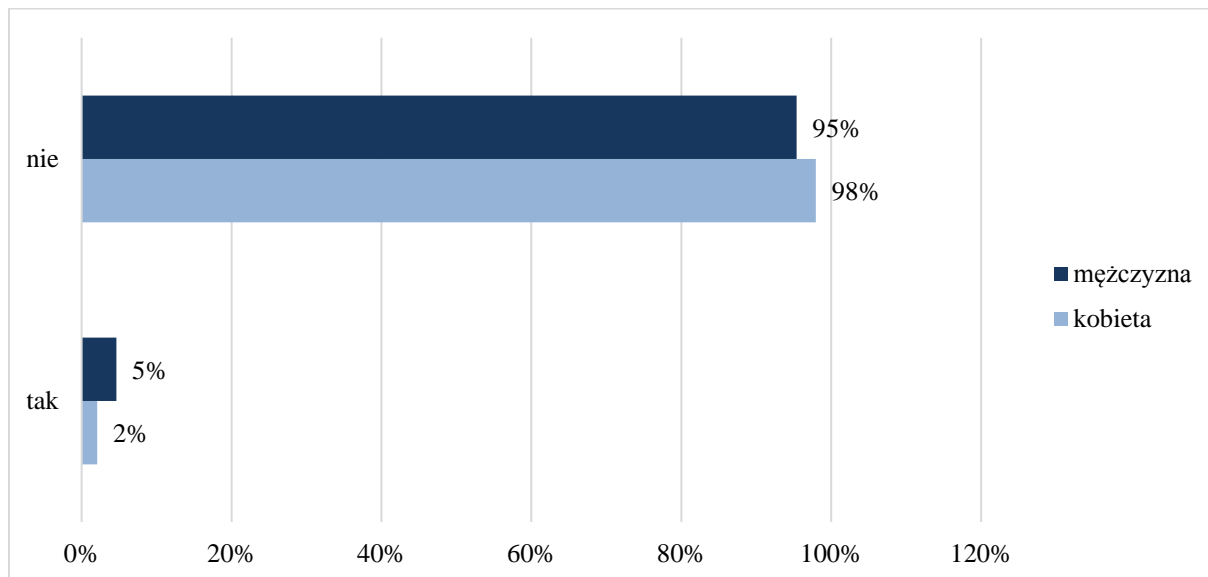

5.3. PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczy problemu narkotykowego. Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów ze szkół w mieście Rybnik oraz sprawdzenie wiedzy uczniów, dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 95% chłopców oraz 98% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych. Niepokojący

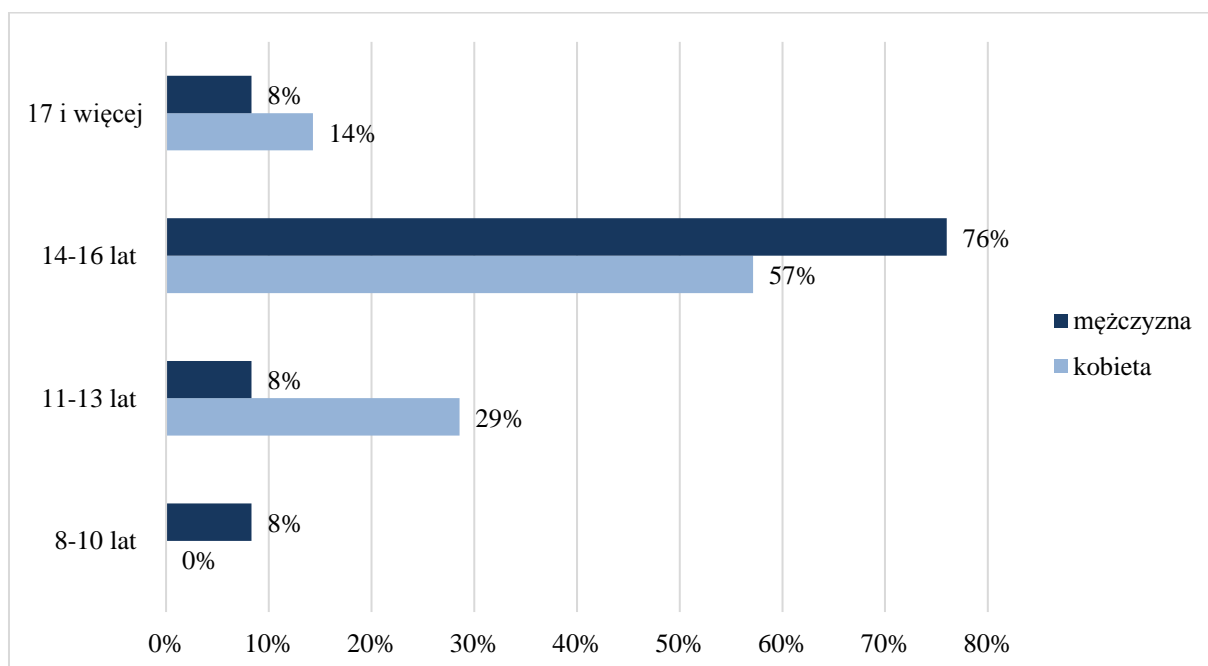
jest fakt, iż pomimo dużego procentu osób, które nie miały styczności z narkotykami, istnieje jednak niewielka liczba uczniów, którzy ten kontakt mieli.

Wykres 46 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

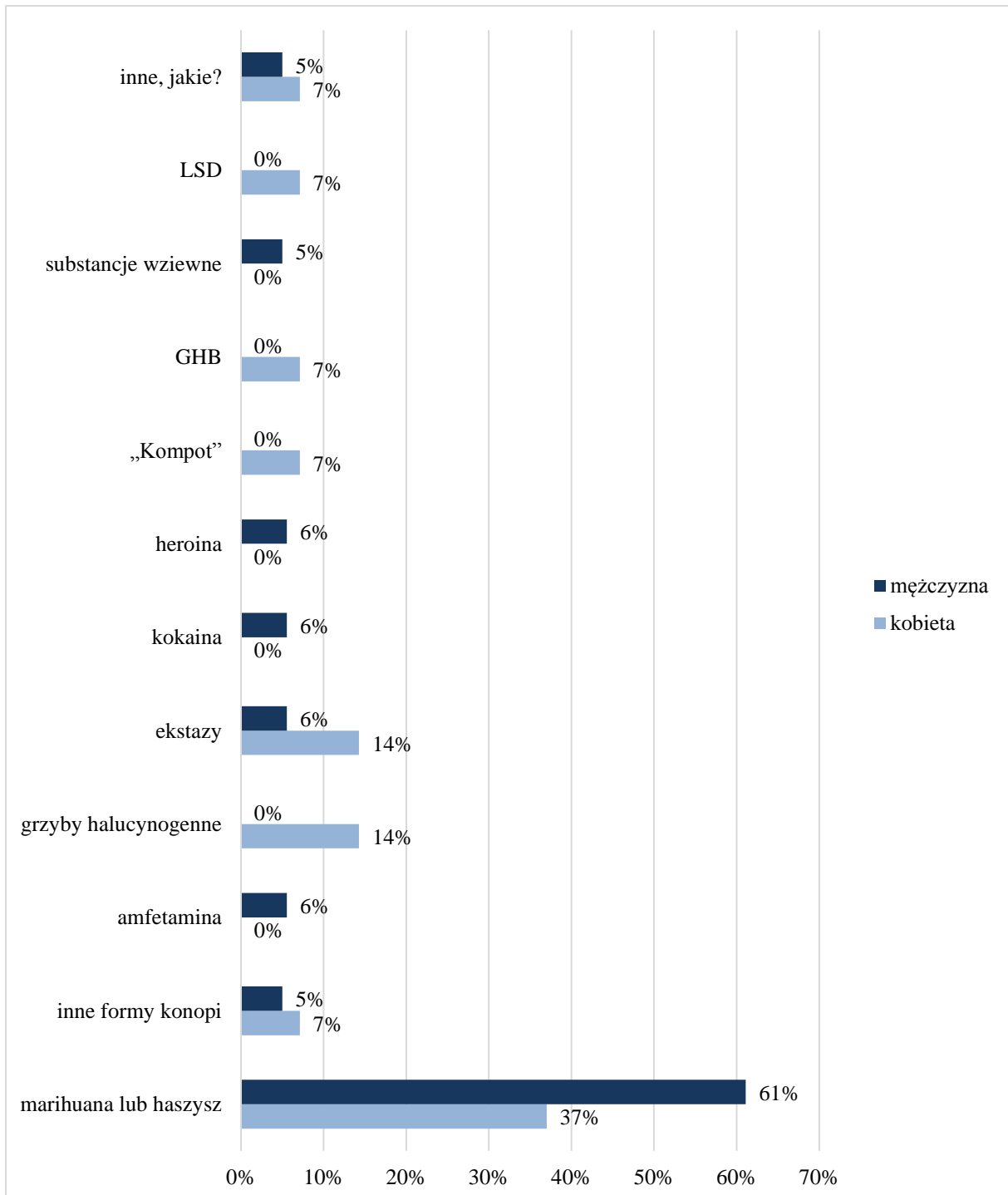
Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów, należy przyjrzeć się w jakim wieku dzieci w tej grupie zdecydowały się na spróbowanie narkotyków. Poniższy wykres pokazuje, że 57% dziewczynek oraz 76% chłopaków zażyło narkotyki między 14 a 16 rokiem życia. Niepokój wzbudza fakt, iż 8% chłopców po raz pierwszy zdecydowało się na tę formę używek już w wieku 8-10 lat. Fakt ten powinien zwrócić uwagę na dostępność środków odurzających w naszym społeczeństwie.

Wykres 47 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Uczniów zapytano, z jakimi substancjami psychoaktywnymi mieli do czynienia. Zdecydowana większość ankietowanych (61% chłopców oraz 37% dziewczynek) zażywała marihuanę lub haszysz. Dziewczęta zadeklarowały również, że miały bezpośrednią styczność z ekstazy oraz grzybami halucynogennymi. Takiej odpowiedzi udzieliło po równo 14% uczennic. Dzieci zaznaczały również inne odpowiedzi sprecyzowane w ankiecie, jednak było to pojedyncze przypadki.

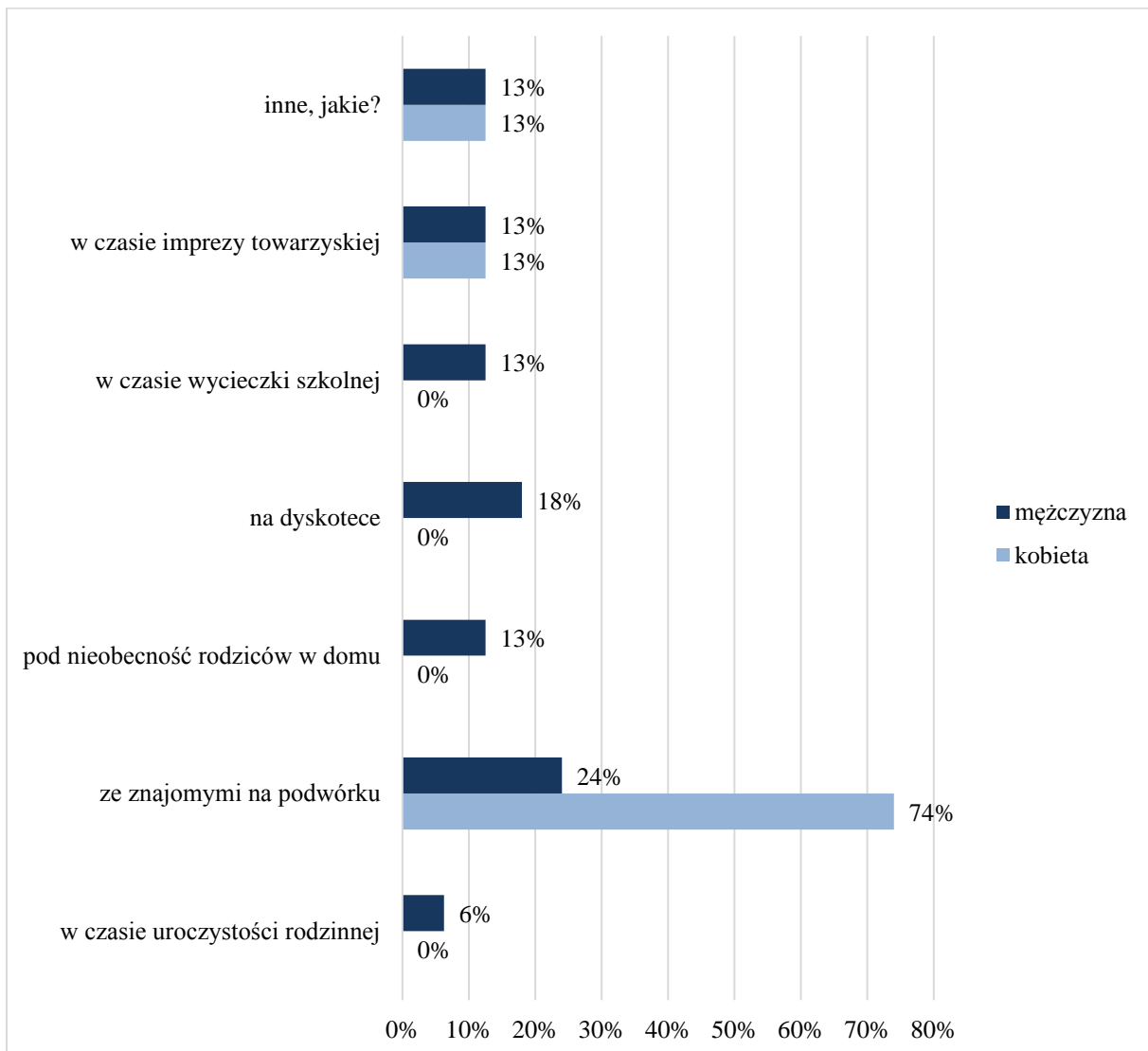
Wykres 48 Jakie były to substancje?

DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

Na poniższym diagramie można zauważyć, że 74% uczennic, które miały styczność z narkotykami, zażywały je ze znajomymi na podwórku. Dziewczynki deklarują również, że stosowały substancje psychoaktywne w czasie imprezy towarzyskiej oraz w innych okolicznościach. Takich odpowiedzi udzieliło równo po 13% dziewcząt. Chłopcy natomiast przyznali, że najczęściej zażywali narkotyki ze znajomymi na podwórku (24%) oraz na dyskotecie (18%). Niepokojący jest fakt, iż jeden z uczniów przyznał się do zażywania narkotyków podczas imprezy rodzinnej.

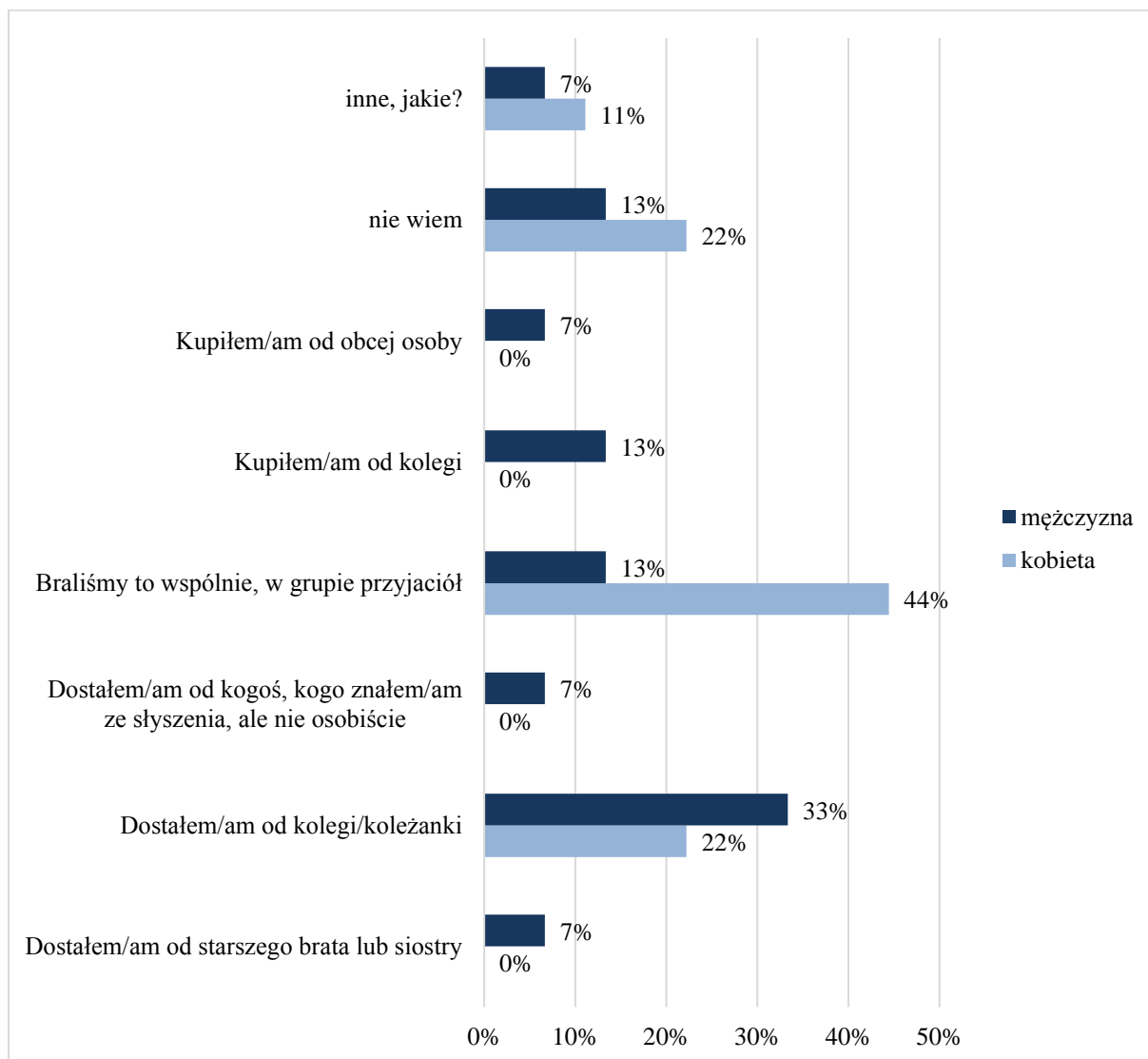
Wykres 49 W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne po raz pierwszy?

Niezwykle ciekawe wydaje się to, skąd uczniowie biorą tego typu substancje, skoro są one prawnie zabronione. Jednak jak wynika z odpowiedzi uczniów, zdobycie substancji psychoaktywnych nie jest niemożliwe. Dziewczynki deklarują, że najczęściej zażywały substancje psychoaktywne w gronie znajomych (44%) lub, że uzyskały

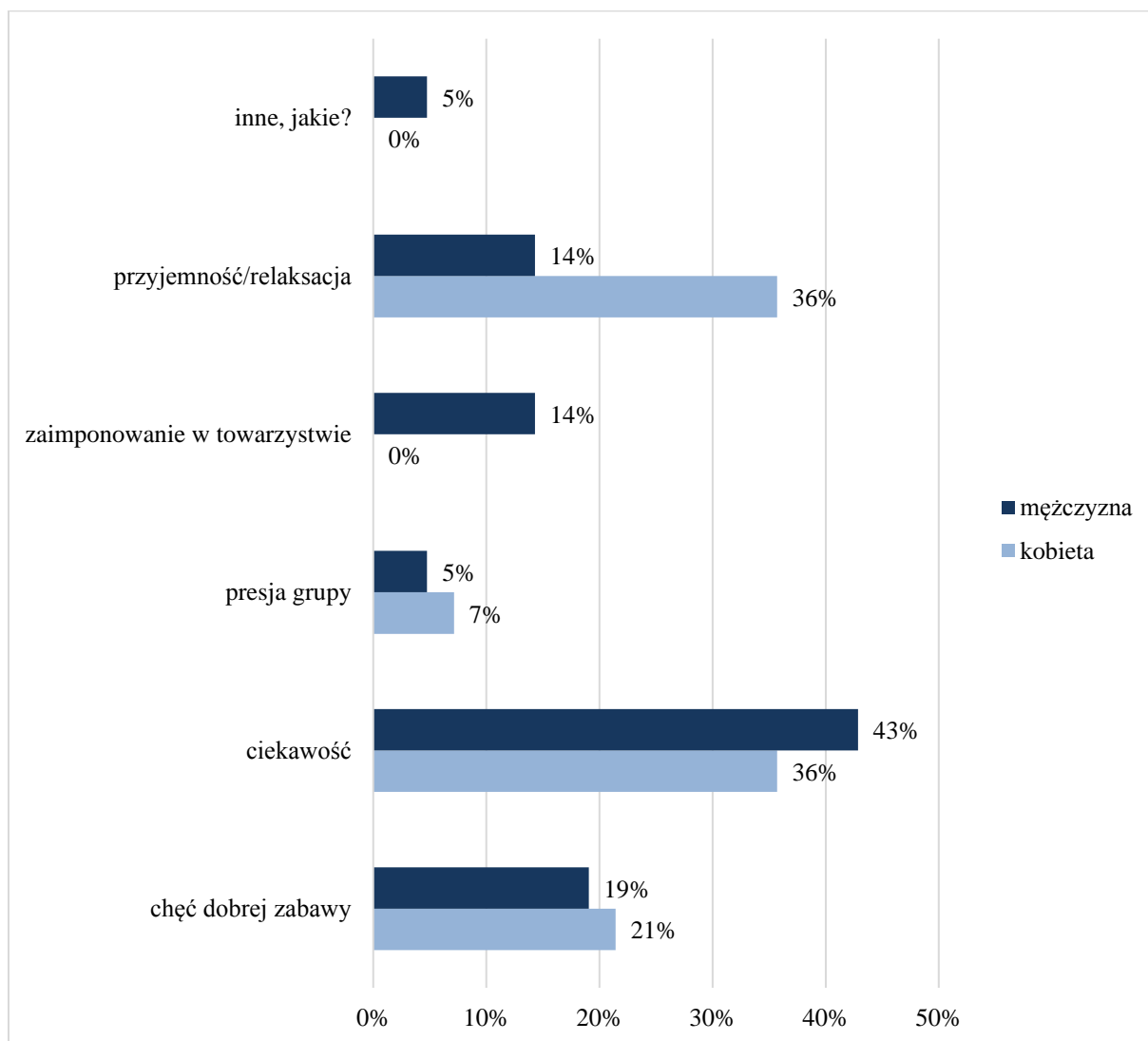
je od kolegi (22%). Niepokojącym jest fakt, że 22% uczennic oraz 13% uczniów nie potrafiło określić skąd miały dostęp do substancji psychoaktywnych. Chłopcy zadeklarowali, że pozyskują narkotyki praktycznie w każdy wymieniony w ankiecie sposób, jednakże szczególną uwagę zwraca odpowiedź uczniów, wskazująca na otrzymanie substancji psychoaktywnych od starszego brata lub siostry. Tak zaskakującej odpowiedzi udzieliło 7% ankietowanych chłopców.

Wykres 50 Skąd wzięłeś/wzięłaś tę substancję?

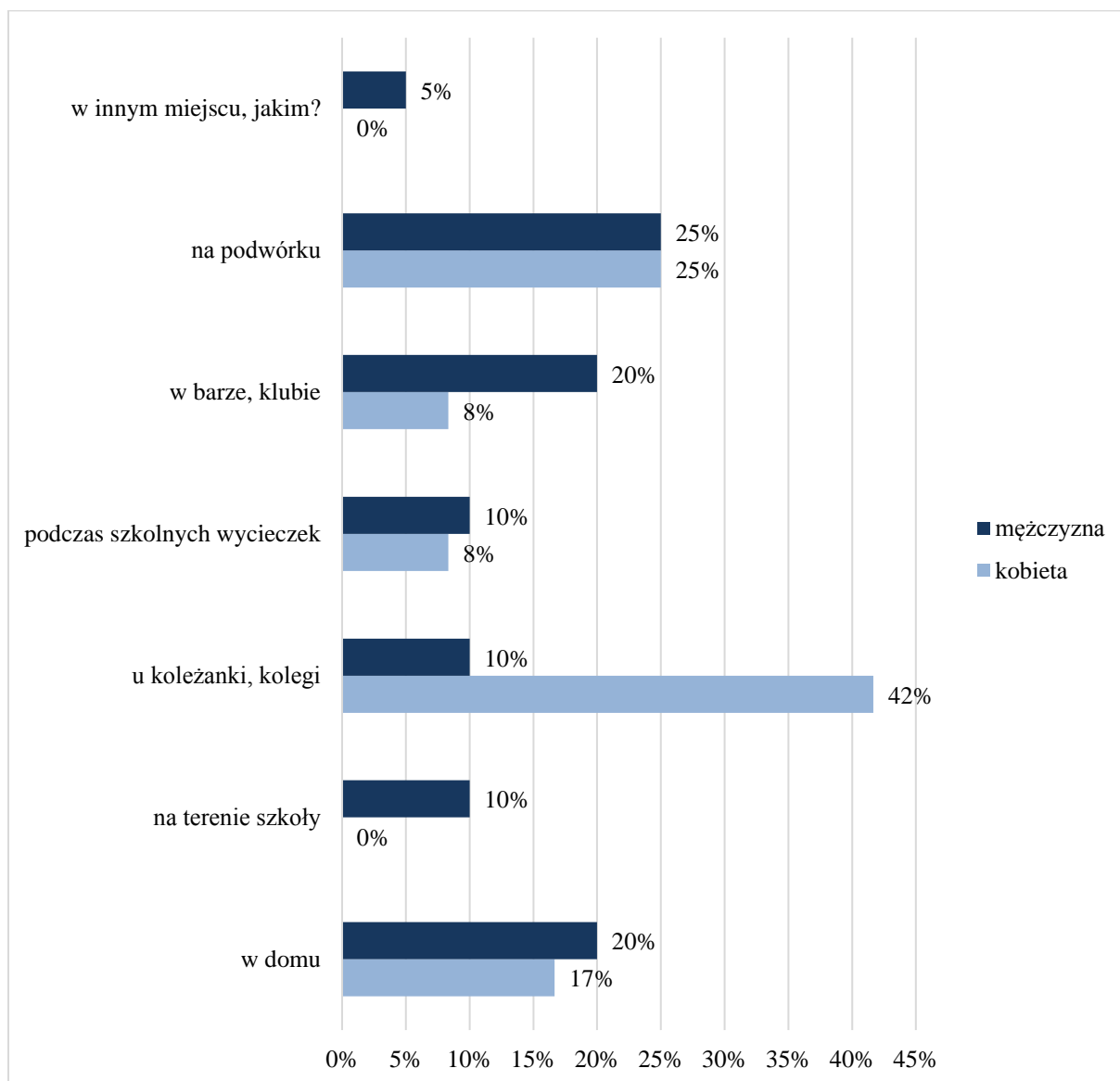
Ciekawym wydaje się także fakt, z jakiego powodu uczniowie sięgają po środki uzależniające. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że dziewczynki głównie próbują narkotyków z ciekawości (36%), dla przyjemności (36%) oraz z chęci dobrej zabawy (21%). Chłopcy natomiast zażywali narkotyki z ciekawości (43%), z chęci dobrej zabawy (19%), oraz dla przyjemności i zaimponowania w towarzystwie (po 14%).

Wykres 51 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

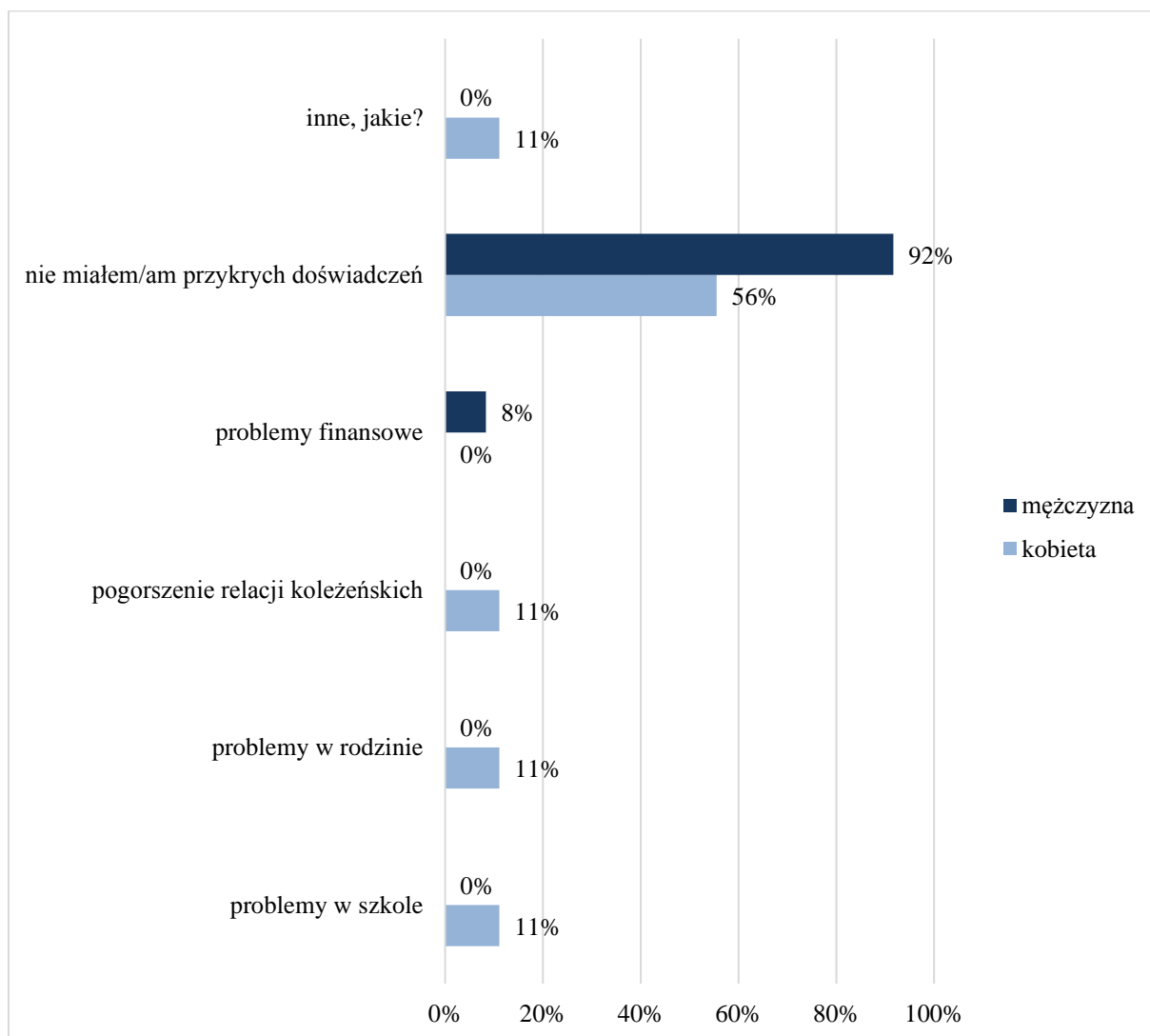
Chłopcy najczęściej sięgają po substancje psychoaktywne na podwórku (25%), w barze lub klubie (20%) oraz w domu (20%). Dziewczęta natomiast spożywały substancje psychoaktywne u koleżanki lub kolegi (42%) oraz na podwórku (25%). Niepokój wzbudzają odpowiedzi uczniów, którzy deklarują, że zażywali narkotyki na terenie szkoły czy też na wycieczce szkolnej. Fakt ten powinien zwrócić szczególną uwagę pracowników placówek oświatowych.

Wykres 52 Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

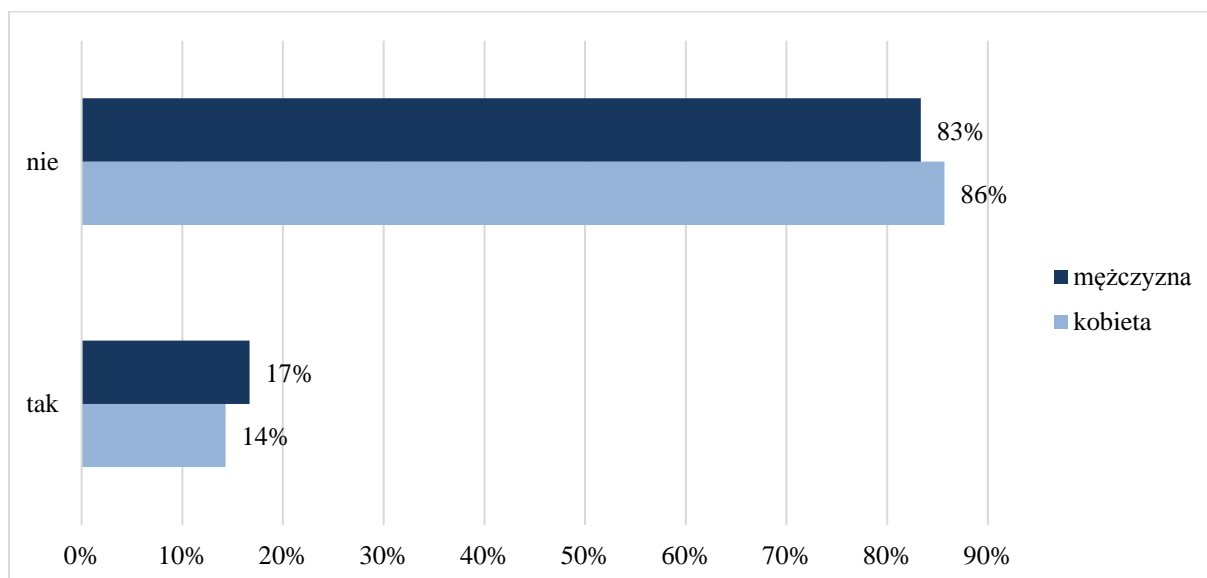
Uczniów zapytano również, czy mieli kiedykolwiek przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Aż 92% chłopców oraz 56% dziewczynek oświadczyło, że nie zaobserwowało żadnych negatywnych skutków zażywania narkotyków. Dziewczynki deklarowały również: problemy w szkole, problemy w rodzinie, pogorszenie relacji koleżeńskich oraz inne przykre doświadczenia.

Wykres 53 Czy miałeś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

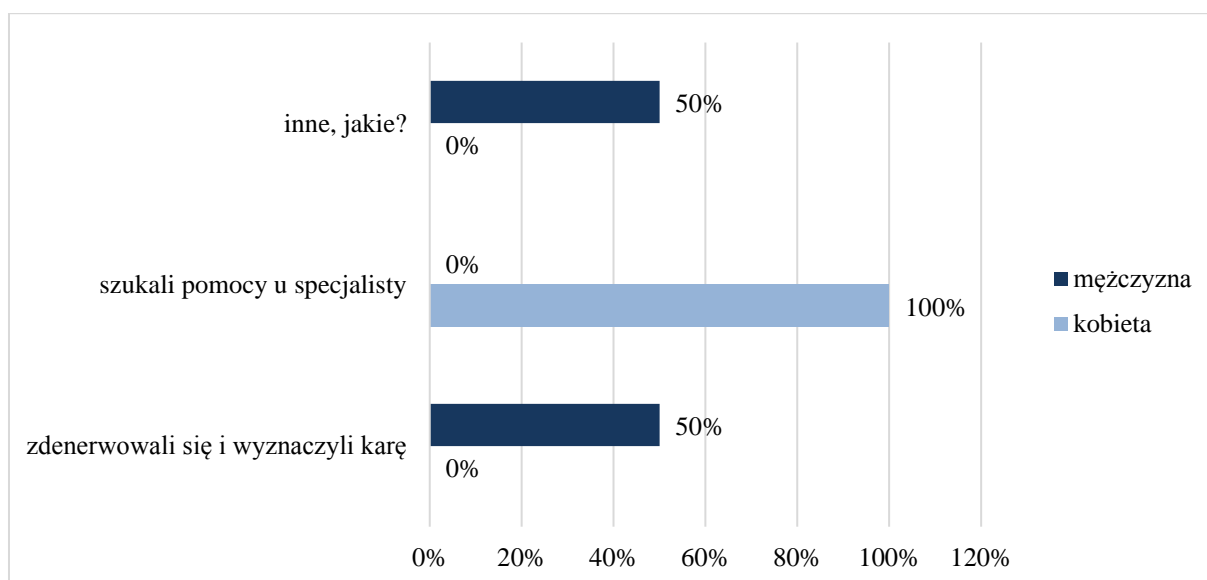
Uczniów zapytano, czy ich opiekunowie wiedzą o tym, że zdarzyło im się zażywać środki psychoaktywne. Chłopcy w 17% przypadków przyznali, że ich rodzice są świadomi tego faktu. Tak samo odpowiedziało, aż 14% dziewczynek. Pozostała grupa ankietowanych uczniów odpowiedziała, że ich opiekunowie nie wiedzą o stosowaniu przez nich środków psychoaktywnych.

Wykres 54 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Dziewczynki, których rodzice dowiedzieli się że miały kontakt z narkotykami, w 100% przypadków szukali pomocy u specjalistów. Zażywanie narkotyków przez uczniów, w 50% zaowocowało poważną rozmową oraz wyznaczeniem kary. Inną reakcją rodziców zadeklarowała pozostała część chłopców, którą była spokojna rozmowa oraz wytłumaczenie i okazanie zrozumienia dla zaistniałej sytuacji.

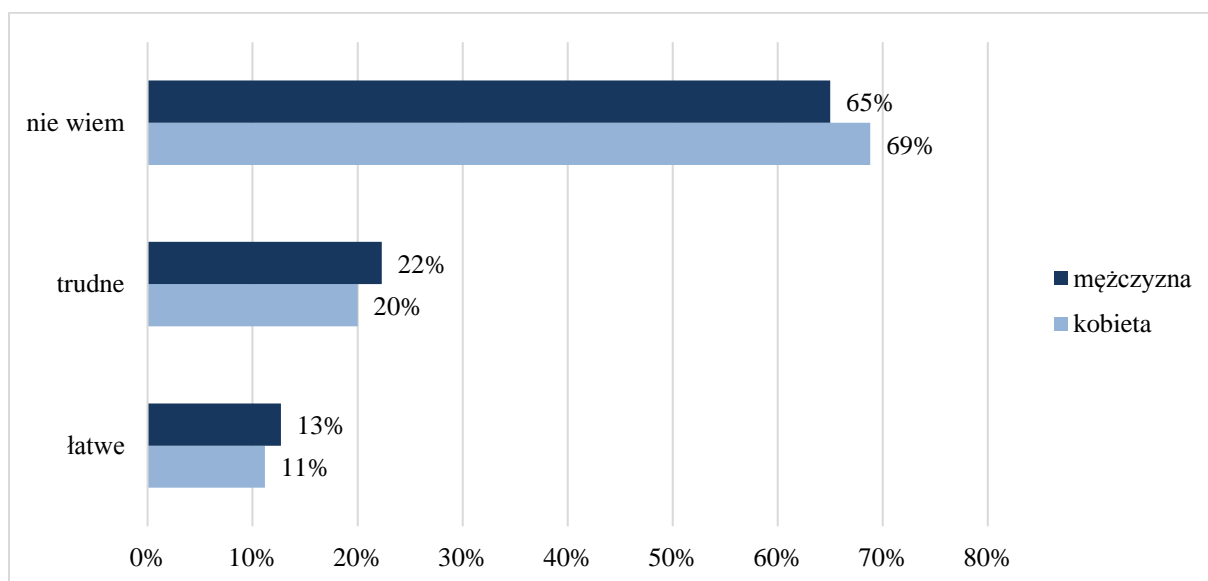
Wykres 55 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

W kolejnym punkcie zapytano ankietowanych o łatwość dostępu do narkotyków w swojej miejscowości. W przypadku uczniów płci męskiej, 13% ankietowanych odpowiedziało, że zdobycie narkotyków jest łatwe, 22% że trudne, natomiast 65% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi. Podobnie wygląda to w przypadku dziewczynek, gdzie 11% ankietowanych uczennic odpowiedziało, że narkotyki są łatwo dostępne

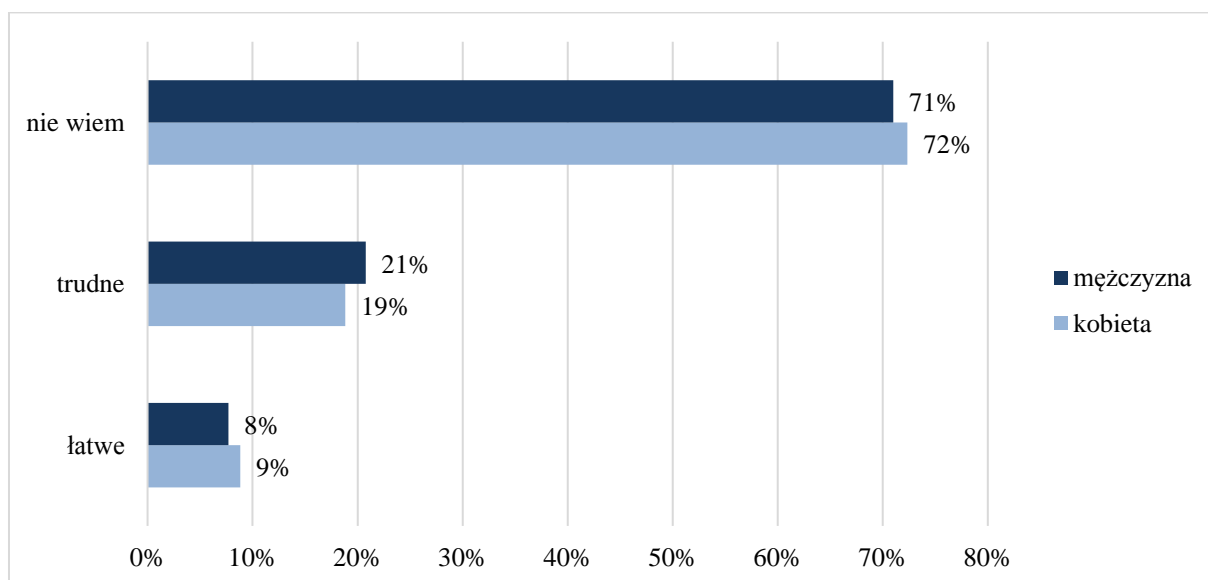
w ich miejscowości. 20% uważa, że jest to trudne, a 69% nie miało sprecyzowanego zdania w tym temacie.

Wykres 56 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki w swojej miejscowości byłoby to:

Kolejne pytanie dotyczyło się tego samego tematu co poprzednie, jednak w kontekście dopalaczy. Uczniowie w większości nie wiedzą, gdzie można zdobyć dopalacze, lub uważają, że jest to trudne. Jedynie 8% chłopców oraz 9% dziewczynek uważa, że zdobycie tych środków w ich miejscu zamieszkania jest łatwe.

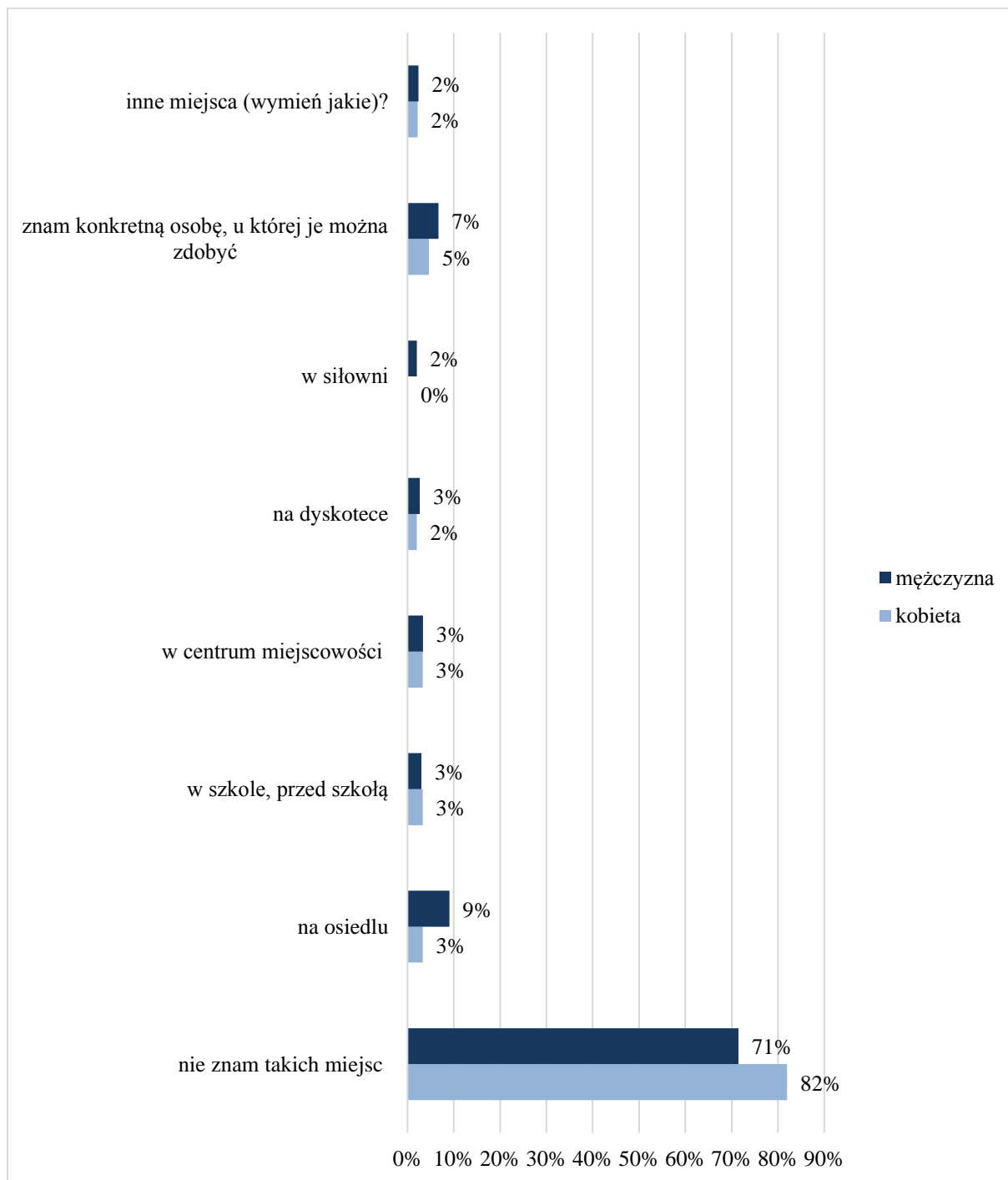
Wykres 57 Gdybyś chciał zdobyć dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Uczniowie w większości nie potrafili wskazać miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze – takiej odpowiedzi udzieliło, aż 71% chłopców oraz 72% dziewczynek. Uczniowie wskazywali również, że znają konkretną osobę u której można kupić substancje psychoaktywne. Tak wskazało 7% uczniów oraz 5% uczennic.

Niepokój wzbudza fakt, że część ankietowanych odpowiedziała, że narkotyki dostępne są w szkole lub przed szkołą.

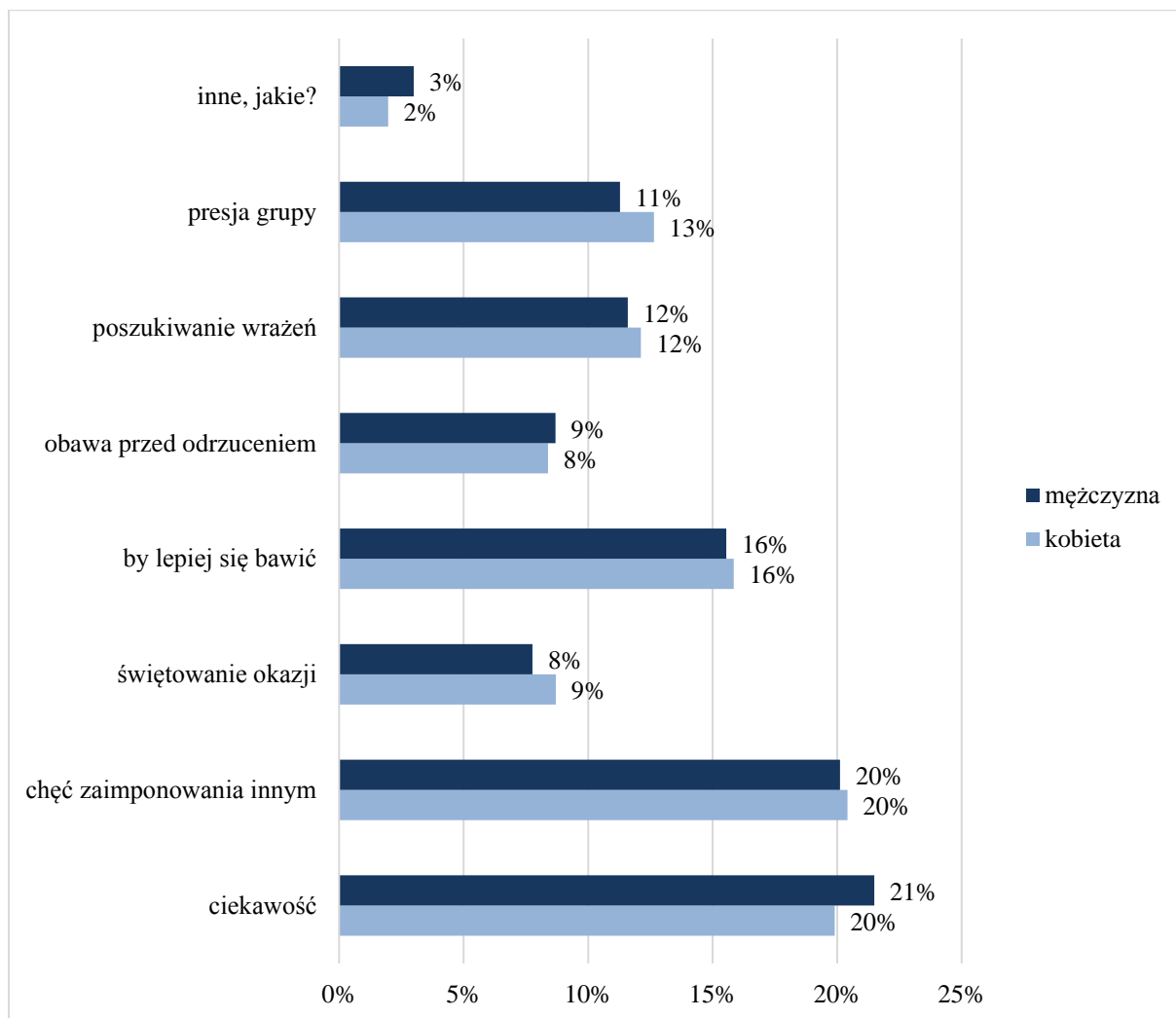
Wykres 58 Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Z punktu widzenia niniejszej diagnozy, niezwykle istotne wydaje się poznanie powodów, które skłaniają młodych ludzi do sięgania po używki. Większość ankietowanych odpowiedziała, że kierowała nimi ciekawość (21% chłopców oraz 20% dziewczynek) oraz chęć zaimponowania innym (20% dziewczynek i 20% chłopców). W dalszej kolejności wskazywali także: chęć dobrej zabawy (16% uczniów oraz uczennic), poszukiwanie wrażeń

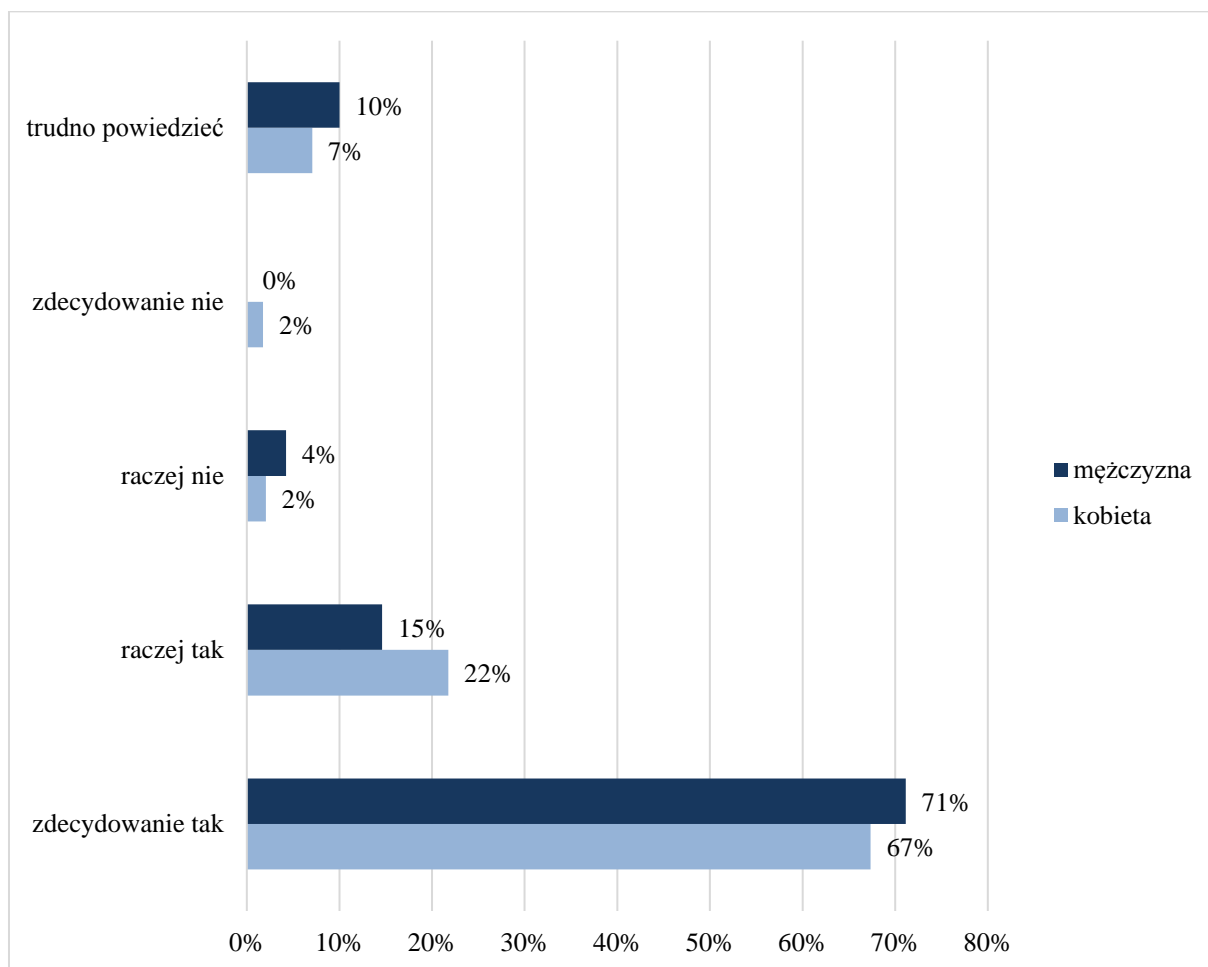
(12% dziewczynek oraz chłopców), obawa przed odrzuceniem (9% chłopców oraz 8% dziewczynek), świętowanie okazji (8% uczniów oraz 9% uczennic). Za wpływem grupy opowiedziało się 11% chłopców oraz 13% dziewczynek, natomiast za innymi powodami opowiedziała się grupa 3% chłopców oraz 2% dziewczynek).

Wykres 59 Z jakich powodów osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze?

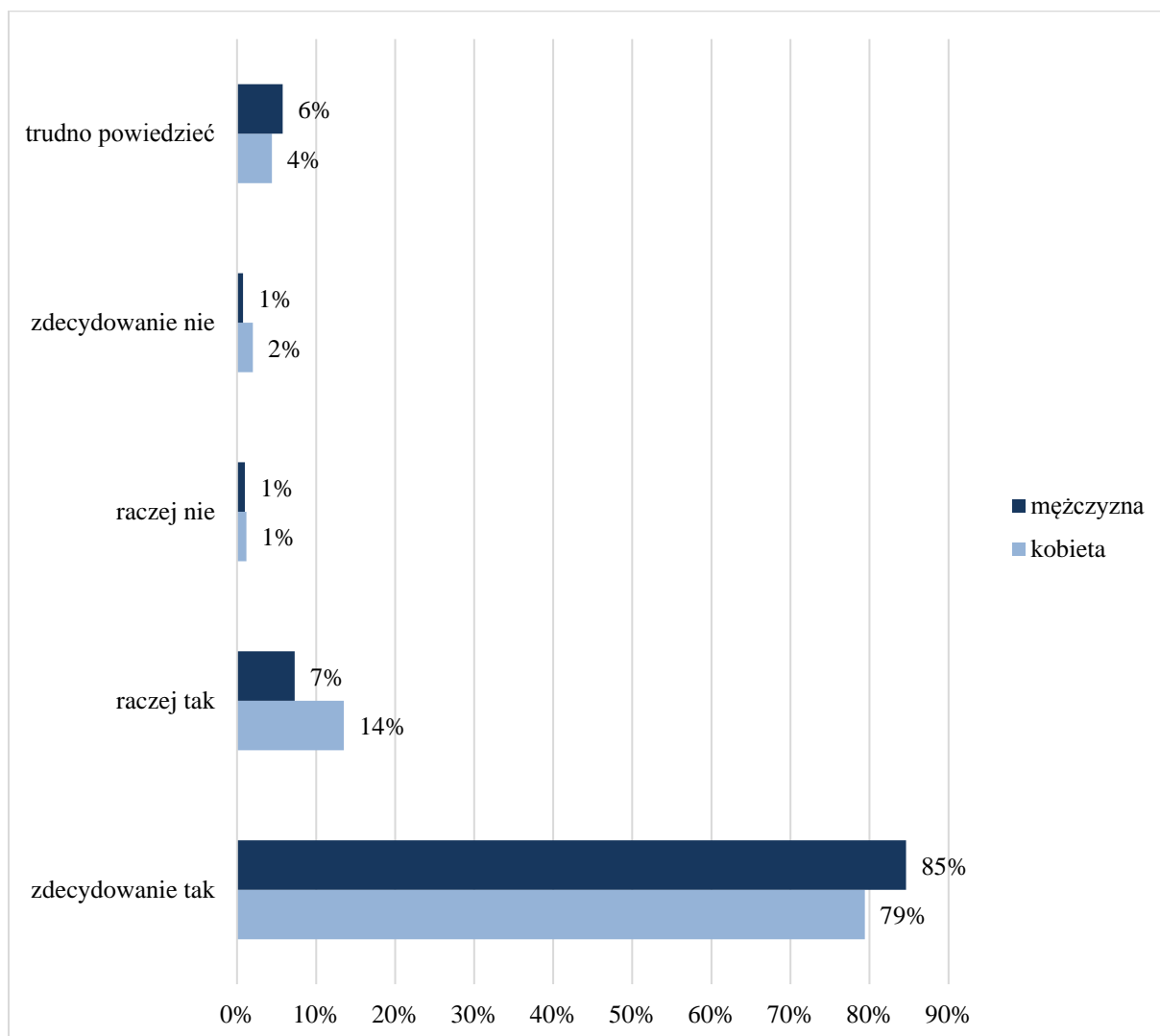
Większość uczniów sądzi, iż zażywanie narkotyków jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia – taką opinię wyraziło 67% dziewczynek oraz 71% chłopców, a za raczej szkodliwymi skutkami zażywania narkotyków opowiedziało się 15% uczniów oraz 22% uczennic. W ankiecie można było również zauważyć odpowiedzi wskazujące na przekonanie uczniów o tym, że narkotyki nie mają wpływu na zdrowie.

Wykres 60 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia?

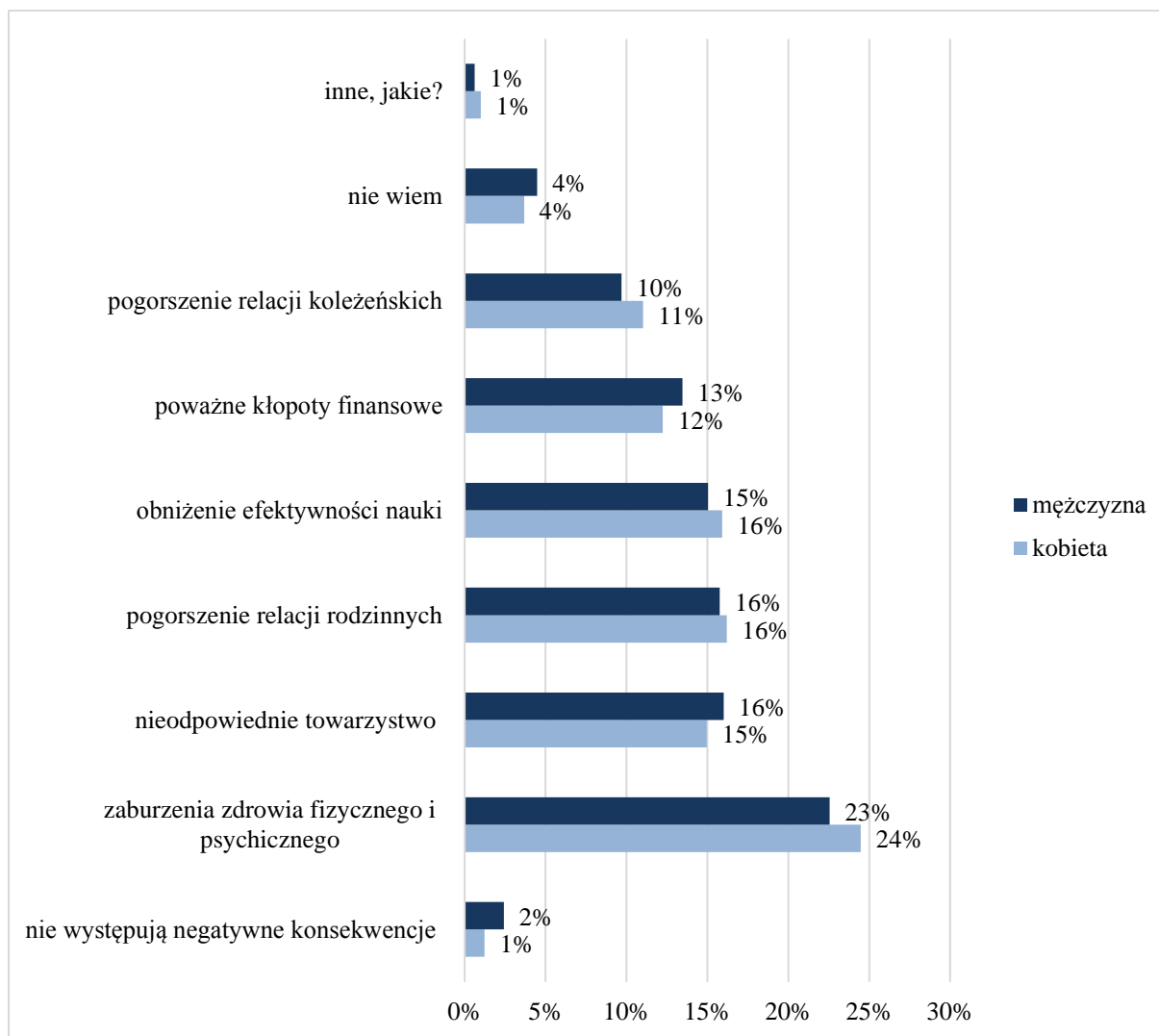
Respondentom zadano to samo pytanie jak wyżej, jednak ukierunkowane na szkodliwość dopalaczy. Zadowalającym zdaje się być fakt, iż 79% dziewczynek i 85% chłopców zdaje sobie sprawę ze skutków ubocznych zażywania dopalaczy. Odpowiedzi raczej twierdzącej udzieliło 7% chłopców oraz 14% uczennic. Również i w tym przypadku możemy zobaczyć na diagramie odpowiedzi uczniów, którzy uważają, że zażywanie dopalaczy nie niesie ze sobą żadnych konsekwencji zdrowotnych.

Wykres 61 Czy uważasz, że zażywanie dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

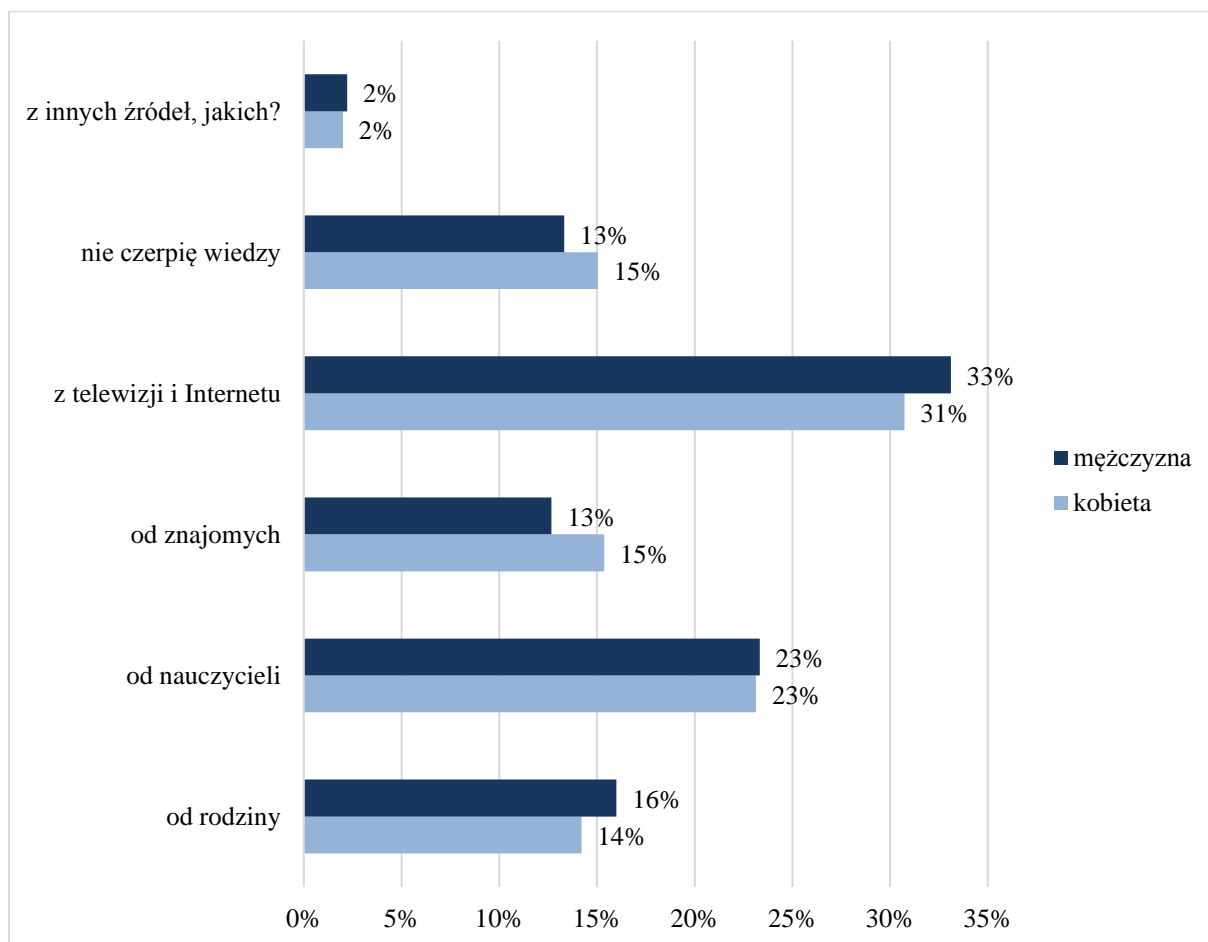
Zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego to główne konsekwencje związane z uzależnieniami od alkoholu i narkotyków – taką opinię wyraziło 24% dziewcząt oraz 23% chłopców. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na: nieodpowiednie towarzystwo (15% dziewczynek i 16% chłopców), pogorszenie relacji rodzinnych (16% uczniów obojga płci), obniżenie efektywności nauki (po 16% dziewcząt i 15% chłopców), poważne kłopoty finansowe (13% uczniów i 12% uczennic). Za pogorszeniem relacji koleżeńskich opowiedziało się 11% uczennic i 10% uczniów płci męskiej. Niepokojący jest fakt, iż zdaniem 2% chłopców oraz 1% dziewczyn, tego typu zachowania nie niosą ze sobą negatywnych konsekwencji. Zaś 4% chłopców i dziewczynek nie ma wiedzy na ten temat.

Wykres 62 Jakieg według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy?

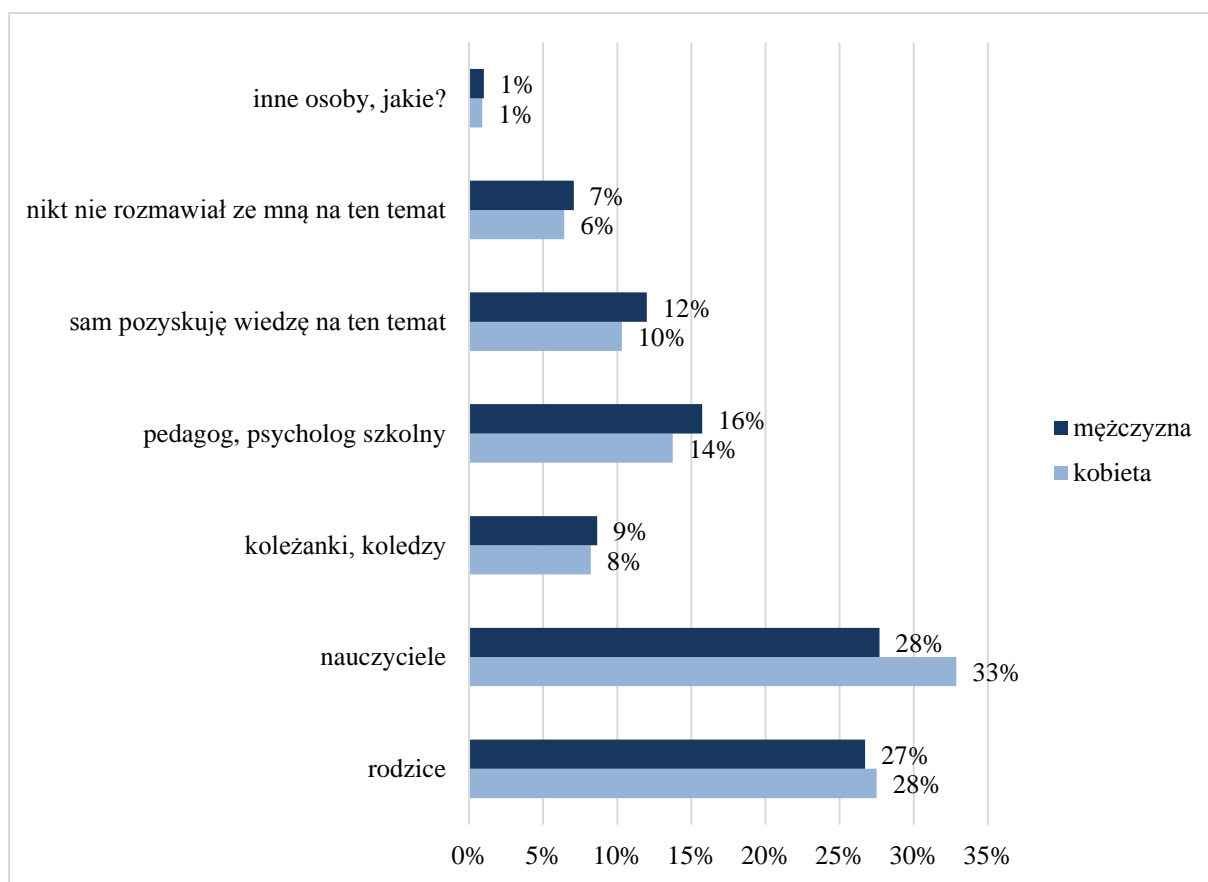
Analizując kolejny wykres możemy zauważyć, że ankietowani najczęściej informacji na temat narkotyków oraz dopalaczy czerpią z telewizji oraz Internetu. Takiej odpowiedzi udzieliło 33% chłopców oraz 31% dziewcząt. Kolejnymi źródłami, z których dzieci uzyskują informacje są nauczyciele (23% uczniów oraz uczennic), znajomi (13% chłopców oraz 15% dziewczynek) oraz rodzina (16% uczniów oraz 14% uczennic). Aż 15% dziewczynek i 13% chłopców deklaruje, że nie czerpie wiedzy na temat narkotyków oraz dopalaczy.

Wykres 63 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

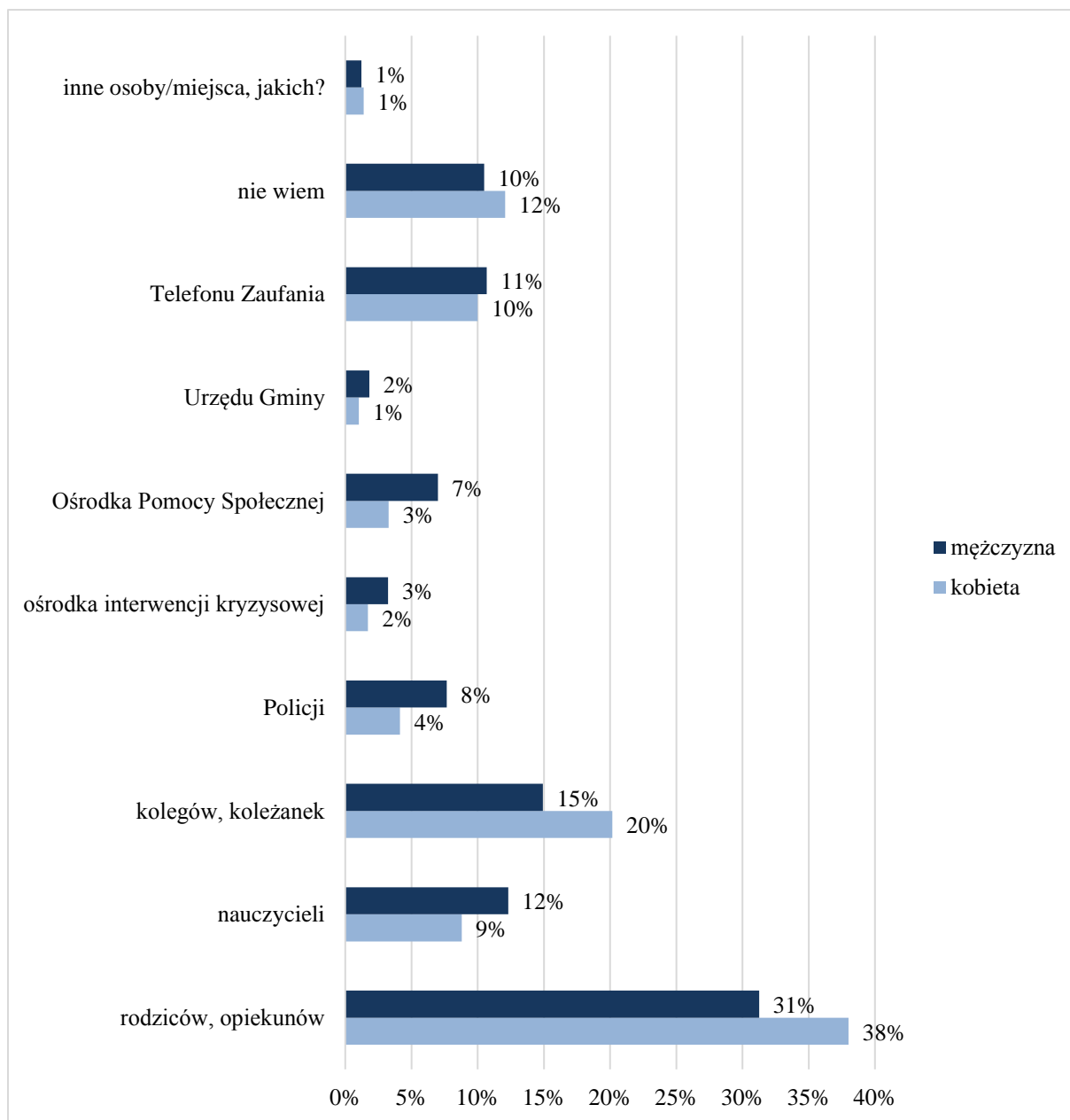
Uczniowie deklarują, że osobami, które najczęściej rozmawiają z nimi na temat działania i szkodliwości używek są nauczyciele – na nich wskazało 33% dziewczynek oraz 28% chłopców. 28% dziewcząt i 27% chłopców wskazuje rodziców, natomiast 16% uczniów płci męskiej oraz 14% uczennic najczęściej podejmuje temat u pedagoga lub psychologa szkolnego. Niepokój wzbudza fakt, że z pewną częścią ankietowanych (7% chłopców oraz 6% dziewczynek), nikt nie rozmawiał na tak istotny temat.

Wykres 64 Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze?

Uczniowie w sytuacji kryzysowej zwróciliby się przede wszystkim do rodziców lub opiekunów – na nich wskazało 31% chłopców oraz 38% dziewcząt. Kolejnymi osobami z którymi porozmawialiby uczniowie, to koleżanki i koledzy. Tak wskazało 20% dziewczynek oraz 15% chłopców, natomiast nauczyciele byli brani pod uwagę w 9% odpowiedzi dziewcząt oraz 12% chłopców. Z telefonu zaufania skorzystałoby 11% uczniów oraz 12% uczennic, natomiast 4% dziewczynek oraz 8% chłopców szukałoby pomocy na Policji. Niepokojącym jest fakt, że 10% uczniów oraz 12% uczennic nie potrafiło udzielić odpowiedzi, do kogo udałoby się w przypadku problemów z używkami.

Wykres 65 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

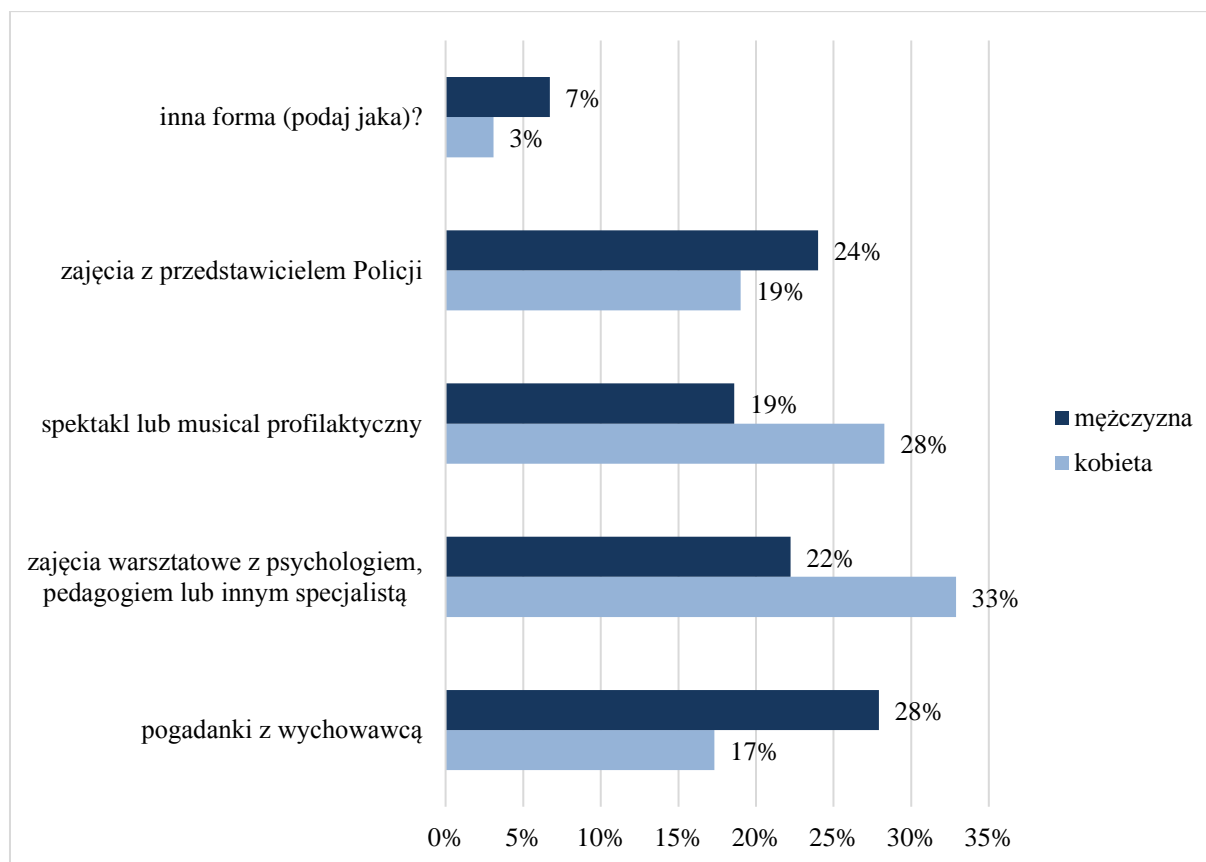

5.4. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Uczniów zbadano także pod kątem tego, jak oceniają profilaktykę dotyczącą uzależnień oraz jakie są ich zdaniem najlepsze formy tejże profilaktyki. Dla uczniów najciekawszą formą zajęć profilaktycznych okazują się zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą. Takiej odpowiedzi udzieliło, aż 22% chłopców oraz 33% dziewczynek. Natomiast 19% uczniów oraz 28% uczennic, wskazało spektakl lub musical profilaktyczny. Spotkanie z przedstawicielem Policji okazało się atrakcyjną formą zajęć profilaktycznych

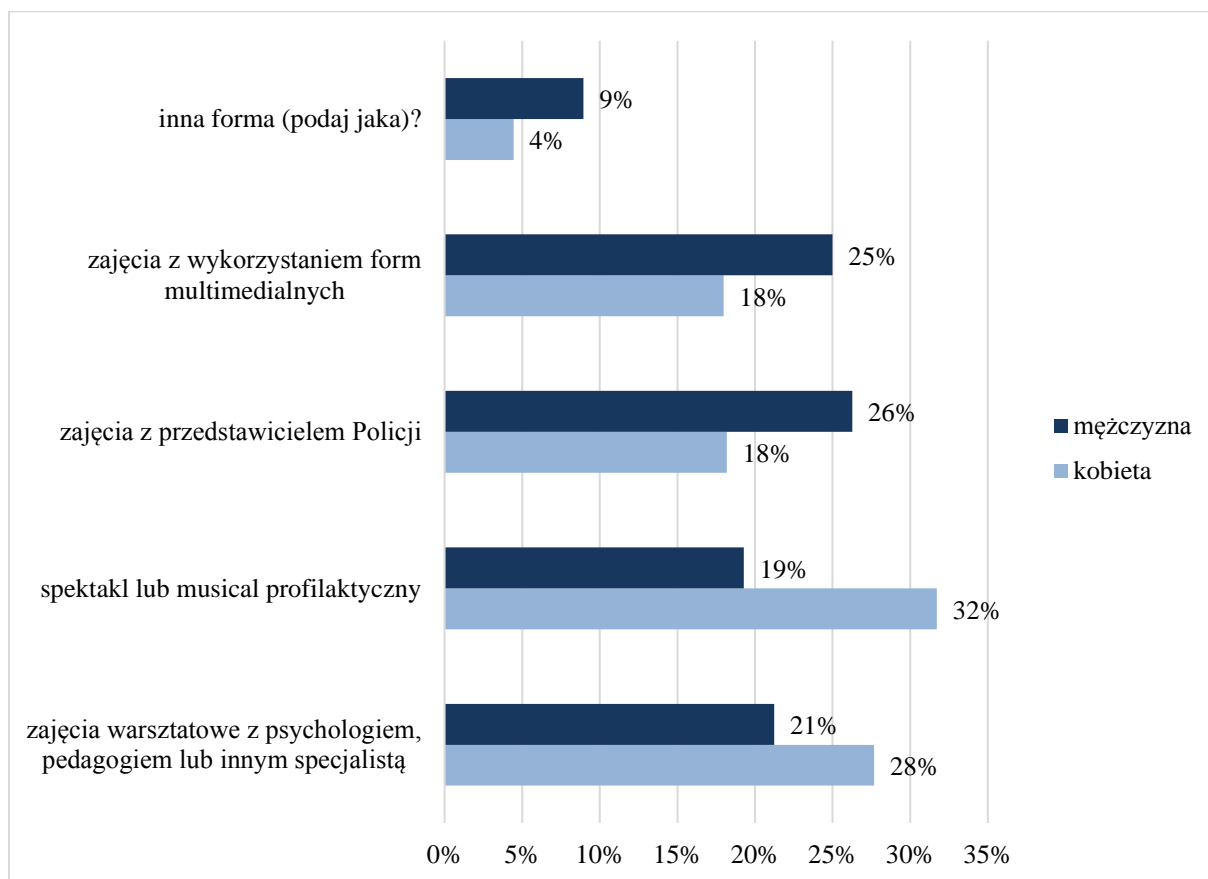
dla 24% chłopców i 19% dziewcząt. Za pogadankami z wychowawcą opowiedziało się 28% chłopców oraz 17% dziewczynek.

Wykres 66 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

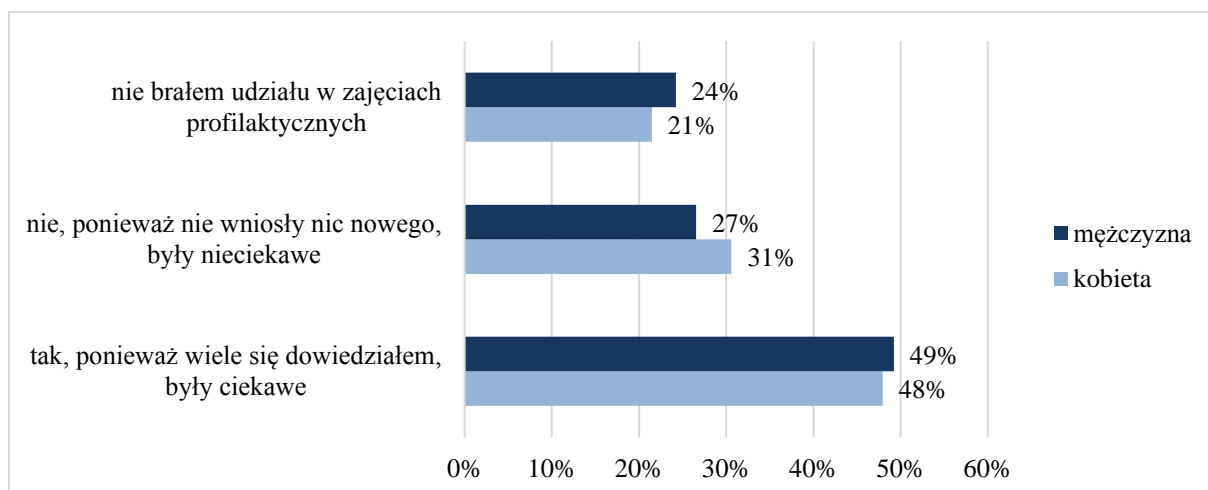
Następnie, zapytano uczniów o to, jakich zajęć profilaktycznych brakuje w ich placówkach. Aż 32% uczennic oraz 19% uczniów uważa, że w ich szkole brakuje spektakli oraz musicali profilaktycznych. Zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, według 21% chłopców oraz 28% uczennic, powinny pojawić się w ich szkołach. Za zajęciami z przedstawicielem Policji opowiedziało się 26% chłopców oraz 18% dziewczynek, natomiast zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych byłyby atrakcyjne dla 25% uczniów oraz 18% uczennic.

Wykres 67 Jakiego rodzaju zajęć profilaktycznych brakuje w Twojej szkole?

Uczniowie zapytani o to, czy prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadania, większość (49% chłopców oraz 48% dziewczynek) odpowiedziało pozytywnie. Niezadowolenie z przeprowadzonych zajęć okazało 27% uczniów oraz 31% uczennic, uważając, że nie wniosły nic nowego lub były po prostu nieciekawe. W przeprowadzanych zajęciach profilaktycznych nie uczestniczyło 24% chłopców oraz 21% dziewcząt, przez co nie mogli oni jednoznacznie odpowiedzieć na postawione pytanie.

Wykres 68 Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących miasto Rybnik w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie miasta, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców miasta, ich opinii i postaw względem wybranych problemów społecznych,
- Zapoznanie się z problemami uczniów szkoły podstawowej i gimnazjalnej w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem alkoholem, narkotykami oraz dopalaczami.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie miasta Rybnik wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

- Działania profilaktyczne na terenie miasta powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny one ograniczać się jedynie do środowiska szkoły – uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty. Zdecydowanie korzystnym działaniem jest edukowanie mieszkańców poprzez różnego rodzaju akcje ulotkowe lub plakatowe oraz kierowanie działań do młodszych uczniów, w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych.
- Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie miasta, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholizmu, narkomanii,

lub też przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii, zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, np. Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rybniku czy Ośrodka Leczenia Uzależnień, Opieki Psychiatrycznej i Pomocy Rodzinie „INTEGRUM” w Rybniku lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucjach. Kluczową rolę mogą odgrywać instytucje cieszące się dużym zaufaniem wśród mieszkańców. Ankietowani wskazują na lekarzy, których obdarzają największym zaufaniem zaraz po członkach rodziny – to do nich zwróciliby się o pomoc w razie problemu uzależnień. W związku z tym rekomenduje się zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji w formie ulotek, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy w miejscach ich pracy .

- Rekomenduje się opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności wśród sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim. Z badań wynika, że aż 22 % uczniów oraz 9% uczennic, deklarująca picie alkoholu na pytanie w jaki sposób otrzymuje go przyznała, że zakupiła alkohol samodzielnie. Wskazuje to na występowanie problemu sprzedaży alkoholu nieletnim w ich najbliższym otoczeniu. Działania profilaktyczne w tym wypadku powinny objąć wszystkie grupy społeczne, w tym przede wszystkim rodziców. Według ankietowanych uczniów, (aż 66% uczennic oraz 67% uczniów) przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Natomiast w dużej liczbie przypadków nie reagują na wiadomość o tym, że ich dziecko piło alkohol, pomimo tego, że dobrze o tym wiedzieli. W związku z tym należy pamiętać, że tylko holistyczne działania mogą przynieść zamierzony skutek.
- Rekomenduje się zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy, uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków.
- Inną formą działań, korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych, jest inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami a władzami lokalnymi działającymi w obszarze uzależnień.

Oprócz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadry specjalistów, rekomenduje
DIAGNOZA SKALI PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ ZWIĄZANYCH Z UŻYCIEM
POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA RYBNIKA

się również angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, ponieważ na pytanie dotyczące zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców, aż 28% badanych odpowiedziało, że jest ono niedostateczne.

- Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Alkoholizm to jeden z ważniejszych problemów społecznych, który dotyka miasto Rybnik w opinii jego mieszkańców. 70% badanych przyznało, że w ich środowisku są osoby, które nadużywają alkoholu. Ankietowani, którzy przyznali, że w ich środowisku są osoby nadużywające alkoholu, najczęściej odpowiadali, iż takich osób jest do 5 (50%). 35% ankietowanych odpowiedziało, że znają ponad 10 osób. Z kolei 15% badanych zaznaczyło, że zna od 5 do 10 osób w swoim środowisku. Rodzinom z problemem alkoholowym powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów. Z kolei, na terenie miasta Rybnika może zostać przeprowadzona lokalna kampania uwrażliwiająca na szkodliwość alkoholu oraz zachęcająca do ograniczenia jego nadmiernego spożywania. Spowodowane jest to faktem, że 8% ankietowanych widuje czasami sytuacje prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu, 7% często, a 10% bardzo często. Dodatkowo ankietowani przyznają, że widzieli kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie miasta. 9% ankietowanych stwierdziło, że widuje takie przypadki bardzo często, 6% często, a 8% czasami.
- Część zagrożeń społecznych często współwystępuje z problemem ubóstwa, dlatego też istotne jest podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu z powodu trudnej sytuacji materialnej mieszkańców. Niestety jak wynika z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku, w roku 2017 głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo – z tego tytułu pomoc otrzymało 1594 rodzin. Sytuację tę potwierdza 12% respondentów, którzy ocenili w ankietach swoją sytuację jako złą, a 2% jako bardzo złą. W tym celu rekomenduje się inicjowanie współpracy podmiotów rynku pracy na rzecz wspierania osób bezrobotnych, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych, umożliwiających mobilność pracowników np. poprzez aktywną współpracę z lokalnymi pracodawcami w zakresie pośrednictwa pracy oraz wspierania osób bezrobotnych w wdrożeniu do pracy.

- Dane uzyskane dzięki badaniu młodzieży szkolnej pokazały, że na problem alkoholowy narażeni są głównie uczniowie szkoły gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej. Niewielki odsetek uczniów szkoły podstawowej deklaruje, że młodzież w ich wieku również spożywa napoje alkoholowe.
- Zebrane dzięki badaniu odpowiedzi wskazują, że dzieci i młodzież piją alkohol przede wszystkim podczas uroczystości rodzinnej. Takiej odpowiedzi udzieliło 25% chłopców oraz 28% dziewczynek. Kolejna najczęściej udzielana odpowiedź to w domu (10% chłopców i 7% dziewczynek), gdzie powinni znajdować się pod opieką osób dorosłych. Dane te są niepokojące i wskazują na potrzebę zwiększenia świadomości rodziców lub opiekunów w zakresie konsekwencji spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Celem tego typu działań profilaktycznych powinna być próba zaangażowania rodziny w przeciwdziałanie problemom alkoholowym wśród osób nieletnich oraz edukacja nt. uzależnień.
- Uczniowie szkół oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie miasta Rybnik jest możliwe. Jest to sygnał dla Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. 40% chłopców oraz 35% dziewczynek ocenia, że dostęp do alkoholu na terenie miasta jest łatwy. Młodzież zdobywa alkohol za pośrednictwem starszych kolegów, którzy dokonują za nich zakupu napojów alkoholowych, prosi o pomoc obcych ludzi znajdujących się w pobliżu sklepu lub podkrađa rodzicom w domu. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- Badania pokazały, że warsztaty, szkolenia z ekspertami lub pogadanki z wychowawcą są najbardziej lubianymi przez uczniów formami profilaktyki. Największą rekomendacją może być odpowiedź uczniów zapytanych o to, czy prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadania. Większość, bo aż: 49% chłopców oraz 48% dziewczynek odpowiedziało pozytywnie. Istotne jest, aby działania profilaktyczne kierować do uczniów szkół podstawowych, gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych, a także do nauczycieli i rodziców. Holistyczne podejście zwiększy skuteczność prowadzonych działań.
- Badanie pokazało dużą rolę telewizji oraz Internetu w kształtowaniu postaw i opinii względem substancji odurzających. Takiej odpowiedzi udzieliło, aż 33% chłopców oraz 31% dziewcząt, co powinno być wskazówką do opracowania działań

profilaktycznych prowadzonych w szkołach. Naturalnym środowiskiem młodych ludzi w czasach współczesnych jest Internet, dlatego warto spróbować dotrzeć do najmłodszych grup właśnie w ten sposób, poprzez między innymi: gry profilaktyczne czy e-learning dla dzieci i młodzieży, które są coraz popularniejszą metodą nauki.

- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie wśród dzieci i młodzieży przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Wsparcie kadry pedagogicznej poprzez odpowiednie szkolenia, umożliwiające rozwój kompetencji edukacyjnych, poszerzanie wiedzy i budowanie warsztatu metodycznego, ułatwiającego pracę szczególnie pod względem tzw. tematów trudnych (alkoholizm, niktynizm, narkomania, agresja, przemoc, cyberprzemoc) jest istotne, ponieważ uczniowie deklarują, że osobami, które najczęściej rozmawiają z nimi na temat działania i szkodliwości używek są nauczyciele – na nich wskazało 33% dziewczynek oraz 28% chłopców.
- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią. Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.
- Działalność nastawiona na integrację międzypokoleniową społeczności lokalnej poprzez imprezy kulturowe, koła zainteresowań, zajęcia umożliwiające wymianę doświadczeń i umiejętności.
- Dbanie o dostęp do różnorodnych zajęć na terenie miasta, umożliwiających pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców.
- Wsparcie rynku pracy i dbanie o osoby bezrobotne oraz zagrożone ubóstwem, między innymi poprzez ułatwianie znalezienia zatrudnienia przedstawicielom grup podwyższonego ryzyka, takim jak młodzi i osoby w wieku przedemerytalnym.
- Współpraca z mediami takimi jak np. Gazeta Rybnicka, Tygodnik Regionalny Nowiny, www.rybnik.com.pl, Radio 90 czy Dziennik Zachodni, jest ważnym elementem

budowania społecznego poparcia dla działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz edukacji społecznej.

Najskuteczniejszą metodą walki z problemami społecznymi zdają się być rozmowy ze specjalistami oraz kampanie profilaktyczne, a także większa kontrola i egzekwowanie przestrzegania prawa.

Działania profilaktyczne na terenie gminy powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny.

To, że jakiegoś problemu nie widać nie znaczy, że on nie istnieje - kluczową kwestią jest uwrażliwienie społeczeństwa oraz zwiększanie jego świadomości na temat wszystkich problemów społecznych.